

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΛΑΜΠΡΟΥ

Ν Ε Ο Σ
Ε Λ Λ Η Ν Ο Μ Ν Η Μ Ω Ν

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΕΚ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ ΤΟΥ

ΣΠΥΡ. ΛΑΜΠΡΟΥ

ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Κ. ΔΥΟΒΟΥΝΙΩΤΟΥ

*Ἡξιώθη τοῦ Ζαπκείου βραβείου ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου
πρὸς διάδοσιν τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων.*

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ Α'—3. ΜΑΡΤΙΟΥ 1926

ΑΘΗΝΗΣΙΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ "Ο ΦΟΙΝΙΣ" — ΣΤΑΔΙΟΥ 38

1926

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν ΟΣΤ' κατάλοιπον ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἀκολουθῶν:

1) Ἐνὸς φακέλλου περιέχοντος σημεῖωματα ἰδίᾳ βιβλιογραφικᾶ ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἐλληνικὴν ἐκκλησίαν Νεαπόλεως.

2) Πέντε ἐντύπων τῶν ἀκολουθῶν

α'.) Delle istorie della Chiesa greca in Napoli esistente. In Napoli MDCCXC. Ἐν σελίδι 157 τοῦ ἔργου «Iscrizioni appartenenti alla chiesa greca di Napoli», εἰς τὸ περιθώριον τῶν ὑποίων σημειώσεις τοῦ Λάμπρου καὶ διορθώσεις ἐν παραπομπῇ πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Lellis.

β'.) Ἄνευ ἐπιγραφῆς ἀρχόμενον διὰ τῆς ἀφιερώσεως «al distinto giureconsulto e libero pensatore Raffaele Conforti guardasigilli ministro dei culti del regno d' Italia i nazionali greci residenti in Napoli per la vertenza della loro chiesa esistente in detta citta questo sunto di ragioni in loro difesa sommettono.

γ'.) Antico statuto della chiesa e confraternita de SS. Pietro e Paolo in Napoli.

δ'.) Statuto con cui deve regolarsi la Chiesa e confraternita de santi Pietro e Paolo de nazionali Greci in Napoli Munito di Regio exequatur del 2.º febbrajo 1764.

ε'.) Ἡ ἐν Νεαπόλει ἐλληνικὴ ἐκκλησία ὑπὸ Νικολάου Κατραμῆ. Ἐν Ζακύνθῳ 1866.

3.) Δύο φύλλον ἁρτίου περιεχόντων σημειώσεις ἐκ τοῦ γνωστοῦ ἔργου τοῦ Lellis ἀπὸ σελίδος 106—110. Ἄρχ.

«(Ἡ σελίδωσις 106—110 ἐκ τυτ. λάβουρς ἀντι 206—210)

Carlo de Lellis Parte seconda O' vero Supplimento a Napoli Sacra di D. Cesare d' Eugenio Caraciolo. In Napoli MDCIV.

σ. 106. Di, SS. Pietro e Paolo di Greci questa chiesa. benchè sio picciola» κ.τ.λ.

4.) Ἐνὸς φύλλου χάρτου φέροντος ἐπιγραφὴν «Ἐκκλησίας Νεαπόλεως προαύλιον» καὶ γεγραμμένου ἐπὶ μιᾷ ὄψεως διὰ μολυβδίδος. Ἐπὶ τοῦ φύλλου τούτου τοῦ χάρτου ἔχουσι γραφῆ δύο ἐπιγραφαί, ἧν ἡ μία φέρει ἐπιγραφὴν ἀνωθεν «Ἐς εἰσοδὸν πλαγίαν ἐκκλησίας ἀπέναντι τοῦ αὐλώου τῆς ἐξωθεν εἰσοδοῦ», ἡ δὲ ἑτέρα «Ἄνωθεν τῆς εἰσοδοῦ τῆς ἐκκλησίας μονοκόμματος λίθος μὲ περβάζι γύρω καὶ ἀνωθεν ἀγγέλου κεφαλὴν με πτερὰ καὶ θυσάνους ἐκατέρωθεν». Ἡ πρώτη τῶν ἐπιγραφῶν εἶναι ἡ δεδημοσιευμένη καὶ παρὰ τοῦ Lellis καὶ ἐν τῷ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἀναφερομένῳ ἔργῳ ὑπ' ἀριθμὸν 2α' ἐν σελίδι 158—159. Ἴδου πῶς ἀναγινώσκει τὴν ἐπιγραφὴν ὁ Λάμπρος.

D. O. M.

Philippo III Regnante

D. Petro Giron Ossune duce

inclito pro rege Neap

phratria Graecorum qui tyrannide

turcica patriis sedibus pulsī

Hispanorum et utriusque Siciliae

regum pietate et benignitate recepti

et munifica liberalitate nutriti

conservatorium honoris virginum

et mulierum suae nationis sub regia

protectione erigendum curavit

V. I. D. Joane Baptista Valenzuela valasques Rio.

Cons^{Rio} ejusdemque phratriae protectore

Gap^{nio} Hieronymo Combi Belisario Corenzi

D. Stauro Apsara gubernatoribus CIΘICXVII

Πλαγίως σημειοῖ ὁ Λάμπρος ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ εἶνε γεγραμμένη διὰ κεφαλαίων γραμμάτων, κάτωθεν δὲ ὅτι

«τὰ Protectore

isario Corenzi

ibus CIΘICXVII

ἐν ἰδίῳ λίθῳ λευκοτέρῳ προσηρτημένῳ ὡς συμπληρώματι τοῦ μεγάλου λίθου ἐν τῇ ἄκρᾳ»

Ἡ δὲ δευτέρα εἶνε ἐπίσης δεδημοσιευμένη παρὰ τῷ Lellis καὶ ἐν τῷ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἀναφερομένῳ ἔργῳ ὑπ' ἀριθμὸν 2α' ἐν σελίδι 157—158, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁμοίως ἔχει δεδημοσιευθῆ μόνον μέρος τῆς ἐπιγραφῆς μέχρι τοῦ «admittere et dimittere». Ἴδου πῶς ἀναγινώσκει τὴν ἐπιγραφὴν ὁ Λάμπρος.

D. O. M.

et aplis Petro et Paulo sacellum

aeque a Graeco Thoma Assan Paleologo erectum

et in annis singulis in Duc. J. Benef^m pro rectore

a Victoria Ralles Assan Haerede dum taxat ejus

praevia electe nominat^e facta ab addita per pontifice

Confraternitate

tantum spatante auctoritate pontif^a promissar (;)

divini officii ceterorum que sacramento^R adminstr^{ne} ad

Ritum Gappelanos ad nutu^m admittere et demittere

Prot^{re} ill^{mo} Mar^{ne} Belmontis Reg^{te} Garolo Tapia

Primate Consfantino Corenzi

Gubernantibus

D. Io: Bap^{ta} Moles Petro Cavalleta et Andrea Nicolitio

quor^m tosselatu^m lateritiu^m et instauratio a^{no}r 1633

5) Ἐνὸς φύλλου χάρτου γεγραμμένου διὰ μολυβδίδος ἐπὶ τῆς μιᾷ ὄψεως καὶ φέροντος ἐπιγραφὴν «Περγαμηναὶ ἐκκλησίας Νεαπόλεως». Ἐπὶ τοῦ φύλλου τούτου ἔχουσι γραφῆ ὑπὸ τοῦ Λάμπρου τὰ ἐξῆς πρόχειρα σημειώματα

1—48

ἀπὸ 1577—1678

μὲ ἀντίγραφα νέα τινές

Πέργ. 43 τῆ 11 Φεβρ. 1579 Elena Taronite (περληψις) avendo fatto il suo testamento per mano di N^r Giovan Luigi Petra di Nap. lascio alla Confraternità dei Greci annui Duc. q da corrispendessi da Giovanni Migaglia^{lii}

Περγ. 7 τῆ 21 Νοεμβ. 1605.

(περληψις ἐπὶ τῆς ἰδίας περγαμηνῆς) D. Regina Palleologo havendo fatto il suo testamento fece suo erede Antonio Palleologo suo figlio e lascio alla Chiesa Greca annui D. otto.

Ἰπικεκολλημένη δὲ ἄλλη περληψις.

Pergamena 7 a di 28 aprile 1755 Regina Palleologo avendo fatto il suo Testamento per Nit. Giulio Cesare Marisono di Napoli lascio D otto di rendita alla Chiesa dei SS Pietro e Paolo dei greco.

Θωμάς Ἀσάνης Παλαιολόγος dei Signori di Corinto κατὰ τὸ δεδεμένον Platea di beni Stabili φεύγων τὴν τυραννίαν τῶν Τούρκων κατέφυγεν εἰς Νεάπολιν ἐπὶ Φερδινάνδου 1532 καὶ ἄλλαι οἰκογένεια: (61α).

No 27 21 Αὐγ. 1605 Μαρία Dragoleo greca te vendita a pro della chiesa greca κ. λ.

6) Ἐνὸς φύλλου χάρτου γεγραμμένου διὰ μέλανος ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὄψεων καὶ φέροντος ἐπιγραφὴν «Ἐκκλησία Νεαπόλεως». Ἐπὶ τοῦ φύλλου τούτου ἔχει γραφὴ ὑπὸ τοῦ Λάμπρου τὸ ἀκόλουθον πρόχειρον σημεῖωμα:

«Ἐν τῇ παλαιᾷ ἐκκλησίᾳ τῇ ἐγκαταλελειμένῃ ἐν vico de Greci, ἦτις νῦν ἀφηρημένη τὰς εἰκόνας ὑπὸ τοῦ ἄλλοτε ἐπιτρόπου Martiri (Ἑλληνοαλβανοῦ, ἰσχυριζομένου ὅτι αὐτὸς ἐφρόντισε περὶ τοῦ νέου παρεκκλησίου, εἰς ὃ μετεκομίσθησαν) εὑρηγται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους 2—3 ἐπιγραφαί, ὧν ἑλληνιστὶ δὲ τὰφος Κοντοσταύλου, κράνος, ἐν δὲ τῇ οἰκοσήμεν χεῖρ κρατιύσα ξίφος. Τὸ ὄλον θύρεδος ἐν μέσῳ ἀνθεμίων. Ἐπιγραφὴ κεφαλ. γραμμ. μεθ' ἐνώσεων.

Ἀνδρέας Κοντοσταύλος καὶ νοτάριος (;

ἐπαρχίας Λακεδαιμονίας στρατιώτης

ἐμπηρώτατος ἐπὶ Κασούλων πέμπτου

αὐτοκράτορος ἩΛΑΕΙΟΥΤΕ ὡς ἠθλητε

(;) τὴν τε πρὸς ΩΡΟ (π. ὦρα;) 1%

ΘΟΖΙΕΤΙ οἰκοδομηθῆναι ΕΠΙ(=ἐπὶ) μελῆ

θη τὸν τάφον... αὐτὸν αὐτῷ τε καὶ

Κορηλίᾳ Λασκαρεῖν αὐτοῦ σεμνοτάτη

συζύγῳ ἣ ἐνταῦθα τίθεται τῇ Α'

Νοεμβρίου | α | ροστ'

Ἠλησιέστερον τοῦ ἁγίου ὀήματος ὁδεξιά λευκὴ μεγάλη πλάξ με γεγλυμμένα ἕστῃ ἄνω, ἐκ δεξιῶν καὶ ἀριστερὰ καὶ ἀνθέμια κάτω, ἐν δὲ τῷ μέσῳ οἰκότημον μελίαν ἀποτετριμμένον λέοντα ἔρθιον ἐν μέσῳ με ἀριστερὰ τὸν κίονα. Κάτωθεν τοῦ οἰκότημου τούτου κεφαλαισὶς γράμματα: Policrone Triantafolo ἀνευ χρονολογίας»

7.) Μία ἐπιστολὴ ἐκ Βενετίας τοῦ ἐν Βενετίᾳ προξένου Τυπάλδου Φορέστη πρὸς τὸν Σπ. Λάμπρου φερύσης χρονολογίαν «6 | 19 Ὀκτωβρίου 1911». Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ ὑποδεικνύει ὁ Τυπάλδος τὰ δέοντα νὰ γίνωσι πρὸς διάσωσιν τῆς κοινότητος καὶ παρακαλεῖ τὸν Λάμπρον ὅπως ἐνεργήσῃ, ἀποστέλλων αὐτῷ 1) ἀντίγραφον τοῦ ὑπὸ μνήματός του περὶ τῆς ἐν Βενετίᾳ ἑλληνικῆς κοινότητος, τοῦ ἐγγειορισθέντος κατ' Αὐγουστον τοῦ 1905 εἰς τὸν τότε διάδοχον τοῦ Ἑλληνικοῦ θρόνου 2) ἀντίγραφον τῶ ὑπ' ἀριθμὸν 18]9 τῆς 5 Φεβρουαρίου 1910 ἐγγράφου τοῦ πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐξωτερικῶν καὶ 3) ἐν ἐκ τῶν πολλῶν δημοσιόμορφων πιστοποιητικῶν τῆς δημογεροντίας Σύμης, ἐπὶ τῇ ὁἴσει τῶν ὁποίων ἐνεγράφησαν νέα μέλη τῆς κοινότητος Βενετίας πρὸς ἐνίσχυσιν αὐτῆς. Ἐννοεῖται ὅτι τὰ ἀνωτέρω ἀναφερόμενα εἰς τὴν κοινότητα τῆς Βενετίας κατὰ λάθος ἐτέθησαν ἐν τῷ ἡμετέρῳ καταλοίπῳ, τῷ ἀναφερομένῳ εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν Νεαπόλεως.

8) Εἴκοσι φύλλον χάρτου γεγραμμένων ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὄψεων καὶ περιεχόντων διάφορα ἐγγράφα ἐκ τοῦ ἀρχείου Νεαπόλεως. Ὡς γνωστὸν ὁ Λάμπρος ἐν τῷ ἐγδῶφ τόμῳ τεύχει τετάρτῳ τοῦ Νέου Ἑλ-

ληνομνήμωνος ὑπὲρ τὴν ἐπιγραφὴν «Μετανάστευσις Ἑλλήνων ἰδίως Πελοποννησίων ἀποίκων εἰς τὸ βασιλεῖον τῆς Νεαπόλεως» (σ. 377—461) ἐδημοσίευσεν ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς Νεαπόλεως 25 ἔγγραφα ἀναφερόμενα εἰς τὰς μεταναστεύσεις Πελοποννησίων εἰς τὸ βασιλεῖον τῆς Νεαπόλεως (σ. 380—462). Ἐκτὸς τῶν ἐγγράφων τούτων εἶχεν ὁ Λάμπρος καὶ ἕτερα 9 ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς Νεαπόλεως ἀντιγράψει, ἅπερ καταλαμβάνουσι τὰ ἀνωτέρω μνημονευθέντα εἴκοσι φύλλα. Τῶν εἴκοσι τούτων φύλλων προτάσσει ὁ Λάμπρος τὸν ἀκόλουθον πίνακα γεγραμμένον διὰ μελάνης ἐπὶ ἰδιαιτέρου χάρτου.

Ἀνέκδοτα διάφορα ἐξ ἀρχείου Νεαπόλεως μὴ συμπεριληφθέντα εἰς Νέον Ἑλληνομνήμονα

α') Executoria I fol. 285 pro Georgio dicto de Scandarbek.

β') Executoriale I f. 431 b pro Theodoro poeta greco (ὑπὲρ Θεοδώρου Γαζῆ).

γ') Executoriale 4 f. 388 Nicolao de Raguzio

δ') Executoria 23 f. 85 b ill D Ferdinandus de Tocco alias despoto.

ε') Summarie 28 f. 98 Pro certis Slavoniis et Albanensibus

στ') Comune vol. 14 f. 168 Pro illustra domina Domnice.

ζ') Comune 6 t. 238 b Pro domino Georgio Castrioti.

η') Executoria 10 f. 130b. Dispoti

θ') Executoria 5 f. 7. Pro Constantino Lascari Bizanzio.

Εἰς τὸ τέλος ἑκάστου τῶν ἐγγράφων τούτων ἔχει σημειώσει ὁ Λάμπρος διὰ μολυβδίδος τὴν σελίδα τοῦ ἀντιγράφου του, εἰς τὴν ὁποίαν εὔρηται τοῦτο. Μετὰ δὲ τὸ πέμπτον τὰ ἀκόλουθα διὰ κυανῆς μολυβδίδος «(ἡ ἀρχὴ ἐν σελ. 106 τῶν ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι χειρογράφων (63) τὸ τέλος ἐν σελ. 109 (10)», μετὰ τὸ ἕκτον «Ἡ ἀρχὴ ἐν σελ. 124 (61)», μετὰ τὸ ἕβδομον «Ἡ ἀρχὴ ἐν σελ. 112 (13)» καὶ μετὰ τὸ ὄγδοον «Ἡ ἀρχὴ ἐν σελ. 138 (5)». Ἐκ τοῦ ἀνω-

τέρω γίνεται ἐῆλον ὅτι ὡς πρὸς τὰ ὑπ' ἀριθμὸν 5, 6, 7 καὶ 8 ἔγγραφα ἐπὶ ἤλθε σύγχυσις τις, διότι αἱ ἀρχαὶ αὐτῶν καὶ τὸ τέλος τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 5 εἶχον ἤδη δημοσιευθῆ ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι. Τούτου ἕνεκα καὶ διότι τινὰ τούτων εἶχον ἤδη ἀλλαχόῃ δημοσιευθῆ, διέγραψεν ὁ Λάμπρος διὰ κυανῆς καὶ ἐρυθρᾶς μολυβδίδος τὰ κείμενα καὶ τῶν εἴκοσι σελίδων.

9.) Τριάντα ἑννέα φύλλον χάρτου γεγραμμένων ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως καὶ ἠριθμημένων, ἐφ' ὧν ἔχει ἀντιγράψει ὁ Λάμπρος ἐκ βιβλίου τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας τῆς Νεαπόλεως εὐκτορα ἀντίγραφα παλαιῶν ἐγγράφων. Τὰ ἀντίγραφα ταῦτα δημοσιεύονται κατωτέρω.

Κ. Ι. Δ.

Ἑλλ. Ἐκκλησία Νεαπόλεως

Βιβλίον εἰς 4ον δεδεμένον διὰ περγαμηνῆς, ἐφ' ἧς, ὡς καὶ ἔσωθεν ἡ ἐπιγραφή: Libro De Documenti autentici, che fauceo la sicurtà della Chiesa Greca de SS. Pietro e Paolo. Περιέχει ἀντίγραφα παλαιὰ 24 ἐγγράφων ἀπὸ τοῦ 1518—1790 μετὰ ἐηλώσεως τοῦ πιῦ τὰ πρωτότυπα ὧν τὰ πλεῖστα ἐκ τοῦ Processo Arcivescovile.

Τὸ πρῶτον ἐπιγράφεται ἄλλη χειρὶ Concessione della Cappella fatta da Carlo V in benet. dei Greci Coronesi

Ἔχει δὲ ὡδε:

1518. Carolus Divina favente Clementia Romanorum Imperator etc. Universis et singulis praesentes litteras inspecturis tam praesentibus, quam futuris etc. Cum dilectione libenter ex Dominicæ praeceptionis iustituto non solum nostrorum fidelium, sed etiam Ecclesiarum commoda debemus procurare, et ea quae possident confirmationis nostrae munimina validare, ut illi plenariae cautelae robur invenisse se sentiant, et benevolum Principis animum regnoscant. Sane pro parte magnificorum Virorum Graecorum Coronensium Majestati Nostrae fuit humiliter supplicatum,

quod cum Illm Thomam Palaeologum ex Graecorum Imperatorum sanguine ortum sua ex Patria Bizantina fugientem tempore, quo in Turcarum manus Graeciam pervenit an. 1518, suo proprio aere quamdam Ecclesiam in honorem SSm Apostolorum Petri et Pauli in loco vulgarter dicto sopra l' In coronata aedificasse, tam per Caesarem Majestatem Nostram, tunc utriusque Siciliae Regem, quam per Catholicam Majestatem Serenissimae Matris Nostrae fuit non solum Ecclesiam praedictam sub Regia protectione receptam, sed etiam pro majori amplitudine, et ornatu ejusdem Ecclesiae Ducatos quingentos fuerunt pro una vice tantum dictae Ecclesiae noviter aedificatae contributos: hac itaque de causa praedicti Supplices humiliter exposuerunt MM. NN, quod cum nuper pro exercitu Turcarum Civitatem Coronensem in Graeciam invadente, atque ex nostro Dominio, cui parabat, postquam Joannes Andreas de Auria Copiarum Navilium nostrarum Generalis Ductor eam a manibus Turcarum eripuit abstrahente an. 1532 fuisset direptam, atque depopulatam, Supplices ipsi, qui maximam adhibuerunt operam, ut Civitatem praedictam in manibus nostris perveniret, salvandae vitae profugi, et omnium bonorum expoliati in hac nostra Civitate Neapolis, partimque in Regno Siciliae ultra Farum confugere debuerunt. Et quia Supplices ipsi in Civitate nostra Neap. commorantes nullam haberent Ecclesiam, in qua Divinis Officiis Sacrificiisque more, et ritu Ecclesiae Graecae incumberent, exposuerunt etiam humiliter, quod MM. NN Ecclesiam illam positam in dicta Regione de l' In coronata etiam per dictum Thomam Paleologum fundatam, ac sub nostra Regia protectione receptam, et quingentorum Ducatorum donatum non existentibus praedicti Ill. Thomae Fundatoris haeredibus, et successoribus illis concedere de Regia benignitate dignaremur. Nos itaque attendentes grata, et utilia servitia MM. Nostris praestita per dictos Graecos Coronenses Neap. commorantes, nec non Divini Cultus obsequium attendentes, cujus debemus maxime perdelectari, Ecclesiam illam non solum dictis Graecis Coronensibus pro Divinis Officiis, or Sacrificiis ritu, et more Ecclesiae Graecae inibi celebrandis concedimus, sed illam de novo, et quatenus opus sub nostra Regia immediata protectione recepimus, illamque in meliorem formam ut reducatur pro decorationi Divini Cultus exercitio aliam quingentorum Ducatorum summam a Regia Curia Regni nostri Siciliae citra Farum statim solvendorum concedimus. Serenissimo propterea Philippo Principi Austriarum, et Gorundae Filio primogenito et Nepoti etc

Ἐπειτα ἐγγράφον νεωτέρῃ χειρὶ ἐπιγραφόμενον Fontagione ed erezione in titulum della Cappella Paleologo.

Ἐπεὶ συνεταγμένον ἐν τῷ ἀρχιεπισκοπῷ μεγάρῳ Νεαπόλεως καὶ ἔχει ὡδε.

1526. In Nomine D. N. J. C: Amen. Per hoc praesens publicum Instrumentum cunctis pateat evidenter et sit notum, quod anno a Nativitate ejusdem millesimo quingentesimo vigesimo sexto, Indictione XV, die vero undecima mensis Decembris, Pontificatus Ill. in Christo Patris et D. N. D Clementis Papae VII anno ejus IV in Palatio Archiepiscopali Napolitano nobis Notario publico dictae Curiae Actorum Magistro, et Scriba ordinario, ac testibus infrascriptis convocatis, et personaliter accersitis ad requisitionem, et preces nobis oretenus factas pro parte nobilis Viri Domini Thomae Asagni Paleologi Civis Neapolitani ad praesentiam Rdi in Christo Patris et

Domini Donati, Dei, et Apostolicae Sedis Gratia Episcopi Isclani, et Curiae Archiepiscopalis Neapolitanae in spiritualibus et temporalibus Vicarij et Officialis Generalis. Et dum essemus ibidem in Camera Audientiae ipsias Rdi Dni Episcopi, et Vicarii instante, et patente egregio Notario Francisco Caijatia Procuratore constituto dicti Dni Thomae principalis idem Rdus Dnus Donatus Episcopus Vicarius, et Officialis Generalis intrascriptam in scriptis Sententiam protulit, promulgavit, et denunciavit per manus mei praedicti et infrascripti Notarii, et Actorum Magistrisri, sub hac forma videlicet.

In Dei Nomine. Amen. Donatus Dei, et Apostolicae Sedis Gratia Episcopus Isclanus Rmi in Christo Patris et Domini D. Vicarii Carafae miseratione divina Archiepiscopi Neapolitani in spiritualibus, et temporalibus Vicarius, et Officialis, Generalis Univeisis, et Singulis praesentis nostrae definitivae Sententiae seriem inspecturis tam praesentibus, quam futuris salutem in Domino, et praesentibus fidem indubiam adhibere noveritis, quod diebus non longe decursis fuit coram nobis, et in nostra Curia praesentata petitio quaedam pro parte Nobilis Dni Thomae Asagni Paleologi Civis Neapolitani sub hac forma videlicet.

In Curia Archiepiscopali Neapolitani reverenter exponitur pro parte Magi Thomae Asagni Paleologi Graeci Civis, et habitatoris Civitatis Neapolitanae, dicentis, quod olim motus pietate amore, et devotione, quas gessit, et gerit erga Salvatorem N. D. I. C. ejusque Sanctos Apostolos quandam Cappellam sub vocabulo omnium Apostolorum a fundamentis erexit, et aedificari, et construi fecit de ejus propria pecunia, substantia, et facultatibus, sitam, et positam intus Civitatem Neapolis in Platea Incoronatae et

proprie ubi dicitur a S. Josepho, illamquae tenuit, et possedit, et lenet, et possidet, tanquam veras Dominus et Patronus ipsamque dotare intendit inter caetera Propria ipsius exponentis per ipsam Curiam ordinariam sibi, suisque haeredibus, et successoribus quibuscunque in perpetuum mediante ejus decreto praeservare Jus patronatus dictae Cappellae, ac praesentandi in eadem Cappellanum tam de praesenti, quam in posterum toties quoties casus vocationis acciderit in perpetuum, ea de re praelatus Mag. Thomas comparens in ipsa Curia ordinaria petit per eandem de praedictis summariam informationem capi, et ipsa capta constituto de expositis per eandem decreto ipsius Curiae, sibi, suisque haeredibus, et successoribus quibuscunque in perpetuum praeservare dictum Jus patronatus Cappellae praedictae in pleniori forma juris, ac praesentandi Cappellanum modo, quo supra, et prout superius est expressum petendi se ad praedicta admitti omni meliori ora, et ad praedicta, et hanc suam petitionem etc.

Unde nos qui supra Donatus Episcopus, et Vicarius praenominatus visa dicta petitione, ipsiusque receptione, et admissione, intimationeque, et citatione sequuta Procuratori fiscali dictae Curiae ad instantiam dicti Thomae facta ad dicendum contra petita visisque retroscripto statuto per nos ad capiendum informationem super expositis in eadem, et tertiam desuper examinatorum depositionibus, et allestationibus, ac instrumento dotationis facto per supradictum Thomam dictae Cappellae Sanctorum Apostolorum in Actis producto, et probato, visisque denique videndis, ac consideratis considerandis, dicimus, pronuntiamus, sententiamus, decernimus, et declaramus as-

sensum, et consensum, pariterque et auctoritatem
 fundationi et dotationi dictae Cappellae
 Sanctorum Apostolorum fundatae, et dotatae per supradi-
 ctum Thomam, et aliis in dicta petitione contentis, et narratis
 praestandum esse, et praestari debere, prout praesenti nos-
 tro decreto, seu definitiva Sententia sic praestamus, conce-
 dimus et impartimus, ipsique Dno Thomae, et suis haere-
 dibus, et successoribus pronuntiamus, et decla-
 ramus competere Jus praestandi Rectorem,
 seu Cappellanum in dicta Cappella, quoties
 casus vacationis contigerit, et proinde
 reservandum fore, et reservari debere prout eadem
 praesenti nostra Sententia reservamus In spa-
 tibus in eodem Cappella, et praestandi Re-
 ctorem, seu Cappellanum, Rectores, seu Cap-
 pellanos in eadem. Acties quoties vacare con-
 tingerit instituendum, et confirmandum, seu instituen-
 dos, et confirmandos per praefatum Rorum Dnm Archie-
 piscopum Neapolitanum, seu Vicarium et Officiale[m] Ge-
 neralem ipsius pro tempore existentem, tanquam loci
 Ordinarium, hanc eandem nostram definitivam Sen-
 tentiam in his scriptis exinde taliter proferentes eodem die
 undecimo mensis Decembris millesimo quingentesimo vi-
 gesimo sexto Neapoli in Palatio Archiepiscopali Neapoli-
 tano coram praefato Rdo Dno Donato Episcopo, et Vica-
 rio praenominato lecta, data, recitata fuit praesens supra-
 dicta definitiva Sententia, dicto Notario Francisco Cayatta
 Procuratore, ut supra, et Rdo Dno Leonardo de Magistris
 Canonico Neapolitano Procuratore fiscali dictae Curiae ins-
 tantibus, et petentibus tamquam laudantibus, et publicum
 Instrumentum exinde fieri petentibus tam pro cautela di-

cti Thomae Patroni quam praefati Rmi Dno Archiepiscopi
 loci ordinarii, unde ad futuram rei memoriam et dicti Tho-
 mae, et Procuratoris fiscali cautelam factum est exinde de
 praemissis omnibus, et singulis hoc praesens publicum In-
 strumentum etiam ad cautelam omnium, et singulorum, quo-
 rum interest, intererit, aut interesse poterit quomodolibet
 in futurum, subscriptum manu mei Notarii Francisci Pa-
 lombae praedicti Actorum Magistri, ac subdictae Curiae
 Archiepiscopalis Sigilli appensione, acta fuerunt haec sub
 anno, die, mense, loco, indictione et Pontificata, quibus
 supra etc. Praesentibus ibidem venerabilibus discretis Vi-
 ris Dno Bernardo Canetta Primicerio Isclano, Aloysio
 Defentis Clerico, et Notario Thoma Palomba laico Neapo-
 litanis, et aliis ibidem abstantibus, et Justitiam petentibus
 Testibus, ad praemissa omnia vocatis specialiter, atque ro-
 gatis. Et ego Franciscus Palomba de Neapoli publicus
 Apostolica, atque Imperiali auctoritatibus Notarius, Curi-
 aequae Archiepiscopalis Neapolitanae Actorum Magistri
 quia praedictae sententiae prolationi, omnibusque aliis, et
 singulis, praemissis dum ut praemittitur, agerentur, diceren-
 tur, et fierent coram praefato Rdo Pre. Dno Donato Epi-
 scopo et Vicario una cum praenominatis Testibus praesens
 fui, et rogatus in testem, eaque omnia, et singula ego Ioan-
 nes, qui supra Notarius, et ejusdem Curiae Actorum Magi-
 ster sci fieri vidi, audivi, publicavi, annotavi, subscripsi, et
 hoc praesens publicum Instrumentum hujusmodi patentes
 literas dictae sententiae, et aliorum praemissorum in se con-
 tinentium manu alterius fidefiter scriptum confeci, subscri-
 psi, signoque, et nomine meis solitis, et consuetis signavi
 una cum ejusdem Curiae appensione soliti sigilli in fidem
 omnium et singulorum praemissorum rogatus, et requisitus.

Copiata dal Processo della Curia Arcivescovile, col Titolo.

Petri, et Pauli Parosh^s Graecorum Rectoria.

(ἄλλῃ χειρὶ)

ouve leggesi dalle Carte 5^a 7^a tergo.

Τὸ ἐπόμενον ἔγγραφον ἐπιγρ. νεωτέρῃ χειρὶ Particola del Testam^{to} del Cav^r Tommaso Assagni Paleologo ἔχει δὲ ὅδε :

1532. Inter caetera legata contenta in ultimo Testamento condito in hac civitate Neapolis per q^m Mag^m Dni Thomam Assagni Paleologum, Graecum Civem, et habitatorem Neapolis in posse mei Notarii infrascripti sub die vigesima prima mensis Aprilis anno millesimo quingentesimo trigesimo secundo est legatum tenoris sequentis, videlicet.

Et quoniam caput, et principium cujlibet Testamenti haeredes institui esse dignoscitur, idcirco praefatus Dominus Testator esse coram nobis omni meliori via, modo etc. fecit instituit, ac solementer, et legitime ordinavit suam generalem, universalem in et super omnibus, et singulis bonis ipsius Domini Testatoris, mobilibus, et stabilibus burgensaticis, et feuhalibus, jaribus, actionibus redditibus, recolligentiis, nominibus, debitorum et quibuscunque aliis juri- bus, ubicunque sitis, et positis, et in quibuscunque consistentibus Megⁿ, et nobilem Mulierem Annam Mariam Assagni ejus Neptem carnalem, filiam legitimam, et naturalem q^m Magⁱ Georgii Assagni Fratris carnalis ipsius Domⁱ Testatoris expressis, et reservatis infrascriptis legatis, itaque delegatis in praesenti Testamento contentis non possit aliquem retrahi etc.

Copiata dallo stesso Processo Arciversovile a Carte 140 in fronte.

Τὸ ἐπόμενον ἐπιγράφεται νεωτέρῃ χειρὶ Bolla seconda di Papa Paolo III concedente la Cappella Paleologo. Fol 15.

1544. Paulus Episcopus, Servus Servorum Dei Ad perpetuam rei memoriam. Injunctum Nobis de saper Apostolicae Servitutis officium Nos admonet, et inducit, ut votis illis per quae Divinus Cultus ubique cum animarum Christi fidelium salute, eorumque spirituali comolatione augmentum suscipiat libenter annuimus, ac ea, prout expedire in Domino conspicimus, favoribus prosequimur. Sane pro parte dilectorum filiorum Universitatis Graecorum in Civitate Neapolitana existentium, Nobis nuper exhibita petitio continebat, quod alias postquam quendam Thomas Asanus Paleologus ex Dominis Corinthi in Morea dum in humanis ageret a tyrannica rabie Turcarum fidei Christianae hostium oppressus cum diversis Nobilitas, et aliis Graecis, ac eorum Familiis ad Regnum Neapolitanum confugerat, et a clarae memoriae Ferdinando tunc in humanis agente, et Neapolis Rege humanissime receptas, in Civitatem Neapolitam se contulerat, ipse pia devotione ductus una Cappellam sub invocatione Sanctorum Apostolorum in eadem Civitate construi, et aedificari fecit, eamque, ut Missae, et alia Divina Officia per Proesbiteros Graecos pro tempore ad ipsam civitatem se conferentes in aliorum Graecorum aticusque sexus proedentia celebrarentur propriis bonis dotavit. Et cum nullum Presbiterum Graecum, cui cura et regionem ipsius Cappellae committi posset tuae reperiret, ne dicta Cappella divino cultu careret, Dilecto Filio Moderno Sacristae Secularis et Collegiatae Ecclesiae Sancti Ioannis Majoris nunempoti, Neapol ipsius Capellae nondum in titulum beneficii Ecclesiasitici erectae aram commisit. Cum autem sicut eadem petitio subjungebat nunc

multi in ipsa Civitate Praesbyteri, et alii Graeci qui ibidem se contuleram existant, et inibi locum, in quo ad Missas, et alia Divina Officia audienda, et celebranda accedere valeant non habeant, cupiontque in dicta Cappella Missas, et alia Divina Officia audire, et per eorum Praesbyteros celebrari facere, ac per eos, ut dicto Sacrista decedente eidem Cappellae per alios, quam ipsos Praesbyteros Graecos in Divinis non deserviat, nec illa gubernetur, statui, et ordinari, ut ipsius Cappellae fustos, et bona per dictum Thomam relicta eidem Cappellae pro illius dote, et Divinis cultus manutentione applicari. Quare pro parte eorundem Universitatis Nobis fuit humiliter supplicatum, ut in praemissis opportune providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui salutis opera libenter procuramus praefatos Universitatem, ac eorum singulos a quibus vis excommunicationis, suspensionis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, et poenis a jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innotati existunt ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes, et absolutos fore cernentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, quod dicto Sacrista decedente, eidem Cappellae per alios, quam qui ex dicta Universitate Praesbyteri fuerint minime deservire possit, sed ipsi Praesbyteri Graeci eidem Cappellae in Divinis deservire, ac Missas, et alia Officia in aliorum Graecorum praesentia celebrare libere, et licite valeant, et a loci Ordinario, vel quocunque alio impedire, seu molestari non possint auctoritate Apostolica tenore praesentium perpetuo statuimus, et ordinamus, et eidem Cappellae omnia et singula bona per praefatum Thomam illi donata pro ipsorum Praesbyterorum Graecorum sustentatione, et ip-

sus Cappellae dote perpetuo applicamus et appropriamus. nec non eidem Universitati ut Sepulcra privata, et communia in dicta Cappella, ac Cancellum in illius Choro, ut moris eorum est a Mulieribus divisim, et separatim facere, et ritu eorum vivere libere, et licite possint Ordinari loci, vel cujusvis alterius licentia minime requisita concedimus et indulgemus, ac licentiam, et facultatem impartimur; Mandantes Venerabilibus Fratribus nostris Archiepiscopo Hydruntino, et episcopo Melesino, ac dilecto Filio Vicario Venerabilis Fratris nostri Archiepiscopi Neapolitani in Spiritualibus Generali, quatenus ipsi, vel duo, aut unus eorum per se vel alium, seu alios eidem Universitati illis pacifice gaudere; non permittentes eos desuper per quoscunque quomodolibet indebite molestari; **C**ontradi~~ctores~~ auctoritate nostra appellatione postposita compescendo. Non obstantibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, caeterisque contrariis quibuscunque; aut si aliquibus communiter, vel divisim ab Apostolica sit Sede indultum, quod interdicti, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam, et expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae absolutionis, statuti, ordinationis, applicationis, appropriationis, concessionis, indulti, et mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire Si quis autem hoc attentare praesumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Romae apud Sanctum Marcum Anno Incarnationis Dominicae Millesimo quingentesimo quadragesimo quarto sexto idibus Decembris Pontificatus Nostri Anno XI. V. Fobies. Jo. Aug. Cuccinas. Jo. Bar. Accadulus, N. Casulanus. Jo. Mileti. Jo. Gentilis. B. Tagliorfa. Zabrand.

(Ἄλλη χειρὶ) Copiata daelostesso Processo della Reda Curia del Cappellam Mongr appresso autentica.

ΕΛΛΗΝΕΣ ΖΩΓΡΑΦΟΙ ΕΝ ΤΗ ΔΥΣΕΙ.

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν Σστ' 10 κατάλοιπον ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἑξῆς :

1. Ἐξ ἑνὸς τεύχους ἀποτελουμένου ἐκ σελίδων τεσσαράκοντα καὶ πέντε καὶ περιέχοντος «Vita di Belisario Corenzio pittore (Dalla vita dei pittori, scultori ed architetti napolitani di Bernardo de Dominici) καὶ ἐκ τεσσάρων φύλλων χάρτου φερόντων ἐπιγραφὴν «Ἔργα Κορενσίου ἐν Νεαπόλει» καὶ περιεχόντων ἀναγραφὴν ἔργων τοῦ Κορενσίου ἐν Νεαπόλει.

Τῶν δύο τούτων ἀντιγράφων ἐποιήσατο ἡδὴ χρῆσιν ὁ Λάμπρος ἐν τῇ ἀναγνωσθείτῃ ἐν τῷ φιλολογικῷ συλλόγῳ Παρνασσῷ διατριβῇ (τῇ ὁ Δεκεμβρίου 1871) περὶ Βελισσαρίου Κορενσίου Ἑλληνος ζωγράφου ἐν Νεαπόλει (1558—1643), τῇ δημοσιευθείσῃ τῷ 1872 ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύχει.

2. Ἐκ πολλῶν τευχῶν καὶ φύλλων χάρτου περιεχόντων διαφόρους παραπομπάς, ἀναγραφὴν κωδίκων ὡς τὰ πολλὰ εἰκονογραφημένων καὶ ἔργων ἀναφερομένων εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ζωγραφικῆς, ἀντίγραφα εἰκόνων καὶ κατὰ μετάφρασιν ἀποσπασμάτων ἀναφερομένων ἰδίᾳ εἰς τοὺς ἐν τῇ Δύσει ἀκμάσαντας ἑλλήνας ζωγράφους. Ὡς γνωστὸν ὁ Λάμπρος ἐσκόπει νὰ γράψῃ ἔργον περὶ τῶν ἐν τῇ Δύσει ἐλλήνων ζωγράφων ἡ πρός τοῦτο δὲ εἶχε συλλέξει ἄρκετον ὑλικὸν περιληφθὲν ἐν τῷ ἀνωτέρῳ κατάλοιπῳ. Τὸ ὑλικὸν τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἑξῆς :

α') Δέκα ἀντιγράφων εἰκόνων ἐλλήνων ζωγράφων ἀντιγραφέντων ἐξ ἐκδομένων ἔργων.

β') Ἐκ πέντε καὶ τεσσαράκοντα φύλλων χάρτου διαφόρων μεγεθῶν περιεχόντων σχετικὰς σημειώσεις, παραπομπάς καὶ ἀναγραφὴν ἔργων σχετικῶν καὶ εἰκονογραφημένων κωδίκων.

γ') Ἐκ τεσσαράκοντα καὶ ἑνὸς φύλλων χάρτου περιεχόντων με-

1. Πρὸς. Περὶ Βελισσαρίου Κορενσίου κτλ. σ. 13. «Θὰ ὀδηγηθῶμεν ἐκ τῆς περὶ αὐτῆς κρίσεως ὑμῶν εἰς τὴν περαιτέρω σύνταξιν ἐσχεδιασμένου ἡδὴ συγγράμματος περὶ τῶν ἐν τῇ Δύσει Ἑλλήνων ζωγράφων, δταν δοθῇ ἡμῖν ἀρκούσα πρὸς τὸ ἔργον σχολή».

τάφρασιν σχετικῶν χωρίων ἐκ τοῦ Manuel τοῦ Didron καὶ Durand.

δ') Ἐξ ὀκτώ καὶ τεσσαράκοντα φύλλων, σελίδων ἡριθμημένων 95, περιεχόντων μετάφρασιν σχετικῶν χωρίων ἐκ τοῦ ἀνωτέρῳ μνημονευθέντος ἔργου τοῦ Didron.

ε') Ἐξ εἴκοσι καὶ δύο φύλλων, σελίδων ἡριθμημένων 44, περιεχόντων μετάφρασιν σχετικῶν χωρίων ἐκ τοῦ ἔργου Ianzi Storia pitlorica.

στ') Ἐκ πέντε φύλλων, σελίδων ἡριθμημένων 9, περιεχόντων μετάφρασιν σχετικῶν χωρίων ἐκ τοῦ Guida del museo nazionale di Napoli.

ζ') Ἐκ τριῶν φύλλων περιεχόντων κατὰ μετάφρασιν σχετικὰ ἐκ τῶν ἔργων τοῦ F. Gregorovius (Wanderjahre in Italien. Vierter Band) «Von Ravenna bis Mantona».

η') Ἐκ τριῶν φύλλων, σελίδων ἡριθμημένων 5, περιεχόντων κατὰ μετάφρασιν περὶ τῶν εἰκόνων τοῦ Λουκά ἐκ τοῦ ἀνωτέρῳ ἔργου τοῦ Ianzi καὶ τοῦ Schichter «egloga historica, qua fabula pontificia de Luca Pictore exploditur».

θ') Ἐκ τριῶν φύλλων περιεχόντων σημειώσεις τινὰς κατὰ μετάφρασιν περὶ τῶν Μωσαϊκῶν Ραβέννας.

ι') Ἐκ τριῶν φύλλων περιεχόντων ἀντίγραφον περὶ τοῦ Venetio de S. S. Severino e Sosio ἰταλιστὶ καὶ

ια') Ἐξ ἑξ φύλλων περιεχόντων ἀντίγραφον «Περὶ τῶν κατὰ μέρος εὐρισκομένων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ μεγάλῃ τοῦ καθολικοῦ εἰκόνων καὶ κανδηλῶν» ἐκ τῆς ἐπιτομῆς τῆς ἱεροσολυμιτικῆς ἱστορίας τοῦ Νεκταρίου τοῦ Κρητός, τῆς ἐκδόσεως ἐν Ἑνετίᾳ τῇ 1758.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρῳ γίνεται δῆλον ὅτι τὸ ἡμέτερον κατάλοιπον περιέχει χρήσιμον ὑλικὸν διὰ τὸν θέλοντα νὰ ἀσχοληθῇ περὶ τὸ ἀπασχολήσαν τὸν Λάμπρον θέμα, ἀλλ' οὐχὶ ἀξίον ἐκδόσεως.

1. Καὶ τὸ ὑπ' ἀριθμὸν Σστ' 14 κατάλοιπον, τὸ ἀποτελούμενον ἐξ ἑπτὰ φύλλων χάρτου καὶ περιέχον σημειώματά τινα πρόχειρα ἀναφερόμενα εἰς τὴν βυζαντινὴν ἱστορίαν, ὡς τὰ πολλὰ, δὲν εἶνε ἀξίον ἐκδόσεως.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ ΑΘΗΝΩΝ

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν Σστ' 11 κατάλοιπον τοῦ Λάμπρου ἀποτελεῖται ἐκ δύο τετραδίων καὶ 41 φύλλων χάρτου ποικίλου σχήματος γεγραμμένων ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς.

Ἐκ τῶν τετραδίων τὸ μὲν πρῶτον ἀποτελεῖται ἐκ φύλλων 10, γεγραμμένων ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς, τὸ δὲ δεύτερον ἐκ φύλλων 13 γεγραμμένων ἐπὶ τῶν δύο ὄψεων.

Ἐν τῷ πρώτῳ προσπαθεῖ ὁ Λάμπρος διὰ τῶν γνωστῶν μεθόδων νὰ ἐξακριβώσῃ διαφόρους χρονολογίας ἀναφερομένας ὡς τὰ πολλὰ εἰς ἐπίσκοπους Ἀθηνῶν διατάσσων τὴν ἔρευναν ὡς ἀκολούθως:

Ἄριθ 1.—567 μ. X.—Θησείου ἀρ. 8 ('Αντων. σ. 22).

«Μηνὶ Ἰουνίῳ γ' (ἡμέρα) παρασκευῆ ὥραν δ' ἐτελεῖσθη ἐν Κυρίῳ ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ (Θ)εοφύλακτος Ἰνδ. ιε'».

Λείποντος τοῦ ἔτους ἐν τοῖς ὑπολογισμοῖς τοῦ Ἀντωνίου ἀναφέρεται καὶ τὸ ἔτος 567.

566	4	567	16 κύκλου
	141+2	9	Concurrent 5
1461		576	Regalar Ἰουν. 9
141		16	28
1461			2
1461			11
5844			7
1461			4
206001		16 κύκλοι I. D. B	
730		Δευτέρα C	
154		Τρ. D	
206885		Τετ. E	4 = Τετάρτη
66	7	Πέμ. F	Τετάρτη 1 Ἰουν.
38	29555	Παρ. G	Πέμπτη 2 Ἰουνίου
38		Ἰουν. 1—E	Παρ. 3 Ἰουν.
35		2 F	(συμπύπτει)
(συμπύπτει)		3 G	
		(συμπύπτει)	

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐξακριβῶσι τὰς ἀκολούθους χρονολογίας.

Ἄρ. 2.—595 μ. X. Παρθενῶνος ἀρ. 67 ('Αντων. σ. 61).

«Μηνὶ Ἀπριλίῳ ζ' ἡμέρῃ ε' Ἰνδ. ιγ' ἐτελεύθη Ἰωάννης ὁ ἀγιώτατος ἡμῶν ἐπίσκοπος».

Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς Ἀντωνίου, λείποντος τοῦ ἔτους, 595 ἢ 550.

Ἄρ. 3.—657 μ. X. Παρθενῶνος ἀρ. 61 ('Αντων. σ. 59).

«Μηνὶ Μαΐῳ κε' ἡμέρῃ ε' Ἰνδ. ιε' ἐτελεύθη Θεοχάριστος ὁ ἀγιώτατος ἡμῶν ἐπίσκοπος».

Καθ' ὑπολογισμοὺς Ἀντωνίου καὶ τὸ 657.

Ἄρ. 4.—657 25 Αὐγούστου. Ἄρ. Π. σπυλ. 2 ('Αντων. σ. 33).

«Ἐτελεῖσθη ἐν Κυρίῳ ἡ δοῦλη τοῦ Θεοῦ Εὐφημ(η) μηνὶ Αὐγούστῳ εἰς τὰς ἡμερᾶς πέντε(ε) ἡμ(έ)ρα πέμ(π)τη ἔτους ,σφο'».

Ἄρ. 5.—678 (;) μ. X. Παρθ. ἀρ. 60. ('Αντων. σ.).

«Μηνὶ Ἰουλίῳ στ' ἡμέρῃ γ' Ἰνδ. σι' ἐτελεύθη Ἀδαμάντιος ὁ ἀγιώτατος ἡμῶν ἐπίσκοπος».

Καθ' ὑπολογισμοὺς Ἀντωνίου καὶ 678.

Ἄρ. 6.—693 μ. X. Ἄρ. Παρθ. 84 ('Αντων. σ. 66).

Μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ιθ' ἡμέρῃ α' Ἰνδ. ζ' ἐτελεύθη Ἀνδρέας ὁ ἀγιώτατος ἡμῶν ἐπίσκοπος ἔτους ,στοδ'».

693 κατ' ἔμην διόρθωσιν, ἐπειδὴ Ὀκτώβριος καὶ ἀφαιρετέον 5509.

Ἀντωνίνος κακῶς ἀφαιρῶν 5508 ὑπολογίζει 694 μ. X.

Ἄρ. 7.—704 μ. X. Ἄρ. Παρθ. 73 ('Αντων. σ. 63).

«(Μηνὶ Ἀπριλίῳ δ' ἡμέρῃ σι' Ἰνδ. β' (ἐτελεῖσθη) Μαρτίνος ὁ ἀγιώτατος... ἔτους ,στοιδ'».

Ἄρ. 8.—694 μ. X. Ἄρ. Παρθ. 84 ('Αντων. σ. 66).

*Ἴδε καὶ ἀρ. 6.

Ἄρ. 9.—713 μ. X. Ἄρ. Παρθ. 76 ('Αντων. σ. 64).

«Μηνὶ Νοεμβρίῳ κδ' ἡμέρῃ σι' Ἰνδ. ιβ' ἐτελεύθη Ἰωάννης ὁ ἀγιώτατος ἡμῶν ἐπίσκοπος ἔτους ,στοκδ'».

Ἐσφαλμένως ὁ Ἀντωνίνος 714 μ. X.

Ἄρ. 10.—779 μ. X. Παρθ. ἀρ. 75 ('Αντων. σ. 63).

«Μηνὶ Δεκεμβρίῳ κθ' ἡμέρῃ δ' Ἰνδ. γ' ἐτελεύθη Γρηγόριος ὁ ἀγιώτατος ἡμῶν ἐπίσκοπος ἔτους ,στοση'»

Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Λάμπρου ἐκ τῶν ἀνωτέρω χρονολογιῶν αἱ ὑπ' ἀριθμὸν 1, 2, 3, 5, 6, 7, 9 καὶ 10 συμπύπτουσιν, αἱ δὲ

ὑπ' ἀριθμὸν 4 καὶ 8 οὐχί, διότι ἐν τῇ πρώτῃ εὐρίσκομεν ἡμέραν Σάββατον καὶ ἐν τῇ δευτέρῃ Δευτέραν

Ἐν τῷ δευτέρῳ τετραδίῳ ἐξετάζει τὴν χρονολογίαν τοῦ θανάτου τοῦ Βούρτζη, ὅστις «ἀπέθανε κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν Πιπτάκη 6 Φεβρ. 1190 ἡμέραν Δευτέραν (ὁμοίως κατὰ τὴν ἐμὴν)» καὶ «κατ' Ἀντωνίνου Μαΐου στ' Δευτέρῃ» καὶ εὐρίσκει αὐτὴν ἐσφαλμένην κατ' ἀμφοτέρας τὰς ἀναγνώσεις, διότι κατὰ τὴν πρώτην «6 Φεβρ. 1190» ἡ ἡμέρα εἶνε Τρίτη, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν «Μαΐου στ'» Κυριακή. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων προσπαθεῖ ὁ Λάμπρος νὰ εὕρῃ τὴν ἀληθῆ χρονολογίαν διὰ διαφόρων ὑποθέσεων. Κατ' ἀρχὰς δέχεται ὡς χρονολογίαν 1090—στφλη' καὶ εὐρίσκει ὅτι συμπίπτει μὲν ὡς πρὸς τὴν χρονολογίαν τοῦ Ἀντωνίνου 6 Μαΐου, οὐχὶ δὲ ὡς πρὸς τὴν τοῦ Πιπτάκη 6 Φεβρουαρίου «ἀλλ' εἰ καὶ συμπίπτει 1090 6 Μαΐου Δευτέρα, δὲν εἶνε ἔτι τὸ 1090 ὀγδόης Ἰνδικτιῶνος». Διὰ τοῦτο δοκιμάζει ἄλλας χρονολογίας μὴ καταλήγων εἰς θετικὰ πορίσματα.

Ἐν τοῖς 41 φύλλοις χάρτου ἐξετάζει διαφόρους χρονολογίας ἀναγερομένας εἰς ἐπισκόπους Ἀθηνῶν καὶ εἰς τὸ χρονικὸν τοῦ πατρῶς Συνοδικοῦ, ὅπερ ἐξέδωκεν ὁ Λάμπρος ἐν Δελτίῳ τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας (τόμ. Β' σ. 640—650) εὐρίσκων ἄλλας μὲν αὐτῶν ὀρθὰς, ἄλλας δὲ ἐσφαλμένας¹⁾.

1. Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν Σστ' 12 κατάλοιπον ἀποτελεῖται ἐξ ἑνδεκα φύλλων χάρτου, ἐφ' ὧν ἔχει γράψει ὁ Λάμπρος διαφόρους σημειώσεις καὶ παραπομπὰς ἀναφερομένας εἰς τὴν βιογραφίαν τοῦ Nicolo Tommaseo (Νικολάου Θωμασαίου) τοῦ γεννηθέντος τῷ 1802 ἐν Σεβενίκῳ καὶ θανόντος τῷ 1874 ἐν Φλωρεντίᾳ. Τὰ σημειώματα ταῦτα συμπληρούμενα θὰ ἐχρησίμευον εἰς τὸν Λάμπρον πρὸς συγγραφὴν πραγματείας περὶ τοῦ Νικολάου Θωμασαίου.

ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΑΤΘΙΔΩΝ

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν Σστ' 13 κατάλοιπον ἀποτελεῖται 1) ἐξ εἰκοσιφύλλων χάρτου, ἐφ' ὧν ὁ Λάμπρος ἔχει γράψει τὰ δημοτικὰ Ἀτθίδων σταχυολογήσας αὐτὰ ἐξ ἐπιγραφῶν ελλημένων ἐκ τῶν ἔργου τοῦ Κουμανούδη «Ἀττικῆς ἐπιγραφῆς ἐπιτύμβιοι» 2) ἐκ τεσσάρων φύλλων χάρτου, ὧν τὰ τρία γεγραμμένα ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν ὀψεων. Περὶ τῶν τριῶν τούτων φύλλων χάρτου ἔχει προχειρῶς γράψει ὁ Λάμπρος γερμανιστὶ γενικὰς τινὰς παρατηρήσεις περὶ τῶν δημοτικῶν τῶν Ἀτθίδων μὴ συμπληρωθείσας. Τὸ ἕλρον κατάλοιπον εὐρήται ἐντὸς καλύμματος φέροντος τὴν ἐπιγραφὴν «Δημοτικὸν Ἀτθίδων». Περὶ καὶ ἡ ἐργασία δὲν ἔχει περατωθῆ, ἀξίαι ἐν τούτοις δημοσιεύσεως εἶνε, ὡς νομίζω, αἱ γερμανιστὶ γεγραμμένα παρατηρήσεις τοῦ Λάμπρου, αἱ στηριζόμεναι ἐπὶ τοῦ συλλεγέντος ὕλικου. Αἱ παρατηρήσεις αὗται ἔχουσιν ὡς ἀκολούθως.

Der Name von Einwohner Attikas als von einem Bürger ist nicht vollständig soweit nicht sein Demotikon hinzutritt. Dies ist eigentlich was seinem Bürgerstand bezeichet. Gewöhnlich haben diese Demotika eine Abjektivform ('Αλιμούσις) es kommen aber auch Fälle vor wo das demotikon eine Adverbialform hat (z. B. Ἀλωπεκίθεν) oder durch ein Genitiv mit der vorausgehenden Präposition ἐκ (resp. ἐξ) ausgedrückt wird (z. B. ἐξ Οἴου, ἐκ Κεραμείων).

Dies gilt für die männliche freie Bevölkerung von Athen; wir finden aber dass auch bei den Frauen besonders auf Grabinschriften dem Namen des Vaters noch der Name eines Demos beigegeben ist. Man hat dies als das Demotikon der Frau aufgefasst und es werde gesucht die richtige und gewöhnliche Form dieses Demotikon aufzufinden.

Franz hatte schon in seinen Elementis angemerkt dass das gewöhnliche die Genetivform mit voraussender Prä-

position ἐξ σεi (in den meisten Fällen im Plural, sonst auch in Singular)¹. Noch ausschliesslicher spricht sich Schönmann aus, indem er sagt «bei Frauen wird der Demos nur so angegeben (nämlich durch die Präposition². Philippi indem er mit Recht anerkannt hat dass die Frau weil sie keine Stellung im Demos hat, auch nicht als dem Demos angehörig bezeichnet wird, spricht sich nicht richtig aus wenn er sagt «im Demos hat die Frau keine Stellung, wie den auch auf Inschriften ihr Demotikon nie ein Adjektiv wie das des Mannes ist, sondern entweder durch die Präposition umschrieben oder in der Adverbialform gegeben wird»³. Denn erstens steht es mir den Thatsachen nicht so wie Philippi sagt und zweitens angenommen dass sein Ausspruch über die politische . . . der Frauen in Demos richtig ist, ist das Demotikon ganz auszuschliessen.

Diese zwei Punkte möchten wir durch diesen Autsatz untersuchen; erstens versuchen wir festzustellen wie die Frauen bezeichnet werden, wo es gilt den Gau, wo sie zu Hause zu nennen und zweitens wollen wir nachweisen dass dieser Gaunamen nicht der Frau selbst angehört da sie ja keine demotische, wie auch keine politische Rechte hat, folglich, dass es kein Demotikon im rechten Snn des Wortes ist.

Die Untersuchung wird leichter, wir Können ohne Ubertreibung sagen erst möglich nach der Herausgabe des Werkes von Kumanudes,⁴ denn da die Grabinschriften sind gänzlich der einzige Art, wo solche δημοτικοφανή zu finden sind, es lässt sich denken dass eben diese vollen-

desste Sammlung der bisher gefundenen Grabinschriften die möglichst beste Ausbreite zu unserem Zweck gewähren kann. Ausserdem sind noch für unseren Zweck die aus dem V Theilen auch N 1309—2491 zu benützen. Viele nämlich von dem ξένου denen diese Grabinschriften angehören hatten attische Frauen bei denen auch der Gauname angegeben ist. Dazu einige von den unter der Ἀθῆλων δήμων und die entsprechenden Besichtigungen in Nachtragen.

Aus allen diesen Inschriften aber ich nur diejenigen aufgehoben, welche die Frauen in Verhältniss zu ihrem väterlichen Gau darstellen, denn viele sind sonst zu finden, in welchen den Frauen der Name ihrer Gatten und dieses Demotikon beigegeben ist. Solche Inschriften wie z. B. Δημῶ Κωμαίου Λαικάδου γυνή Ὀθηθεν. Βιότη Κτησιῶ Ὀθηθεν γυνή, lagen unsere Forschung fern sind daher gänzlich ausgeschlossen,

1 Franz Elm. ep. gr. σ. 339.

2 Schönmann Gr. II., 389 An. 5.

3. Philippi Beiträge zur G. des Att. Burg. σ. 135 Vgl. dazu die Anm. 143

4. Ἀττικῆς ἐπιγραφαὶ ἐπιτόμιοι. Ἐν Ἀθήναις 1872.

ΤΟ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ ΟΖ' ΚΑΤΑΛΟΙΠΟΝ

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν ΟΖ' κατάλοιπον ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἀκολούθων.

1) Ἐνὸς τετραδίου ἐκ σελίδων 28 φέροντος ἐπιγραφὴν «L' aigle bicéphale de Byzance» καὶ ἀρχομένου «Tout le monde parle de l' aigle a deux têtes».

2) Μιᾶς ἐπιστολῆς τοῦ Maspero φερούσης χρονολογίαν 20 Δεκεμβρίου 1909.

3) Ἐνὸς δελταρίου τοῦ Schumberger φέροντος χρονολογίαν 11 Ἰουνίου 1909.

4) Μιᾶς φωτογραφίας σφραγίδος φερούσης δικέφαλον ἀετόν.

5) Δύο ἐπιστολῶν τοῦ Ν. Ι. Γιαννοπούλου τῆς μὲν φερούσης χρονολογίαν 6 Ἰουλίου 1916, τῆς δὲ 29 Αὐγούστου 1917.

6) Φύλλου χάρτου, ἐφ' οὗ εἶνε ἀπεικονισμένος δικέφαλος ἀετός, κάτωθεν τοῦ ὁποίου ὁ Κ. Ν. Ράδος ἔχει γράψει τὰ ἑξῆς «Ἀγαπητέ Κύριε Λάμπρε.

Πολὺ θὰ μὲ ὑποχρεώσητε νὰ μοῦ εἰπῆτε (νὰ μοῦ γράψητε δύο λέξεις ἂν δὲν βαρύνεσθε) τί εἶναι αὐτός ὁ δικέφαλος, βυζαντινός; Ἴτι πρᾶγμα εἶναι; Εὐρίσκειται ἐπὶ πλακῶς τάφου τινὸς λίαν μεταγενεστέρου (1790).

Εὐχαριστῶ ἐκ τῶν προτέρων

Πρόθυμος φίλος

Κ. Ν. Ράδος

Ἵδὸς Ἀριστοτέλους 55» καὶ

7) Τεσσάρων παραπεμπτικῶν δελτίων.

Τούτων τὸ πρῶτον εἶνε ἡ γαλλιστὶ γενομένη ἀνακοίνωσις τοῦ Λάμπρου ἐν τῷ βυζαντιακῷ τμήματι τοῦ δευτέρου ἐν Καίρῳ διεθνoῦς ἀρχαιολογικοῦ συνεδρίου τῆ 30 Μαρτίου 1909. Μετάφρασιν ἑλληνικὴν τῆς γαλλιστὶ γινομένης ταύτης ἀνακοινώσεως ἐδημοσίευσεν ὁ Λάμπρος, ἐν Ν. Ἑλληνομνήμονι (τόμ. Στ' τευχ. Δ' σ. 433 ἐ.) ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «ὁ Δικέφαλος ἀετός τοῦ Βυζαντινοῦ» μετὰ πολλῶν

προσθηκῶν. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων εἶνε περιττὴ ἡ ἐκδοσις τῆς ἀνωτέρω ἀνακοινώσεως.

Τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Maspero ἀνεκοίνωσεν ὁ Λάμπρος ἐν Ν. Ἑλληνομνήμονι (ἐνθ. ἀν. σ. 437 σημ. 1), τὸ δὲ τῆς τοῦ Schumberger ἐν Ν. Ἑλληνομνήμονι (ἐνθ. ἀν. σ. 455 σημ. 2).

Τὴν φωτογραφίαν τῆς σφραγίδος τοῦ Θωμᾶ Δεσπότου ἐξ ἐγγράφου ἀποκείμενου ἐν τοῖς ἀρχαίοις τῆς Μαντούης παρέχει ἡμῖν ὁ Λάμπρος ἐν Ν. Ἑλληνομνήμονι (ἐνθ. ἀν. σ. 457).

Τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ν. Γιαννοπούλου ἡ μὲν πρώτη περιέχει τὰ ἀκόλουθα.

«Μερικὰς ἀνακοινώσεις περὶ τοῦ ζητήματος τούτου (τοῦ δικεφάλου ἀετοῦ) εἶχον ἀποστελεῖ ὑμῖν, αἵτινες ἐδημοσιεύθησαν ἐν τινὶ τῶν τευχῶν τοῦ Ἑλληνομνήμονος.¹

Οὕχ ἦττον ὁμῶς ποιῶμαι ὑμῖν καὶ ἑτέρας ἀνακοινώσεις. Ἐν Ἑλλάτῃ διατριβῶν τῷ 1912 εἶδον κιονέκρανα καὶ θύρωμα ναοῦ, σφραγισμένον ἤδη ἐν τῇ ἐκατ' ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγ. Νικολάου, φέροντα ποικίλους δικεφάλους ἀετούς. Περὶ τῶν ἀρχαιολογημάτων τούτων Ἑλλάτῃς συνέταξα διατριβὴν, μικρὰν μετ' εἰκόνων, ἃς ἐποίησα ἐπὶ τῇ βάσει ἐκτύπων καὶ δι' ἰχνογραφῆσεως στερούμενος φωτογράφου, καὶ ἔστειλα ταύτην πρὸς δημοσίευσιν ἐν τῇ ἐπετηρίδι τοῦ φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρνασσοῦ». Ἄλλ' ὁ κ. Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου ἀσμένως μὲν ἐδέχθη τὴν διατριβὴν, δὲν ἐδημοσίευσεν δὲ ἀκόμη ταύτην, ὡς μοὶ ἔγραψε, διὰ τὴν δαπάνην τῶν εἰκόνων. Ἐκτοτε δὲ μένει παρ' αὐτῷ ἀνέκδοτος.

Ἐὰν ὑμεῖς θεωρεῖτε ταύτην δημοσιευτέαν ἐν τῇ ὑμετέρῃ περιοδικῇ ὡς συμβάλλουσαν εἰς τὸ ζήτημα τῆς παραστάσεως τοῦ δικεφάλου ἀετοῦ ἐπὶ μνημείων βυζαντιακῶν, οἷα εἶναι τὰ ἐν Ἑλλάτῃ, ἀκμαζούση κατὰ τοὺς Βυζαντ. χρόνους, δύνασθε συνεννοούμενος μετὰ τοῦ κ. Προέδρου νὰ παραλάβητε ταύτην καὶ δημοσιεύσητε ἐν τῷ Ν. Ἑλληνομνήμονι.

Ἄλλη παράστασις δικεφάλου ἀετοῦ εὐρέθη ἐπὶ ἐπιτυμβίου ἐνεπιγράφου πλακῶς ὑπὸ τοῦ ἐν Βόλῳ φιλαρχαίου κ. Περικλέους Μαρτζερίου σιδηρουργοῦ, εὐπαιδευτοῦ ὁμῶς. Οὗτος δὲν ἠθέλησε νὰ μοι

1. Πρόκειται προφανῶς περὶ τῶν ἀνακοινώσεων τῶν δημοσιευθεισῶν ἐν Ν. Ἑλληνομνήμονι τομ. ΙΒ σ. 377 ἐ.

ἀνακοινῶσθαι τὸν τύπον τῆς εὐρέσεως ὑποσχεθεὶς ὅτι θὰ δημοσιεύσῃ αὐτὰ τὰ εὐρήματα εἰς βιβλίον, ἀλλὰ δὲν ἐδημοσίευσεν αὐτό. Εἶδον ὅμως αὐτὴν ἐπὶ φωτογραφικῆς πλακῆς φιλοφρόνως ὑποδειχθείσης μοι ὑπὸ τοῦ φωτογράφου κ. Στουρνάρα. Ἀνήκει εἰς μνημεῖον τῶν Μελισσηῶν δυναστῶν Δημητριάδος, ὡς ὑποθέτω, ἢ δὲ παράστασις τοῦ δικεφάλου ἀετοῦ ἐνδιαφέρουσα.

Ἄλλην παράστασιν εἶδον ἐντετοιχισμένην ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ Ἐπισκοπῆς Ἁγῶ Βώλου ἐπὶ δύο τεμαχίων ἀνομοίως ἐντοιχισθέντων, ἀνηκόντων ὅμως εἰς τὴν αὐτὴν πλάκα. Ταύτην μετ' ἄλλων μνημείων ἐφωτογράφησα.

Ἡ δὲ δευτέρα τῆς 20 Αὐγούστου 1917 τὰ ἀκόλουθα:

Περὶ δὲ τοῦ δικεφάλου ἀετοῦ δηλώ ὑμῖν ὅτι εὖρον θωράκιον ἐντετοιχισμένον ἐν Κουρφαλίῳ (Ἁλμυροῦ) ἐφ' οὗ εἰκονίζεται ῥόμβος στρεπτός περικλείων ἐν τῷ μέσῳ ἀνισσοκελῆ σταυρόν, ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ὁποίου εἶναι ταινιοειδὲς κόσμημα, ὑφ' ὃ πάλιν κύκλος καὶ ἐκ τοῦ κύκλου ἐν σημεῖον ἐν εἶδει Δ. Ἐπὶ τῶν ἄερων τῆς ταινίας ἴστανται δύο πτηνὰ στρέφοντα τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ὀπισθεν· ἀνωθεν δὲ τοῦ σταυροῦ ὑπάρχουν κλάδοι μετὰ φύλλων, εἰς δὲ τὰς σχηματιζομένας γωνίας μεταξὺ τοῦ ῥόμβου καὶ τοῦ ὀρθογωνίου κείνται ἀνά ἓν πτηνόν, ἦτοι ἀνά εἰς ταῶς καὶ εἰς ἀετός· ἐν τῇ κάτω γωνίᾳ ὁμοῦ δὲ ἀετός φαίνεται ὡσεὶ δικεφάλος, ἀλλ' αἱ κεφαλαὶ εἶναι τετραμμένα. Στέλλω φωτογραφία.¹

Τῶν τεσσάρων τέλος παρεπεμπτικῶν δελτίων ἔχει γείνει χρήσις ὑπὸ τοῦ Λάμπρου ἐν τῇ ἀνωτέρῳ μνημονευθείσῃ διατριβῇ «Ὁ δικεφάλος ἀετός τοῦ Βυζαντίου» τῇ δημοσιευθείσῃ ἐν τῇ Ν. Ἑλληνομνημονι.²

Κ. Ι. Δ

1. Ἡ φωτογραφία εὐρηται ἔτι ἐν τῇ ἐπιστολῇ.

2. Τόμ. Στ' σ. 433 ε.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΕΝΝΑΙΟΥ ΚΩΔΙΚΟΣ PHIL GR. 342

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΥΖΙΚΟΥ Ι.

λγ.

Εὐγενίῳ κουβικουλαρίῳ

Ἦτησας ἡμᾶς, τιμιώτατε, δηλωθῆναί σοι τὰ κατὰ τὸν ἀπάλειον ἡμῶν συμπεσόντα δυσχερῆ. Καὶ τίνος γὰρ ἢ τῆς ὑμετέρας καλοκαγαθίας τὰς τῶν φίλων μάλιστα πυνθιάεσθαι συμφορὰς, ὡς αἰ τοῖς τούτων συναιελοῖς ἀνισοῖς; Ἐὖ δὲ ἐστίν, οἶμα, παντὸς ἐπέκεινα διηγῆματος. Ἄλλως τε δὲ οὐχ οἷόν τε ὦ, μακίριε, τῶν τοιούτων εἰς μνήμην παριέναι ἀδακρυτί. Οἷτως μὲν δεινῶς τὸ πρᾶγμα καθίκετο· σὺ δὲ μοι δοκεῖς καὶ προσεπιτεῖναι τὰ τῆς ἀνίας, ἰλιόθεν με, τὸ τοῦ λόγου, φέρων τὸ τε πάθος ἀνακινῶν καὶ ἀναμοχλεύων, οὐ μετρίως λυποῦν καὶ διαταράσσον τὴν αἴσθησιν. Ἄ μὲν οὖν ἐκλύειν οἰδέ μοι τὴν προθυμίαν, τὸν λόγον ἐπέχοντα, ταῦτά ἐστιν. Ἄλλ' ἐπεὶ καὶ χρηστὸς ἀνὴρ, πρὸς δὲ καὶ τῶν φίλων ὁ κρατίστος ὁ τὴν ἀφήγησιν εἰσπραττόμενος, συγγνώσεσθαι τε τῇ τοῦ λέγοντος ἀτονίᾳ τὸ τ' ἐνδέον τοῖς εἰρημένους προσλογισθῆναι καὶ συμφώνως συμμεθέξαι παραπλησίως τοῦ πάθους εἰδώς, πειρασομαι τοῦτο ποιεῖν, εἰ καὶ κινῶ, τὸ παροιμιῶδες, θυλάσσης βιάθους ἀναμετροῦσιν μοι δοκῶ, ὑπολογίζονένω τὸ τοῦ πράγματος δυσχερές.

Ἐπεὶ γὰρ, θεοῦ τε καὶ φύσεως εἰκὼν νόμοις, μητρικῆς θεραπείας πάντα δεύτερα θεσπίζουσι τίθεσθαι, μητρὶ φιλάγῳ τε καὶ φιλόπαιδι ὡς οὐκ ἄλλη τινὶ γυναικῶν, οἷκαδε ὑπονοσταύση, τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν ἐξευμαρίσαι προϋθέμην καὶ ταύτη τοὺς ἐπιτηδείους εἰς πομπὴν ἐπιστήσασθαι· τοῦτο δὲ τῆς ἡμῶν ἄχρη γε Πυλῶν ἐδεῖτο ἀφίξεως· ὅσος μὲν ἡμῶν περὶ τὴν ἔξοδον κλύδων συνέστη, τῶν μὲν κυμάτων λίβρω πάνυ καὶ βιάθω τῷ πνεύματι εἰς ὕψος αἰωρουμένων, ὅρεσί τε καὶ χάσμασιν ἐοικότων, τῆς δὲ νηὸς ἐπὶ θάτερα με-

λγ. Περιλαμβάνεται ἐν φ. 91β—96α τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil. gr. 2. καλοκαγαθίας 22. ἀχρη 25. βαιότα

τοκλαζούσης ἢ κυβιστώσης καὶ μικροῦ τῆς ἄλλης ἐμπιπλωμένης, ναὶ μὴν καὶ ὅσοι οὐ σκότος συμπύκτων, καὶ κλόνος ἐξίστη καὶ φρεγῶν, αὐτῶν ἐγκάτων ἀναβρασσομένων καὶ πᾶν τὸ περιττὸν ἀποβλιζόντων, ἀναρρηγνυμένων καὶ τὴν ἔξοδον κατεπειγόντων, εἰ καὶ
 5 δύσφορα ταῦτα καὶ δεινῶς βίαια παρήσειν μοι δοκῶ, σταθερὰν γαλήνην τοῖς ἐπομένοις ἀντεξεταζόμενα ταῦτα τιθέμενος. Καὶ γὰρ οὐδὲ μόνω μοι πλωτῆρι ἢ χαλεπότης αὕτη τοῦ πλοῦ συνέβαινε, τὸ δὲ γε κοινὸν εἰς συμφορὰν ἤττον ἐστὶν ἀλγεινὸν καὶ τὸ σὺν ἄλλοις περὶ τι διαπονεῖσθαι, εἰ καὶ ὅ τι μάλιστα παγχάλσπον ὄν, εὐπαρη-
 10 γόρητον, τὸ δὲ τοῦ συναλγήσαντος ἔρημον δριμεῖαν ἐμποιεῖ τὴν ὀδύνην, ἀμύθητον ὅσον τὸ ἄλγος. Οἴχεται μὲν ἢ τῶν βελτιόνων ἐλπίς, τὸ δὲ μήπω παρὸν χαλεπὸν ὡς παρὸν ὑποπεύσεται· ὅ δὲ καὶ μοὶ συνέπιπτεν ἕστερον. Ἐπεὶ γὰρ τὰ κατὰ τὴν μητέρα κρείττονι-
 15 συναλγία καλῶς οἰκονομησάμενος, ἔτεινον ἰθὺ τῆς βασιλευούσης· ἀλλὰ γὰρ μεταξὺ λόγων ἔφριξα τῶν τότε συνενεχθέντων ἐπιμνησθεῖς, καὶ με ταράχῃ τις κατ' ἄκραν ἐλοῦσα καὶ σάλος ὀλίγου δεῖν ὑπεκκλύει τὸ ἔντονον. Ἀποσχέσθαι μὲν οὖν καθάπαξ νεῶς ὡς ἀργαλέον ὄν τοῖς προλαβοῦσιν ἀποκναιομένω κακοῖ· οὐ πάνυ τί μοι εὐδοκῶν κατεφαίνετο. Ἐδόκει δὲ, τοῦ κακοῦ αἴρεσιν ποιησάμε-
 20 νον, εὐθὺ τοῦ Λευκάτα διαπεραιωθῆναι κακεῖθεν ἀσφαλῶς ἔχεσθαι τῆς πορείας. Τουτί μὲν οὖν, σοφὸν τι καὶ ῥᾶστον περινοῆσαι δόξαν, ἔλαθον καπνὸν φεύγων, τοῦτο δὲ τὸ τοῦ λόγου, εἰς πῦρ ἑαυτὸν ἐπεμβεβληκῶς. Ἐπεὶ γὰρ τῆς νεῶς ἐντὸς ἐγεγόνειν, ᾤρωτο μὲν εὐθὺς ὁ ἰστός, τὸ δὲ κέρας ὑψοῦ τοῖς καλωδίοις ἐγκάσπον ἦρθε, ἢ ὀρθό-
 25 νη δὲ ἀπολυομένη τῶν σχοίνων ἐντέτατο ὅ τε ἄνεμος, ἐμπίπτων ἠρέμα τὸ πρῶτον, συνεπαταγεῖτο τῇ ὀρθόνη καὶ ἡ ναῦς ἤδη τοῖς κύμασι λείως καὶ προσηνῶς ἐπωλίσθαινε, καὶ τινα τοῖς ἐμπλέουσιν ἠδονὴν ἐνεποίει γλαφυρῶς τὸ κύμα περὶ τὴν ναῦν τραχυνόμενον. Ἐπεὶ δὲ τῆς γῆς προβάντες ὅσον τῆς ἀπὸ τῶν λιμένων διαστῆ-
 30 ναι λειοκύμονος αἴρας τῷ πελάγει προσίσχομεν, ἐξαίφνης ὁμῶς ἄνεμος ἐπηγεῖρετο, εἰς δὲ κύμα πρὸς ἕψος κυρούμενον ἔφρασε μικροῦ τῶν νεφῶν, ἢ δὲ ναῦς ὅτε μὲν κατεδύετο, τῷ χθαμαλῷ καὶ κοίλῳ συγκατασπασμένη τοῦ κύματος, ὅτε δὲ αὐθις συνανεσπᾶτο

8. ἤττον ἀλγεινὸν 14. συνεργεία 20. κακεῖθεν 29. ἀποβάντες 30. αὔρας

κορυφουμένω καὶ τῷ λατῷ μὲν τῶν μερῶν ἄκρῳ χεῖλει τὸ ὕδωρ ἐπέξυε, τῷ δεξιῷ δ' ὑπὲρ κεφαλῆς αἰρομένη, ἐκκυλισθῆναι θάτερον συνώθει καὶ συνηνάγκαζεν· εἰ δὲ μή τινος τῶν κίλων ἀποῖξ ἀμφοτέραις ἐπιλαβόμενος ἄγαν συνεφυόμην ἐπιμελῶς, καθάπερ δὲ τρι-
 5 χὸς ἐξηρημένος, οὕτω τὴν ἐπὶ τὸ ταπεινότερον κλίσειν ὑποβλεπόμενος ἂν ἀπολώλειν ἀθλιος κατὰ τοῦ πελάγους ἀπεωσθείς. Μικρὸν τὸ ἐν μέσῳ, καὶ θύγγυται μὲν ὁ πρότονος, ὅς δὲ τὸ κέρας ἀνέχων σὺν τῇ ὀρθόνη κατ' οὖρον φέρεσθαι παρέχει τὸ σκιάφος, ραγέντος δὲ ἐπεβόμβει μὲν ἢ ὀρθόνη, ἐξαισίους πνεύμασι καὶ λαμπροτάτοις
 10 σπαρασσομένη, μᾶλλον δὲ διαπειρομένη τοῖς τρήμασιν, ἀντεβόμβει δὲ κάτωθεν τὸ πλήθος ὅσον φημὶ ναυτικόν, αἰάζοντες, ὀλολύζοντες ἀλλήλοις σφοδρῶς, ἄγαν διαλοιδορούμενοι. Καὶ τί γὰρ ἄλλο δρῶεν ἀνθρώπινα βλάσφημα καὶ μαρὰ καὶ κατάπτυστα; Τὸ δὲ πάντων χείριστον, ὅτι δὴ, τῶν πραγμάτων ἡμῶν ἐπὶ ξυροῦ συνηγεγμένων,
 15 τῶν ἐν χερσὶν ὕπλων οἱ κακοδαίμονες κατολιγορήσαντες καὶ τοῦ τά γε δυνατὰ ἐπικουρεῖν ἑαυτοῖς κινδυνεύουσιν, ἐκεκράγεσάν τε ὑπερδιατεινόμενοι καὶ διεπληκτίζοντο καὶ εἰς χεῖρας ἴεσαν, συνετερίγεσαν δὲ τοῖς κάλωσιν ὅ τε ἰστός καὶ ἡ κεραία καὶ ὅσον οὐπω τὴν συντριβὴν ἐπηγγέλλοντο. Ἐπάφλαζε τὸ πνεῦμα, ἐπέκλυζε
 20 τὸ κύμα, ἢ ναῦς ἐκυβίστα, τοῖς κύμασιν συνορχομένη· πάντα θρήνων, πάντα κωκυτοῦ πλήρη· οὐδὲν ἀπὴν τῶν ἀπόγνωσιν ἐμποιούντων, οὐδὲν ὑπὴν τῶν σωτηρίαν ὑποτεινόντων. Ἐμοὶ δὲ πάσης ἐξ ἀνθρώπων περιαιρεθείσης ἐλπίδος, μόνης ἐγενόμην τῆς θείας ὁποῆς, εἰς ἑαυτὸν δὲ συννεύων καθ' ὅσον ὁ καιρὸς ἐνε-
 25 δίδου θεοῦ τε προμηθεῖα καὶ ἀγαθότητι, ναὶ δὲ καὶ μητρὸς εὐχαῖς ἐπιστηριζόμενος, εἰ καὶ πέρα δεινῶν τὰ ἐν ποσίν, οὐ παντάπασι χαλεπῶς ἠγόμεν, ἐπὶ μετρίας δὲ τῆς ἐλπίδος ἐσίλευον. Αὐθις πνεύματος τῷ ἰστίῳ λαβρότερον καταρραγέντος θάτερος τοῖν λειπομένοιν διακόπτεται πρότονος, ὅτε δὲ, τὸ πάντων κινδυνωδέστατον,
 30 ὀλίγου τὸν ἰστὸν ἅμα τῷ κέρω κλύδωνος ἔργον ἐδέησε γεγενῆσθαι συγκλώμενα, εἰ μή τι σωτήριοις τούτοις περινεόητο. Ἐξάψαντες γὰρ τῆς πρώρας καταρτίδα καλωδίῳ παχεῖ τε καὶ ἰσχυρῷ, οὕτω σφαλερῶς ἠγόμεθα ἔνθα τὸ φέρον ἐπέτρπε, λεπτῇ μηρίνθῳ τοῦ κέρω σαλεύοντος. Ἐντεῦθεν χαλεπῶς τε καὶ παρ' ἐλπίδας τῆδε κακεῖσε

6. ἀπωλώλειν 10. τρήμασιν 18. κάλω 28. θάτερον 33. λεπτῷ

λδ'

Νικηφόρῳ ξενοδέχῳ Πυλῶν

Τὰ μὲν ὑμέτερα, θεοῦ χάριτι πρὸς τὸ εὐθυμότερον διεξάγεσθαι παντὸς μὲν τοῦ λυποῦντος ἐκποδῶν ὑμῖν γινόμενον, πάσης δὲ θυμηδίας καὶ τέρψεως τὰς ὑμετέρας πληροῦσης ψυχάς. Ἄσπι μὲν γὰρ ὑμῖν κείρεται βότρυς ὄριμος, ἡδὺ μὲν θέαμα καὶ ἀμπέλων κλάδοι ἀπαιωρούμενος, πλατεὶ δὲ τῷ φύλλῳ καὶ μαλθακῷ καταπυκαζόμενος ὅσον ἡρέμα μὲν τὰς ἀκτῖνας εἰσεῖν καὶ τῇ εὐκροίῳ τοὺς ὀμφακας πεπαίνειν θερμότητι, ἐκκρούεσθαι δὲ τὸ σφοδρὸν τῶν πνευμάτων, τῶν ὑετῶν δὲ τὸ ἑαγδαῖον ἐκλύειν καὶ βίαιον, ὡς μὴ τῇ πλήξει τὸν καρπὸν ἡδὴ θραύεσθαι, ἡδὺν μὲν ὡ καλλὴ καὶ χάριτες πῶς γὰρ οὐ, χρώματι μὲν ἄλουργεῖ κατακόρησ βαπτόμενον, ἐπει-
 10 κῶς δὲ πρὸς τὸν ἥλιον ἀποστίλβοντα τῇ τε πυκνώσει τῆς ἑαγδος καὶ συνθήκη καὶ τάξει κατὰ στίχον τε καὶ ὑψιμὸν συνεχιζόμενον ἐναομόνιον, ὡς ἔχεσθαι μὲν ἄλλην ἄλλης καὶ συνηρημῶσθαι, πάσης δ' ἐνὸς πείσματος ἐξηρητῆσθαι μυρίας ἀπανταχόθεν τὰς ἀποφύσεις, οἷς τὸν καρπὸν συμφρυῶς ἐποχεῖσθαι προβαλλόμενον, δι' οὐ τὴν τροφὴν ἐπι-
 15 χετεύεσθαι δαψιλῇ, ὄλω κατακεσματιζομένην ἀποχρόντως τῷ βότρῳ· μήτε δὲ τῷ ἐνοσιδεῖ τῆς κατασκευῆς καὶ ἀπλοῖκῳ τὸ κάλλος ἀπυξενοῦσθαι, μήτε δ' αὐτῷ τοῦ πλήθους τῶν συμπληροῦντων ἀπηρημένῳ ὡδὲ τε κάκει δισπαρμένῳ τὴν ἐντεῦθεν διακόπτεσθαι, χάριν ἄμφω δέ, τό τε ποικίλον καὶ μονοειδές, εἰς ταῦτὸ κεραννόμενα συλ-
 20 λαμβάνεσθαι τῇ τε τῶν μορίων πληθύνει καὶ τῷ εἰς ἐνὸς κάλλους περιουσίαν καὶ ἁρμονίαν συμφέρεσθαι, καὶ ταύτη μὲν δὴ τὴν ὄψιν εἰς ἑαυτὸν ἐπαγόμενον καταλαίοντα δὲ τὴν γεῦσιν, τῇ λείῳ τε καὶ μελιειδεῖ γλυκαζομένην ἡπίως καὶ διαχεομένην ὑγρότητι, καὶ μήτε προσκορῇ λίχνως τῇ σῆ προσφερόμενον [γεύσει], γίνεσθαι τῇ γαστρὶ
 25 μήτε δ' αὐ πονηρὰς ποιεῖσθαι τὰς ἀντιδόσεις, τῷ δὲ λεπτῷ καὶ τρο-

λδ' Περιλαμβάνεται ἐν φ. 96^x — 101^z τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil. gr. 342. ὁ. εἰσεῖν 8. ἡτοι θραύεσθαι 9. ἄλουργεῖ 11. καταστίχοντες τε συνεχιζόμενος 13. ἀπανταχόθεν 14. προβαλλόμενος 15. ἀποχρόντως 16. ἐνοσιδεῖ 16-17. ἀπυξενοῦσθαι 22. λείῳ 24. γεύσει προσέθηκα

τῷ καταγίζοντι συμπεριπλαγόμενοι πνεύματι, ἐδόξαμεν μόλις ποτὲ τῷ τοῦ Λευκάτα λιμένι προσχεῖν. Καὶ δὴ, καθέντες οἱ ναῦται τὴν ἐφορκίδα, ἐπειρωῶντο κώπαις τὸ πλοῖον ἐγκαθορμίζειν, ἡγνόουν δὲ ἄρα μικρῷ χείροσιν ἤπερ διανοοῦντο περιπεσόμενοι. Ἐν ὅσῳ γὰρ
 5 ὁ περὶ τούτου κατετρίβετο πόνος αὐτοῖς, ἀπ' ἀντικρῶ βορέου θρασί-τερον πνεύσαντος, ἦν ἰδεῖν τοὺς ὅσον οὐκ ἤδη προσσκεῖλαντας τῷ λιμένι ἔμπαιλι τῷ πικρῷ ἐξωθουμένους πελάγει, βραχεῖ δὲ ξύλω καὶ ὑποσάθρῳ τὴν οἰκείαν προῖεμένους ζωὴν καὶ τὴν περὶ τοῦ παν-
 10 τὸς πρόφασιν, τὸ ἠδόμενον, θέοντας. Ἐὰ δ' ἐντεῦθεν τίς ἂν λόγος εἴς τὸ ἀκριβέστατον ἐπεξίει; Πάλιν οἰμωγαί, ὀλολυγαί, δάκρυα, σύγ-
 15 χυσις πᾶσα καὶ σκοτόμαινα, πάλιν ἀπόγνωσις τὸ νοερὸν ἐπισκοτί-
 ζουσα, τῆς ψυχῆς, ἐπίκλησις ὁμῶς κρείττονος ἐπικουρίας, ἀνάκλη-
 σις εὐχῶν γονέων τε, ἱερῶν καὶ ἁγίων ὅσων ἐπιμνησθῆναι συνεχώ-
 ρει τὸ πάθος. Συνέρρει γὰρ κατὰ τὰ ἐγκάρσια καὶ τὴν ναῦν ἐπέκλυ-
 15 ξε, κάτωθεν δὲ τὰ κοῖλα ταύτης ἐπλημμύρει, κατὰ τὰς διεχειάς τῆς ἄλμης ἐπιρροσύσης, ἄλλοτε δ' αὐτὴ καταδύνουσα διψιλεῖ τῷ θείῳ κτεβαπτίζετο. Ἐνθα δὴ τις προνοία τῇ ἀγαθῇ νεανίας καρτερὸς τὴν ἀλκήν, τολμηρὸς τοῖς δεινοῖς, ἱμονιῶν καθιεῖς τοῦ ἀντλου δι-
 20 η ἔκως ἔξεκένου, ὡς μὴ λάθωμεν συγκαταδύντες τῷ σκάφει. Πᾶσαι δὲ τῶν ξύλων αἱ ἁρμονίαι πρὸς διάλυσιν ἀφειώρων, τῶν γόμφων ἀισπωμένων. Ἐγὼ δέ· τί γὰρ δεῖ τὸ πάθος ἀναξαίνειν ἐπὶ πολὺ; ἐπεὶ πανταχόθεν ὄλεθρος ἐπριστήκει, εἴ τις ἄρα καὶ προσῆν σωτηρίας ἐλπίς ἐλαχίστη, καὶ ταύτην ἀποβεβληκῶς, αἴος ἤδη καὶ ἄναυδος
 25 κατὰ τῶν σελίδων ὤχουμην, τὴν ἐς βάθος κατὰδυσιν καὶ ἀπόπνι-
 ξιν ἐγαργῆ φανταζόμενος. Ὅψε γοῦν ποτε καὶ μόλις τῷ κατὰ τὸν Ἄκρίταν ῥίῳ προσενεχθέντες, θείας ἡμῖς προμηθείας ὑπολα-
 βούσης, τῆς ἄλης ἔστημεν. Ἐνθα δ' ἐπ' ἀκτῆς βάντες κύσαντές τε, ποιητικῶς φάναι, ξείδωρον ἄρουραν, εὐμαρῶς ἐκεῖθεν ὑμῖν ἀπε-
 30 δόθημεν.

Αὕτη σοι, ὦ φιλότης, ἡ τοῦ θεοῦ περὶ ἡμῖς συνενεχθεῖσα οἰ-
 κονομία, μαστιγοῦντος μὲν αἰεὶ καὶ σωφρονίζοντος τοῖς αὐστηροτέροις,
 παρακαλοῦντος δὲ πολλῷ πλέον καὶ ἀνακτωμένου τοῖς χρηστοτέροις.

14. ναῦ 16. ἐπιρροσύσης 23. αἴος 24—25. ἀπόπνυξιν
 28. φᾶναι.

φίμω τῆς προσφορᾶς θῆκτον σε προσοικειοῦσθαι τῷ τρεφομένῳ καὶ ὄζον τὸ βαρὺ ἀποσκευάζεσθαι. "Ἐδιστον δὲ θέαμα καὶ μαχαίρα τοῦ φύντος ἀποτεμνόμενος καὶ ταλίροις πλεκτοῖς ἐμβαλλόμενος καὶ ληνοῖς καθ' ὥραν ἀποτιθέμενος καὶ ποσὶν ἀνδρῶν καθαροῖς πιεζόμενος, χεῖλεσι μὲν εὐμελές τι καὶ εὐρυθυμον ὑποβαλλόντων τό τε χάριεν τῆς ψυχῆς καὶ γεγανωμένον· τούτοις ὑποσημαινόντων, τῇ δὲ τῶν ποδῶν ἀμοιβαδὶς μεταβάσει καὶ πλῆξει ἄρσει τε καὶ θέσει τὸ ὑγρὸν ἀποθλιβομένων. Ἐν τούτῳ μὲν οἶνος ὑπορρέων γλυκὺς καὶ ψόφω μὲν ἀπαλῶ τε καὶ συνεχεῖ γαργαλίζων τὴν ἀκοήν, ὁπότ' 10 ἂν διὰ κρουνοῦ τὸ γλεῦκος τῷ προῦπορρεύσαντι υἷλα προικνῶς ἐπεισρήη καὶ πλήσῃ μὲν τὸν μεταξὺ συνεχῆ ἀέρα καὶ ἀθρυπτον διὰ τὴν τῶν συμπιπτόντων λειότητι σφοδρῶς ἄγαν ἀποπαλλόμενον, ἔπηται δὲ τῇ πλῆξει τὸ ψόφημα, τῷ δὲ διηγεῖ τοῦ ἀέρος διαβιβάζεται πρὸς τὴν αἴσθησιν· ὅ καὶ πολλακίς τῇ τοῦ ἀγγους κοιλότητι ἐνστροφόμενον ἀνακλώμενόν τε πρὸς ἑαυτὸ εὐμελῆ τινα καὶ πραεῖαν αὐτοῖς ὡσὶν ἐνηγεῖ τὴν ἡχώ. Τέρπει δὲ τὴν ὄψιν φοινικῶ χρωννύμενος χρώματι, πρὸς δὲ καὶ τῷ λείῳ τῆς ὄψεως καταθέλγει καὶ γαληνῶ, γεῦσιν τε πολλῶ τε πρότερον καὶ τὴν ταύτη συνεψευγμένην κατα- 15 λεαίνει ἀφὴν προσφερόμενον καὶ πᾶσαν ἀπλῶς ἀνερεθίζει τὴν ἡδονήν, ἀπάσας καταλείμας ἑαυτὴν ἐντρούφημα ταῖς αἰσθησέσιν, ἀλλὰ δὴ καὶ πάθους τοῦ ἀπὸ τούτου μαστὸς καὶ ἄκροις ἐπιστρεφόμενος χεῖλεσιν ἐπιπολῆς καὶ λευκὸν ἀφρίζων ἀμυδρὸν τέ τινα σιγμὸν τῇ τοῦ ἐναπειλημένου πνεύματος ἐκκρίσει προχέων, ὡς ἴδεσθαι μὲν τὴν ὄψιν τῷ τε κυρτῷ καὶ κούφως ὑπολευκαίνοντο τοῦ βρά- 20 σματος, ἴδεσθαι δὲ μᾶλλον τὴν ἀκοήν τῷ χρομένῳ τῇ ῥήξει ψοιρήματι.

"Ἄρτι δὲ σῖτος ὑμῖν, ὃ μὲν ἀσταχύων ἔτι ποσὶ τε βοῶν καὶ τῶν ὀργάνων τοῖς πρὸς τὴν θρύψιν ἐπιτηδεύουσιν εὖ μάλα τριβομένων ἀποκρινόμενος, ὡς ἀνέμῳ τὸ λοιπὸν τὸν τε καρπὸν καὶ τὰς ἄχνας ἐπι- 30 τετράφθαι διακρινουῖντι, ὃ δὲ ταῖς ἀμάξαις αὐτοῖς δράγμασι πρὸς τὴν ἄλω συγκομιζόμενος, ὃ δὲ ταῖς ἀποθήκαις ἤδη ταμεινόμενος, σιτῶνες ἐπὶ τούτοις ἀναπειτανγύμενοι, ταμίας τε καὶ πρυτάνεις γηθο-

. 1. θῆκτον 2. μάχαιρα 3. πλεκτῶν 9—10 ὁπότ' ἂν τὸ προῦπορρεύσαντι 11. πλήσῃ 13 τὸ δὲ 15. πραεῖων 21. τὸ ἀπὸ ἐπιστρεφόμενος 22. χεῖλεσιν 24. τὸ κυρτῷ διορθωτέον 27. ποσὶ τε 30. δράγμασι 31. ὑποθήκαις

σύνη τοῦς καρποὺς ἐκδεχόμενοι καὶ τοῖς Δήμητρος ὠραίοις μεγαλοφρονοῦντες φιλοτιμίμασι.

"Ἄρτι δὲ κνηγέσια συγκροτεῖται καὶ κατ' ἀγροτέρων ὑμῖν θη- ρίων ὄπλα παρὰσκευάζεται καὶ ῥόπαλον καθίσταται καὶ μάχαιρα καὶ δόρυ θήγεται καὶ ἀκόντιον εὐτρεπίζεται, συγκροτοῦσί τε τῶν τού- 5 τοῖς ἐξησηκηνῶν ἔσμων ὅσον οἰκετικόν, ὅσον ἐλευθέριον, ὅσον θη- τικόν, ὅσον αἷματος ὑμετέρου, ὅσον ἀπλῶς φάναι τῶν διώκειν εἰ- δότων συνεξορμοῦν κατὰ τῶν ὑπερκειμένων λόφων καὶ ναπῶν ἐκ- στρατεύειν, τὰ τ' ἄλση καὶ τὰ συνηρεφῆ τῆς ὕλης περισκοπούμενοι τάξαντές με στοιχηδὸν ἑαυτούς, ὡς βραχεῖ διεστάναι τῷ διαστήματι 10 ἐν κύκλῳ τε ἔσθ' ὅτε περισφίγγοντες καὶ οἴτω τὸ λάσιον, ὡς ἂν ἐν- τὸς ἀπολαμβάνοιτο τούτου ἢ θήρα, διερευνώμενοι, πρὸς τὴν μετα- δίδωξιν ἔντα, Καὶ κυνιδίον ὅσον πρὸς τε δρόμον καὶ θήρας ἐξιχνιά- ζειν οὐκ ἀγεννές, ὑμῖν συμπαρομαρτοῦν καὶ τοῖς ἴχνεσιν ἐρεπόμε- 15 νον τοῦ θηράματος, ἀμόχθως ἡμᾶς ἐπισπᾶται καὶ ποδηγεῖ, αὐτῷ προσάγον τῷ ζητουμένῳ. Ἐντεῦθεν ὄρνισι μὲν πολλακίς ἀπρόοπτος ὄλεθρος μεμηχάνηται ἢ τοῖς ἴρηξι κατελιημένοις ἢ ταῖς πάγαις ἐναπειλημένοις. "Ἦδη δὲ που καὶ λαγῶδες ὑπ' ἀμφικόμῳ τῷ θάμνῳ 20 προσλιπαρῶν, ἐπεὶ ποτε ψόφου τῶν ἐχθρῶν ἦκεν εἰς αἴσθησιν, σφοδρῶ τῷ δέει καταπλαγείς, κέχρηται μὲν τῇ διὰ σκελῶν σωτηρίᾳ, πολλακίς δ' ἑαυτὸν τοῖς ἐπιβούλοις ἐφώρασεν, οὐκ' ἂν ἄλλως οἴός 25 τε ὂν ἐνσχεθῆναι τοῖς ἀγρευταῖς [καὶ] ἑαυτὸν ἀθλιον τῷ κακῷ περιέ- πειρεν. Ἐνθα δὴ καὶ κυνὸς ἀρεθέντος αὐτῷ ἔστιν ἰδεῖν ὑπερήδι- στόν τε χρῆμα καὶ θυμηρέστατον· ὃ μὲν ἔμπροσθεν κατὰ δυσβάτων χωρίων καὶ χαραδρωδῶν ζωῆς ἐφέσει κατατεινόμενος ἑαυτὸν, ὅτε 30 μὲν ῥωπᾶς τε καὶ θάμνου καὶ ὀρῶν σκολιότητος ὑποδύεται, πέτρῶν τ' ἀποτόμων ὑπερχόμενος χηραμοῖς ἀσπασίως ἐκφυγγάνειν τὸ δυσ- μενές κατεπεύγεται, ὅτε δε πεδιάσιν ὑπτιουμέναις μέχρι πολλοῦ ἐνι- σχόμενος, ἐπεὶ πανταχόθεν μυρίον ὅσον ἑαυτῷ συνορᾷ τὸ κακὸν ἐπι- κείμενον, τείνεται μὲν ἰθὺ ῥέρον τὸ διώκον ὂν πρὸς ἑαυτὸν ἐπιστρέ- 30 φων, ἀθρόαις δὲ πρὸς τὰ ἐγκάρσια κλίσεσιν ἐξέκρουσε μὲν τῶν θη- ρευτῶν ἔστιν ὅτε τὸ ἔγνονον καὶ ἐξέλυσε, κατ' εὐθυωρίαν ἐκτεινομέ-

5. ἔσμος 6. φάναι τῷ 10. ἐγκύκλω 11. θήρα 12. ἔν- 15. προσάγων 16. ἴρηξι 21. καὶ προσέθηκα 27. πεδιά- σιν

νων, ἐαυτῷ δὲ τὸν δρασμὸν μεμηγάνητο. Οὐ μὴν ἐς τέλος ἐνίοτε
 τὰ τῆς πανουργίας τούτω προὐχώρησεν, ἀλλὰ τι μέρος τῶν ἐπιλω-
 γόντων παρικρούσασίμενος, οἰκτροῦς τῷ λοιπῷ περιλείβεται ἢ και-
 ρίαν ἐγγειοδίῳ πληγῆς ἢ κενὸς γεγεννημένος ἐπίταγμα ἢ ῥοπίλω
 5 τοῦ τόγου παραλυθεὶς κόντεῦθεν ὄζον ἀλώσιμος γεγονώς. Καθάρως
 γὰρ ἐν σταδίῳ τῆς ἀμίλλης σφισταμένης βροχῆς τε συμμιγοῦς ἀναφ-
 ρηγνυμένης, οὐ γὰρ φανῶλον ἑμῖν οὐδ' ὀλίγον τὸ τῆς ἀγωνίας ταυ-
 τησὶ τιμώμενον ἔργον· οὐδὲ γὰρ ἑτέροισί ποί τὰ ἄλλα προὔπτείνε-
 ται τῆς διατάξεως, αὐτῆς δὲ τῆς τοῦ φεύγοντος ὡς τι μεγαλοπρε-
 10 πὲς ἄθλον ὑποκειμένης ψυχῆς, πάντα μὲν κήματον ὑποκλεπτύσης,
 πρὸς ἑαυτὴν δὲ συντόμως ἄγαν καὶ πεπονημένως τὸ ἐτικείμενον ἐκ-
 κενούσης. Τίς ἑμῖν ἢ ἡμέρα ἀεροῦσι τὸ θήριμα γίνεται, πῶς δ' ἂν
 ὁ λόγος τὸ σφοδρὸν τῆς ἡδονῆς παραστήσασιν καὶ ἐξαισίον, ὅλιος
 μικροῦ τῆς ψυχῆς ἔξω θεούσης καὶ κατατεινομένης τῇ τε θήρῃ προς-
 15 ανεχοῦσης καὶ τῇ νίκῃ γαιρωμένης;

Ἄλλὰ τὰ μὲν ἑμῖν κατὰ τὴν ἡπειρον οὔτω, ποθεινότερα καὶ
 ἀξιόραστα. Τί δ' ἂν τις, ὡς ἢ παροιμία φησί, πρῶτον εἰπεῖν ἢ
 ἔσχατον τῆς τέχνης ἄξιον εἴποιεν, ὁπόση ἑμῖν τῇ τοῦ πελάγους
 ἑστίῳ καὶ ἄγαν εἰ προσπίπτειν οἶδε τὴν ὄψιν ἐρεΐδουσιν, ὅτε μὲν
 20 γαλήνῃ περιστοιχιζομένου βαθεία, τῶν πνευμάτων μὲν ἡπίως ἀπομα-
 ραινομένων καὶ τὸ τῆς ἑύμης κατευνασάντων ὄξύ, ἀναπεπταμένης
 δὲ τῆς ὑγρᾶς οὐσίας καὶ οἶον πρὸς τὴν ἐκ τῆς σφοδρᾶς κατακοιμιζο-
 μένης ἀνάπαυλαν ταραχῆς λείως τε καὶ ἀκριβῶς πρὸς ἐπίπεδον ἀπεν-
 θυμένον τε καὶ ὀμαλὲς ἀποτεταμένης, ἅτε δὴ [τοῦ] τριχύνοντος
 25 τέως ἀπηλλαγμένης, ἧς τῷ λείῳ τῆς φύσεως καὶ διαφανεῖ ἀκτίς
 ἡλιακὴ καταρρέουσα ἀμίχανόν τινα τὴν μαρμαρυγὴν ἀνακλιᾷ χροῖ-
 ματί τε λαμπρῷ καὶ χρυσοειδεῖ τὸν ὀφθαλμὸν ἐστιῶσα καὶ πάντη
 πρὸς ἑαυτὴν ἐπιστρέφουσα, ὅτε δὲ πνεύμασιν ἡρεμαίοις ἔσθ' ὅτε καὶ
 λαβροτέροις κωμαιομένη, ἄλλοτε μὲν κωφῷ πορφύρουσα κύματι
 30 ὑψοῦ τε κορυφουμένη καὶ πρὸς τὸ βάθος παλινοστοῦσα οὐδ' ἐτέ-
 ρωσε περιορήγνυται, ἄλλοτε δ', ἐντονώτερον ζεφύρου ὑποκινήσαν-
 τος, θρούπτεται μὲν τὸ κῆμα, ταῖς τῶν ἀνέμων βίαις περιορηγνύμενον·

1. ἐνίοτε ἢ παραληθεὶς 6. γὰρ διαγραπτέον 9. φέγγον-
 τος 12. ἀεροῦσι 23—24. ἀπενθυμένον 24. τοῦ προσέθηκα
 30. παλινοστοῦσα 31. περιορήγνυται

τῇ δ' ἀεροῦσαι τὸ κυανοῦν ἐπιμορφοῦζόμενον χροῖματι θένον οὐκ
 ἀτεροπῇ τῇ ποικιλίᾳ παρέχεται.

Πόσης δ' οὐκ ἂν εἴη παρὰ τίος ἡδονῆς καὶ ναῦς, ὕδασι μὲν ἐποχου-
 μένη, κύμασι δὲ συνορχομένη, ἐλαυνομένη δὲ πνεύμασιν, ὀθώνας
 5 ἔμυρσοῦσι περιτεταμέναις καὶ σχοίνοις διειλκυσιμέναις μακροῖς, βρο-
 χεῖ δὲ ξύλω φορτῆς ἰθυνομένη μακρὰ ὄξέως τε ἄγαν ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς
 ὀλισθαίνουσα καὶ πλοστῆρσι παραπέμπουσα τὰ ἀγώγιμα; Καταρρη-
 τεύεται δὲ πρὸς τούτους καὶ ἀκοὴ πρὸς ταῖς ἀκταῖς συγχοῖς ἄμα καὶ
 μυλακοῖς ψοφίμασί τε καὶ κροῦμασι προσαρρασσομένης τε τῇ γῆ τῆς
 10 ἄλως καὶ τὸ θυμῶνον καταθραυνοῦσης, αὐθις ὡσπερ ἐκ παλιροῦς
 ἔμπαλιν ἀντωθοῦμένης. Εἰ δ' ἄρα τις ὁμοῖον καὶ τῇ τῶν ἰχθύων
 ἄγρᾳ ἔλοιτο προσανασχεῖν, πῶς οὐκ ἂν ἀμύθητον σήσῃ τὴν ἡδο-
 νήν, τὸν μὲν ἄρα τῆς γένυος ἄθλιον ἐξαρθώμενον ὄρων τῆς
 τ' ἐν ἄλλῃ διατριβῆς ἔλευσιν ἄποσπόμενον, σκαίροντα μὲν, ἀνή-
 15 νυτα δὲ, ἐπὶ βραχίῳ δὲ τοῦ ἀέρος κατορησάμενον ὅσον ἀπορου-
 γέντα τῆς φίλης αὐτῷ διαίτης πρὸς τὴν πολέμιον χώραν ἀποπει-
 φθῆναι, τύπτοντά τε τοῖς ἄκροις καὶ τὸ ἔσχατον ἑαυτὸν ἐπιτρι-
 βοντα. Οὐκ ἀηδὲς τοῖς ὄρωσιν ὑποτείνει τὸ θεῖσθαι τόνδε βρόχος
 ἀφύκτοις ἐνισχημένον καὶ θοίνην ἑμῖν μεγαλοπρεπῆ παρασκευαζό-
 20 μενον.

Τοιαῦτα μὲν τὰ ἑμέτερα τί γὰρ δεῖ πλέον ἐνδιατρίβειν τῷ λόγῳ;
 οὔτω πολυτελεῖ καὶ εὐφρόσυνα. Καὶ τί γὰρ ἢ τῆς ἑμετέρας περιφρα-
 νείας ἐπάξιμα, ἡμῖν δὲ τῆς μὲν τοιαύτης παντάπασιν ἀπρημηῖσθαι
 ὀριστώνης τε καὶ ἀνέσεως οἶόν τι συνεσχῆσθαι φρουρᾷ, ἐκάστη μὲν
 25 τῶν αἰσθήσεων ἀναστελλούσῃ πρὸς ἑαυτήν; ἀλλ' οὐ δὴ τι οὐν δια-
 χεούσῃ τῇ χάριτι, δεινῶς δὲ μᾶλλον παιζούσῃ καὶ πᾶσαν λειότητα
 περικόπτεσθαι καὶ διάχυσιν. Οὐ μὴν διὰ τοῦτο καὶ χάριτος ὁ βίος
 ἀπάσης ἡμῖν ἄμοιρος, ἀλλὰ τρυγᾶται μὲν καὶ ἡμῖν ὁ τῆς σοφίας καὶ
 ἀποθλίβεται βότρυς, οἶνον ἀποστάζων ἀκέραιόν τε καὶ ἡδιστον καὶ
 30 ὄλω βίῳ τὴν εὐφροσύνην συμπαρατείνοντα, σίτος δὲ συγκομίζεται
 λέξεων τε καθαρῶν ἐκλογή καὶ δοκίμων καὶ τῆς ἑλληνικῆς καλ-
 λιεπείας εἰλικρινέστερον, ὅσον τε γὰρ ἐν τῇ φύσει θεωρούμενον συ-
 νεστῶσαν φιλοσοφίαν αἰρεῖν ἐπαγγέλλεται. Πρὸς ἐν οὖν ἡμῖν, τὸ
 τῶν λόγων ἔργον, τὸ πᾶν τῆς σπουδῆς ἀναλίσκεται. Ἐντεῦθεν οὖν

12. προσανάσχειν 19. θέαμα τὸν δὲ 24. τὲ 28. ἄμοιρος
 30. συγγομίζεται 31. τῷ τῆς 32. ἐν τοῖς 33. αἰρεῖν

ἀναπνέομεν λόγους, σιτούμεθα λόγους, πίνομεν λόγους. Τοιαῦτά
 σοι βραχεῖ φάσαι λόγῳ καὶ τὰ ἡμέτερα. Εἴη δ' οἶν ἀμφοῖν ὅμως
 ἰσχυαίνεσθαι ψυχῇ τε καὶ σώματι καὶ τοῖς καθ' ἑαυτοὺς ἀγαθοῖς ἐνευ-
 θηνομένοις ἀλλήλοις εἰς τὴν ἀδοξοῦσθαι βίαν διαφυλάττεσθαι. Γέ-
 5 νοιτο ἄμην.

λε'

Ἰωάννη κοιτωνίτη ἐκπεσόντι παραμυθητικός.

Πρὸς μὲν ἄλλον τινα τῶν ἀγενεστέρων τὴν παραίνεσιν ποιου-
 μένω τάχα πλειόνων ἂν μοι καὶ μακροτέρων ἐδέησε λόγων, πείθειν
 ἐπιχειροῦντι μὴ καταπίπτειν ταῖς συμφοραῖς· ἐπεὶ δὲ πρὸς σὲ γρά-
 φειν ὁ καιρὸς ἐκβιάζεται, ὡς μὴ ὄφελον ὑπὲρ τοιούτων ὑμῖν κατα-
 10 τεῖναι τὸν λόγον. Πλὴν ἀλλ' ἐπεὶ βάσκανος τύχη καὶ δαίμων πο-
 νηρὸς αἰεὶ βασκαίνων τοῖς ἀγαθοῖς ὑμῖν ἐπεβούλευσεν, ἐγὼ μὲν οἶμαι
 μηδὲ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκ τῶν ἡμετέρων παρηγορίας δεήσεισθαι λό-
 γων· οἴτως ὑμῖν τὸ μεγαλόψυχον καὶ γενναῖον προσεῖναι πεπίστευ-
 15 σασθαι νόμον, σιγήσομαι, μὴ λάθῃ κατὰ τὴν παρουσίαν γλαῦκας
 εἰς Ἀθήνας κομίζων. Δεινὸν γὰρ τῷ ὄντι καὶ παγχάλεπον τὸ συμ-
 βάν, πᾶς ἂν τις ὀλοφυρόμενος εἴποι. Ἄνθρωπος ἐπ' εὐλαβείᾳ καὶ χρη-
 στότητι γνῶριμος, πρὸς δὲ συνέσει καὶ ἀγχινοῖα καὶ τῇ λοιπῇ ἀρε-
 τῶν κοσμιότητι τὸ σεμνὸν ἑαυτῷ περιποιησάμενος καὶ ἐπίσημον, οὗ-
 20 τος φθόνου γέγονεν ἔργον, ἀπορραγεῖς μὲν βασιλείων, ἀπορραγεῖς
 δὲ βασιλέων παρουσίας. Τί γὰρ εὐδαιμονέστερον γένοιτο τῆς περι-
 βασιλέα διατριβῆς; βασιλικῶς διατῆσθαι, μεγαλοπρεπῶς ἀμφιέν-
 νυσθαι, οἰκειότητος μετέχειν βασιλικῆς. Δεινὸν μὲν τοιούτων ἐκτὸς
 γενέσθαι, φημί κἀγὼ, ἀλλὰ δεινὸν τίσιν; Ἡ δὴλον, ὅτι τοῖς χαμαι-
 25 ἐρχομένοις, τοῖς ἀπὸ γῆς καὶ τῇ γῆ συντετηκόσιν, ἀλλ' οὐ τοῖς
 πρὸς οὐρανὸν ἀνανεύουσιν, οἷς ἔχασθαι μὲν τῶν ἐν ποσὶν ἢ πᾶσα
 σπουδή, οὐκ ἀλέγειν δὲ τῆς ἐν ἐλπίσι μακαριότητος, καὶ τῇ σαρκί

3—4, ἐν εὐθηνουμένοις λε'. Περιλαμβάνεται ἐν φ. 101⁶ -106³
 τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil gr. 342. 6. ἄλλον τινα 13 οὕτω
 21. παρηγορίας 24. ἡ δηλονότι 27. σπουδή· ἀλλ' γεῖν μετὰ
 τὸ λ' ἀπεξεσμένον ἐνὸς γράμματος

κίεν ἀνεγδότης ὑπηρετεῖσθαι καὶ φιλοπόνοισι, ἀλλ' οὐκ ὁργάνῳ κε-
 χρημένοις ταύτῃ πρὸς τὴν κτῆσιν τῶν ἀγαθῶν, τοῦ πνεύματος δὲ
 παντάπασι κατολιγορεῖν, μὴ δ' εἰ τοῦτ' αὐτό, πνεῦμα, ἔχοιεν εἰς νοῦν
 ποτε βαλλομένοις, ζωῆς δὲ ἀντιποιούμενοις ἀλόγου καὶ βιδελουῶς.
 5 Ὅσοις μὲν οἶν αἱ ἐλπίδες καθ' ὃν εἴρηται τρόπον τῷ νῦν αἰῶνι
 συναπολήγουσι παιζέτωσαν ἑαυτῶν καὶ παιζέσθωσαν, παντὶ σθένει
 μὴ διαμαρτάνειν τῶν καθ' ἡδονὴν ἑαυτοῖς μηχανώμενοι, καταβε-
 βλήσθωσαν δὲ τοῖς ἐναντίοις καὶ ἐκλελύσθωσαν, αἰσχυρῶς ἄγαν τοῖς
 λυπηροῖς καταπίπτοντες· ὁ δὲ γε γλυκύτατος ἐμοὶ καλὸς τε κἀγαθὸς
 10 Ἰωάννης μηδὲν τοιοῦτο μηδ' ἐν νῷ λάβῃς, μὴ τί γε πάθῃς. Οὐ
 γὰρ σοι τοῖς παροῦσι τερπνοῖς ὁ νοῦς ἐναπερείδεται ἄγαν περιπα-
 θῶς, ἢ δὲ τῶν ἐστώτων ἔρεσις καὶ μελλόντων οὐ κατὰ πάρεργον διε-
 σπούδασται. Τῶν ἀκηράτων-τοιγαροῦν ἡ ἐλπίς καὶ μονίμων ἀγαθῶν
 παραθραυέτω τὴν ἐπὶ τῇ τῶν θεόντων καὶ λυομένων λύπην ἀποτυ-
 15 χία. Οὐδὲ γὰρ εἰς ζημίαν τοσοῦτον ὑμῖν ὅσον εἰς κέρδος ἐλπίζεται,
 οὐδὲ τοιοῦτον νῦν ἀπεβάλλου οἰά· σοι θεὸς διὰ Χριστοῦ ταμιεύεται.
 Οὐδὲν τῶν ἀπὸ τύχης ἀνιαρῶν τῇ τῶν θεῶν εὐεργουμένη ἀντισηκοῦ-
 ται, μετὰ Παύλου βοῶ σοι, τῆς θεοκινήτου γλώσσης καὶ διανοίας,
 ὡς οὐκ ἄξια τοῦ νῦν καιροῦ τὰ παθήματα πρὸς τὴν ἀποκαλυφθησο-
 20 μένην τοῖς ἐνταῦθα κακοπαθήσασιν δόξαν. Ἄλλ' οὐχ' ὑπὲρ Χριστοῦ,
 φαιῆς ἂν ἡμῖν, τὸ παθεῖν, τὸ πᾶν δὲ φθόνος ἴσχυσε καθ' ἡμῶν.
 Εἰ μὲν οἶν τῷ τοῦ Χριστοῦ πολεμίῳ καὶ τῆς αὐτοῦ πολιτείας ὀλέ-
 θρῳ πέπτωκας, θαρρεῖν δέον καὶ μέγα φρονεῖν ἐπεγκραυχᾶσθαι τε
 τῷ πτώματι ὡς λαμπρῶν τινι νίκη καὶ περιφανεστάτῃ. Ἀνιαθήση,
 25 καταβληθήση καὶ σκυθρωπάσεις ὄλωσ, ἀλλ' οὐ διαχεθήση, μάλλον
 [δὲ] καὶ σκιρτήσεις ἐν πνεύματι, ἀγαλλιώμενος ἐν τῷ Κυρίῳ ὡς δι'
 αὐτὸν κινδύνοισι ὠμιληκῶς. Ἐγὼ μὲν οἶμαι τί γὰρ τῆς συμφορᾶς
 ἰδίον ταυτησί γένοιτο ἂν ἢ θυμηρότερον τῷ γε μὴ πάντῃ σωματικῷ
 καὶ χαμερπεῖ τὴν ψυχὴν; Πάντως γὰρ οὐδὲν οὕτω τὸν μαιφόνον
 30 ὑμῖν ἐπανέστησεν ὡς ἡ περὶ τὸ θεῖον ὑμῖν ὁσιότης εὐκρινῆς καὶ
 πρὸς αὐτὸν τοῦτον ὡς μισρὸν ὑπεροψία καὶ ἀσεβῆ. Εἰ δ' ἄλλως τινὶ
 βασκανία διαβληθεῖς τὴν αἰμον ταυτηνὴν ὄψιν ὑπέσχεσ, οὐδὲ τοῦτο,
 εὐ ἴσθι, μικρόν, ὥστε τὸν θεῖον ἔλεον ἐκκαλέσασθαι τοῖς γ' εὐχαρί-

3. (καὶ κατωτέρω) μηδ'. 4. ποτὲ 10. μὴ τί γε 24. τῇ νίκη
 26. δὲ προσέθηκα

στος καὶ καρτερικῶς τὰ συμπίπτοντα δεχομένοις. Ἐπεὶ καὶ τὸν Ἰωβ·
 δεῖ γὰρ, οἶμαι τὸν γεννάδα ἐκεῖνον εἰς μέσον ἐν καιρῷ παραστήναι,
 τὰ οἰκεῖα τοῖς δακνομένοις ἐπιδεικνύμενον τραύματα, τοῦτον οὖν
 οὐ τῷ διὰ Χριστὸν ὑπέχειν δίκας τῷ ἔξητηκῶτι εἰς τοσοῦτον δόξης
 ἔγνωμεν προσέλθοντα, μόνον δ' ὅτι τὸ ψεῦδος κατὰ τῆς ἀληθείας
 ἀπεθρασύνετο καὶ φθόνος κατὰ τῆς ἀρετῆς ἐστρατήγει, καὶ ταῦτα
 οὐχ' ἐνὶ κρατυνόμενος ὄπλῳ, οὐ δυσί, πάσῃ δὲ τῇ τοῦ ἀνδρὸς περιου-
 σία οἷον ἀμάχῳ τινὶ ὄπλῳ καὶ καρτερῷ πρὸς τὸ οἰκεῖον καταχρησά-
 10 μενος βούλημα καὶ τούτῳ θωρακισθεὶς, ἐπιίπτει τῷ ἀδαμνένῳ
 ἐκεῖνῳ ἀνδρὶ. Τὰ δ' ἔξης δῆλα, κἂν ἡμεῖς σιγήσωμεν. Οὕτω τοσοῦ-
 τοις ἐτρώθης κακοῖς, καὶ ταῦτα Χριστιανὸς [ῶν,] ᾧ οὐδὲν [μᾶλλον]
 ἴδιον ὡς τὸ πλήσσειν πρὸς τοῦ ἔξαιτοῦντος διὰ τὴν χάριν [Χρι-
 στοῦ], ὅσοις ἐκεῖνος, ἀνὴρ οὐ νόμῳ παιδαγωγούμενος. οὐ χάριτι
 στηριζόμενος, μόναις δὲ ταῖς ἐμφύτοις τῶν ἀγαθῶν ἐννοίαις δεόντως
 15 χρησάμενος καὶ οὕτω τοῦ ἀντιπάλου περιγετόμενος. Οὕτω κτημά-
 των, ἀνδραπόδων, παιδῶν τῆς τ' ἄλλης ἐφέστης περιουσίας καὶ τε-
 λευταῖον [οὕτω] πληγὴν ἐπλήγης ὄντως χαλεπὴν καὶ θρήνων ἀξίαν,
 ὡς ἐντεῦθεν σφόδρα βδελυκτὸς καὶ δυσάντητος ἐπὶ τῆς κοπρίας ἀντὶ
 τῆς πρὶν πορφύρας καὶ τῆς ἄλλης εὐδαιμονίας ταλαιπωρεῖσθαι γυ-
 20 ναικί τε καὶ φίλοις προκειῖσθαι, φεῦ τοῦ πάθους, ἀποτρόπαιόν τε ὁμοῦ
 καὶ ἐλβεινότατον θέαμα. Τούτοις οὖν παρατιθεῖς παρὰ φάυλον ἠγήση
 πάντως ὅτι μηδ' οἶά τ' ἐστὶν ἐκείνοις ὅλως συγκρίνεσθαι τὰ ἡμέτερα.
 Ἀλλ' οὐχὶ τῆς καθ' ἑαυτὸν ἀπολαύσεως ἔκπτωσις τοῦ ἠδέος τάχ' ἂν εἴ-
 ποις παρασκευάζειν τὴν ἀθυμίαν, τὸ δὲ μηκέτ' ἐξεῖναι πλείους εὐεργε-
 25 τεῖν· οὗτος γὰρ ὁ τῆς τοιαύτης εὐπραξίας καρπός· Ὅρᾳς δὲ φησὶν ὡς
 μέγα τε ὄν καὶ μακάριον τῶν παρ' ἑαυτοῦ μὲν τοῖς ἐνδεῶς ἔχουσι
 μεταδιδόναι καλῶν, ἀντιλαμβάνεσθαι δὲ φίλων, συγγενῶν, γνωστῶν,
 ὧν περιαιρουμένων καὶ κατὰ ψυχὴν κακῶς ἔχειν πᾶσαν εἶναι ἀνάγκη.
 Τί γὰρ λοιπὸν πρὸς ἀγαθοεργίαν ὑπόθεσις; Ἐγὼ δὲ τί φημί;
 30 Ὅτι μακρῷ βέλτιον, οὐ μὲνον ὅσον εἰπεῖν, τοῖς τοῦ βίου μοχθηροῖς
 ὑπὲρ ἀρετῆς ἐταζόμενον μὴ τῆς ἐν ἐλπίδι κειμένης ἀπέλπιδα εἶναι
 μακαριότητος ἢ τοῖς παροῦσιν ἐνευθηνούμενον ἀγαθοῖς πανηροῶς

2. γεννάδα 11. ὧν προσέθηκα, οὐδὲ μᾶλλον προσέθηκα
 12—13. Χριστοῦ προσέθηκα 24. μήκ' ἔτι 30. οὐ μενοῦν
 31. ἀπέλπιδος

ὑποτρέφειν τοῦ μέλλοντος τὰς ἐλπίδας, καὶ πρὸς ἔτι γε μὴν κακῶς
 ἢ στενούμενον χάριν εἶδέναι τῷ σοφῶς τὰ ἡμέτερα ταλαντεύοντι ἢ
 πλατυνόμενον εὐεργετεῖν δοκεῖν. Στένωσις μὲν γὰρ οἷον συσφίγ-
 γουσα τὴν ψυχὴν καὶ τῆς πρὸς τὴν ὕλην ὄψης τε καὶ νεύσεως ἀνα-
 5 στέλλουσα εἰς ἑαυτὴν τε εἶναι συνάγει καὶ ταύτῃ παραπέμπει θεῶ·
 πλατυσμὸς δέ, διὰ τῶν αἰσθήσεων πρὸς τὰ ἔνυλα διαχέων καὶ τού-
 τοις συντήκων δι' ἡδονῆς, λανθάνει θεοῦ καὶ τῶν θείων ἀπομακρί-
 νων. Καὶ ἢ μὲν εἰς ζήτησιν ἀπὸ τοῦ ἀπαιμνομένου τὰ δυσχερῆ διε-
 γείρεται, ἄτε δὴ τέως ἀλγυνομένη, καὶ τούτῳ τάχα ποτὲ περιτυχόν
 10 ὁ ταύτην πεπονηθῶς ἐμακάρισέ τε τὴν πρόξενον, καὶ λοιπὸν ὡς κα-
 λῶν αἰτίων ἠσπάσατο, ὁ δὲ καὶ γὰρ αὐτάρκης ἔδοξεν ἑαυτῷ κατὰ
 μικρὸν εἰς λήθην θεοῦ καὶ ἀμνηστίαν κατέσυρε παντελῆ τὸν ἀπρὶς
 τῶν παρόντων ἐχόμενον. Ἄλλως τε δὲ τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι οὐ τῷ
 μεγέθει τῶν δωρημάτων ἢ τῷ πλήθει ὁ εὐεργέτης ἰπὸ γε κριτῆ
 15 τῇ ἀληθείᾳ χαρακτηρίζεται, ἀλλὰ τῷ μεγαλείῳ τῆς προαιρέσεως
 καὶ μεγαλοπρεπεῖ. Ὅς δὲ ἀπάσης αἰσχροτήτος καὶ μικρολογίας
 ἀπηλλαγμένην ἔχει ψυχὴν, ὅς γε κἂν μηδὲν οἶός τ' ἢ συνεισφέρειν
 εἰς πολλῶν περιποίησιν, οὕτως ὅσον γοῦν ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν ἀπὸ τῆς
 προθυμίας εἰσήνεγκεν. Ὁ καὶ μόνον αὐταρκες ἀρέσαι θεῶ τίς οὐκ
 20 ἂν εὐ φρονῶν συνομολογοίη τῷ τὴν ἐκάστου ζυγοστατοῦντι προαι-
 ρεσιν εὐ τε καὶ ὡς ἐτέρως ἔχουσαν; Οὐ γὰρ ἐκ τῶν παρ' ἄλλοις κει-
 μένων, ἐκ δὲ τῶν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς τὴν τῆς ἀρετῆς ἐργασίαν ὁ θεὸς
 ἀπαιτεῖ, οὐδὲ μυρίας τε καὶ δαιμλεστάτας τῶν χαρίτων διανομάς,
 ἀλλὰ τρόπον χρηστότατον καὶ πρὸς ἔλεον ἐτοιμότατον, τὸν ἀναφαι-
 25 ρετον θησαυρὸν καὶ παντὸς ἀνώτερον τοῦ ἐπιβουλεύοντος. Εὐπρε-
 πῆ τοιγαροῦν καὶ αὐτὸς καὶ παρεσκευασμένην ἔχων τὴν καρδίαν
 εἰς μετάδοσιν ἀγαθοῦ, οὐδὲν δεῖ σοι λαμπρᾶς τῆς τύχης εἰς εὐεργε-
 σίας ἐπίδειξιν. Εἰ γὰρ τι καὶ τοῦτο συνοίσειν ἔμελλεν ἡμῖν εἰς χρη-
 στότητα, οὐκ ἂν ποτε, εὐ ἴσθι, πείραν λαβεῖν ὁ τὴν ἡμετέραν ζωὴν
 30 αὐθαιρέτως οἰκονομῶν τῶν ἀνιαρῶν συνεχώρησεν, ἀλλὰ δεινὸν ὁ
 τῆς κεφαλῆς κόσμος περιαιρούμενος καὶ τὸ πιναροῖς περιεστάλθαι
 ἄσκιος, ὅσῳ δὲ τὸ τῆς ζωῆς ἠδὺ ἀποκλείοντα, καὶ ταῦτα μηδὲν
 ἑαυτῷ τῆς καταδίκης ἄξιον ταυτησί συνεπισταμένῳ; Τί δαί, τοσοῦ-

17. οἷς 18. περιποίησιν τὸ ὅσον 26. ἔχων ὀνομαστικὴ ἀπό-
 λυτος γραφεῖσα πάντως ὑπ' αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως

τον ἄρα δεῖνόν τὸ συγκοινωνεῖν τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάροισι τοῦ σκότους; Ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι, πρὸς γε σὲ τὸν λόγον ποιούμενος. Εἰ δὲ καὶ βίαια ταῦτα καὶ τυραννικῆς ὀμότητος γέμοντα, τί ἄρα καὶ χρηδρᾶν ἢ τὸ ἑαδίως ἐλπίζειν μετατεθήσεσθαι πρὸς τὸ εὐθυμον; Φιλεῖ γὰρ οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων, ὡς περ τῶν χρηστῶν, οὕτω καὶ τῶν λυπηρῶν, ἐν ταυτότητι μένειν. Κατακοιμιστέον σου τὸ λυποῦν καὶ καθάπαξ ἀποσκευαστέον τὸ διοχλοῦν, προσθήκη δέ σοι παρηγορίας μᾶλλον, ἀλλ' οὐκ ἀνίας φερέτω καὶ μὴ κακουργίας, εὐσεβείας δὲ καὶ δικαιοσύνης ὑπέχειν δίκην τοῖς ἀσεβέσιν. Ἐκάστω γὰρ τῷ ὄντι κριτῆς ἀπαραλόγιστος ἢ συνειδήσις, πικρῶν ἄγαν κατηγοροῦσα καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ πλημμελοῦντος ἀμύσσουσα, ὡς περ ἐκ τοῦ ἐναντίου πρὸς εὐθυμίαν παρακαλοῦσα καὶ μεγαλύνουσα τὸν ἔργοις δικαιοσύνης περικρατούμενον. Ἀλλὰ φαύλως περὶ ὑμῶν ὁ πολὺς ἄνθρωπος ὑπολήπεται· καὶ τοῦτο σοὶ τὸ χαλεπόν; Τί δέ σοι τῆς τῶν πολλῶν μέλει δόξης; Πόσους γὰρ οἶει, ὧ φίλτατε, τὸν μακρὸν ἐνεγκεῖν αἰῶνα, οἷ τῆς ἀληθείας προκινδυνεύοντες οὐδὲ βραχὺ γοῦν τῶν ἄλλας ὑπολαμβάνόντων ἐφρόντισαν; διὰ δὴ τοῦτο καὶ τῆς κρείττονος ἔτυχον δεξιόσεώς τε καὶ ἀναρρήσεως; Καὶ ἄλλως δέ, ὅσον μὲν φίλον καὶ εἴνουν ὑμῖν τε καὶ τῇ ἀληθείᾳ οὐδεὶς ἂν μεταπέσειε λόγος τῆς ὁρθῆς [περὶ] ὑμᾶς, ὅσον δὲ μοίρας τῆς χείρονος καὶ πρὸς τὸ ψεῦδος ἀπονευσκὸς ὑπονοεῖτω τὰ χεῖρονα, ἐπικρατεῖτω ταῖς συμφοραῖς. Τί ἡμῖν κακείνοις, οἱ, κανόνι τῷ ἑαυτῶν διεστραμμένῳ χρώμενοι βίῳ, τούτω τοῖς τῶν ἄλλων κρίνειν ἐπιχειροῦσιν; Ἐνὶ λόγῳ, εἰ πεπίστευκας ἄχρη καὶ τῶν λεπτοτάτων τὴν τοῦ θεοῦ δικνεῖσθαι σοφίαν καὶ πάντα σαφῶς καὶ ὡς οὐκ ἂν τις ἐννοηθεῖη πρὸς τὸ λυσιτελοῦν μηχανωμένην ἡμῖν, πρὸς οὐδὲν τῶν λυπούντων ἐπιστραφήση. Ἐπιστρέψωμεν οὖν τῷ θεῷ τὴν ἡμετέραν ζωὴν, μὴ δυσκολαίνοντες τοῖς συμπίπτουσιν, ἀλλ' ὡς εἰς δέον αὐτοῖς ἡμῖν οικονομούμενοις μὴ δυσχεραίνωμεν. Καὶ γὰρ ἂν εἴη τῶν ἀτοπωτάτων, μυθῶν ὅρων ἕστων ἀνωθεν ἀξιουμένους καλῶν, εἶτα μικρᾶς τινος περιστάσεως εἰς ἡμῶν αὐτῶν διόρθωσίν τε καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ἐπισυμβάσης ἐπιστροφὴν ταπεινοῦσθαί τε καὶ ὄρακιᾶν καὶ ὡς ἐπὶ οἰκείων ἀποβολῇ τῶν οὐχ ἡμετέρων ἀγανακτεῖν. Ἀλλ' οὐχ ὁ ἐμὸς οὕτω καὶ

4. ἄρα τῷ ἑαδίως 8. ἀσεβέσι 20. περὶ προσέθηκα (;)

23. τῶν 25. σαφῶς 27. ἐπιστρέψωμεν 33. ἀγανακτεῖ

καλὸς Ἰωάννης, ἀλλὰ νῦν μὲ γεννάδας τις ἔσται καὶ μεγαλόφυχος, παιδιὰν ἠγησάμενος τὰ παρόντα, μικρὸν δ' ὕστερον τῆς προσηγορίας αὐτῷ τιμῆς ἐπιλήψεται, τῆς τοῦ Χριστοῦ δεξιᾶς ἐπιχορηγησάσης τὰ κρεῖττονα.

λς'

Ἄλλη

5 Πολλαῖς ἡμᾶς ὕβρεσι βάλλει, τό τε κρῶ κρῶ πολλαῖς κρώζων καὶ τὸ αἶρε, βάλλε, ὦθει, ἀπέλαυσε ἀφ' ἡμῶν ἐγκελευόμενος. Καὶ ταῦτα μὲν ἐκεῖνος ἔλεγε, τοῖς δὲ λόγοις ἐφθάνεν εἰς ἡμᾶς τὰ ἔργα. Ὡθούμενοι οὖν, ὕβριζόμενοι, μικροῦ βαλλόμενοι· φρεῦ, φρεῦ, οἱ τίνας ὑπὸ τίνων; ἵνα μηδὲν πλέον ἔρω, ἀπηλαττόμεθα κακῶς. Οὐ μὴν 10 ὑπερείδομεν τὸν ὕβριστὴν ἀτιμώρητον, οὐδὲ δεδώκαμεν τῷ κακοποιῷ χώρον κάκοπαιεῖν, θάττογ δὲ προσηροχόμεθα τοῖς κριτοῦσι. Θύρας δὲ ἡμῖν ἐκεί ἀνοιχθείσης, ἤχη ταχὺ καὶ ὁ τέως ὑπέροφρος καὶ σοβαρὸς οὐχ ὡς πρόωγ ἡμῶν κατειρωνευσόμενος, ἀλλὰ λόγον δόσων ὑπὲρ ὧν πεπαρώνηκεν. Ἀκούσας δὲ παρ' ἡμῶν οὐχ ἄπερ ἡμῖν προσῆκεν 15 εἰπεῖν, ἀλλ' ἄπερ ἐκεῖνον ἔδει ἀκοῦσαι καὶ πολλὰ τῆς προπετείας ἑαυτὸν καταμεμψάμενος ἄκων ἐξῆγε τὸν μοναχὸν τῆς εἰρηκτῆς. Τοιαῦτα τῆς ὀφρῦος ἀπέλαυσεν ὁ Βελονᾶς.

λς'

Ἄλλη.

Κατ' ἀγροῦς ἐξιόντι κελεύσει σου, πολιέραστε καὶ ἀγαθὴ δέσποτα, τοῖς ἀνηλίσις καὶ Κιμμερίσις ἐφθάνει εὐθύς, μακρὰν τῆς πολυφασοῦς 20 σου γενόμενος ὄψεως. Τοῦτο γὰρ ἀναντιρρήτως πάσχειν ἐπάναγκες τοὺς ὅσοι τῶν σῶν δεσποτικῶν ἀκρίτων μακρόθεν ἐστήκασιν. Ἀλλὰ τοῖς μὲν ἄλλοις ἢ συλλογῇ τῶν βοτρυῶν ἐσπούδαστο καὶ ληνοβα-

λς'. Περιλαμβάνεται ἐν φ. 106^b - 107^a τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil gr. 342. 6. αἶρε γραπτέον ἔρρε; 9. ἀπηλαττόμεθα

10. μὲν ὑπερείδομεν 13. κατειρωνευσόμενος δόσων 16. τοῖς μοναχοῖς

λς'. Περιλαμβάνεται ἐν φ. 107^a — 108^a τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil gr. 342

τεῖν ἐφροντίζετε καὶ ἄδειν ὄρατα μεμελέτητο καὶ Διονύσια σπέν-
 δειν τὰ ἐπιλήνια μεμερίμνητο, τό τε ἀποθλιβόμενον ἐκεῖνο γλεθκος,
 ποταμηδὸν προχεόμενον, ὄδικωτέρους τεττίγων τοὺς ληνοβάτας εἰρ-
 γάζετο. Ἐγὼ δ' ὡς εἶχον καὶ τάχους καὶ λογισμοῦ ἐτραπόμην αὐ-
 5 τίκα πρὸς λόγους, συγγράφων καὶ διασκευτόμενος ὅσα τε νοῦς ἀπε-
 γέννησε καὶ τὸ κοινὸν ἄλγος ἐπέτρειπε καὶ πίστις ἀκίβδηλος ἐπη-
 νάγκασεν, ἃ καὶ τολμηρῶς τῇ φιλαγάθῳ σου ἔστειλα βασιλείᾳ. Ἄλλ'
 ὄρα καὶ τὸν τρόπον τῆς σκέψεως. Ὑπὸ δρυὶ καλῇ τε καὶ σκιερῇ, ἔν-
 θεν ῥέειν, ποιητικῶς [εἰπεῖν], ἀγλαὸν ὕδωρ, τὴν στιβάδα πιηζόμενος,
 10 τῆς γραφῆς ἀτηρόμην· ἢ δὲ ἦν φύλλοις καὶ κλαῖδοις συνηρεφῆς
 καὶ κατάκομος καὶ τᾶλλα χαρίεσσα τε καὶ ἡδυπατή. Ὑπὸ γὰρ ῥίζαν
 αὐτὴν ἀνθή ἐβεβλάστηκει οὐχ οἷα τὰ πολλὰ καὶ πᾶσι δρεπόμενα,
 ἀλλ' οἷα τῷ Διὶ φασιν ἀναδοῦναι τὴν γῆν τῇ ἼΗρα ἐπιμυγνυμένῳ·
 αὐτὰ δὲ τινες, ὑπὲρ κεφαλῆς διαπνέουσαι τῇ τῶν φύλλων κινήσει
 15 πολυμελῆ τινα ἤχον ἀπετέλουν καὶ ἤδιστον. Ἄλλὰ καὶ ὄρνιθες
 ὑπερθεὶν ἐπικλυγάζοντες καὶ περιπτάμενοι καὶ ἄλλος ἄλλο τι μέλος
 ἀποσυρίττων καὶ προῖέμενος τοσαῦταν τῇ ποικίλῃ μελωδίᾳ τὸ ἐπί-
 χουρι καὶ μουσικὸν ἐναπέσταζον, ὡς μικροῦ με πρὸς ὕπνον ἡδέως
 κατολισθήσαντα κἂν τοῖς ὄνειροις τὸ τῆς ἡδονῆς ἀκόρεστον ἐνοπ-
 20 τρίζεσθαι καὶ μὴ ἂν ποτε θέλειν τηλικούτου θεάματος ἀποσιῆναι.
 Ἄλλὰ μοι, τὸ μέγα θαῦμα τῆς οἰκουμένης καὶ βασιλέων ἢ καλλονῆ,
 καὶ ζώοις ἐπὶ μακρὸν καὶ εὐεκτοίης ἐπὶ πολὺ καὶ ἀνάσσεις διὰ
 παντὸς ἐπὶ πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων σωτηρία, μάλιστα δὲ τῶν [τὸ]
 γνήσιον τῆς βουλήσεως ἀκραιφνῆς διασωσάντων, ἀλλὰ καὶ εἰς ἔτι
 25 διασωσόντων. Αἱ δὲ μεγάλα δωρεαὶ τῆς πλουτοποιου σου βασιλείας
 ἀποδοθεῖσαι ἡμῖν διὰ τοῦ συνδούλου ἡμῶν τὸ περὶ πάντα σου προ-
 νοητικὸν ὑπηνίξαντο καὶ πλειόνως εὐχεσθαι ὑπὲρ τοῦ θείου σου
 κράτους διήγειραν.

(Ἐπεται συνέχεια)

1. ὄρατα 2. μεμερίμνηστο 3. εἰπεῖν προσέθηκα 13. διὰ
 φασίν 15. κινᾶ 16. ἄλλο 18. ἐναπέσταζεν μὲν 19. κατ-
 τοῖς 21. καλλονῆ 22. εὐεκτοίης 22—23. διαπαντὸς 24. δου-
 λώσεως σου

ΕΡΕΥΝΑΙ ΕΝ ΤΑΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙΣ ΚΑΙ ΑΡΧΕΙΟΙΣ ΡΩΜΗΣ, ΒΕΝΕΤΙΑΣ, ΒΟΥΔΑΠΕΣΤΗΣ ΚΑΙ ΒΙΕΝΝΗΣ

Δημοσιεύσαντες ἐν τοῖς προηγουμένοις τεύχεσι (B—Γ' καὶ Δ' τοῦ
 δεκάτου ὀγδόου τόμου καὶ B—Γ' τοῦ δεκάτου ἐνάτου) τὸ περιεχόμε-
 νον τοῦ ὑπὸ στοιχείου Ζ' τετραδίου δημοσιεύομεν νῦν τὸ περιεχόμε-
 νον τοῦ ὑπὸ στοιχείου Η' τετραδίου ἀποτελουμένου ἐκ σελίδων 28.

K. I. A.

Hof und Staatsarchiv

Turcica 1709 (ἐν δέμο)

Συνήθως ἐν τοῖς Turcica Γερμ. Γαλλ. Ἰταλ. κείμενα. Δυσανά-
 γνωστα. Πλειστάκις ἐν τοῖς ἐκθέσει τῶν ἐκ Κων)πόλεως πρέσβων κρυ-
 πτογραφ. καὶ ἀναλελυμένα μὲν, ἀλλὰ συγγέονται διὰ τῆς διαστί-
 χου μεταξὺ τῶν κρυπτογραφικῶν ἀριθμῶν ἀναλύσεως καὶ κουράζοντα
 τὸν ὀφθαλμόν.

Ἐν φ. 190α μνεῖα Νικολάου καὶ Γιαννάκη Μαυροκορδάτου.

φ. 206α Articles sur lesquels l'ont doit deliberer.

Οὐδὲν ἄλλο.

60 ἐν ὄλῳ ἔγγραφα, ὧν τὰ πλεῖστα πολυσέλιδα. Ἐκθέσεις. 1/2
 ὥρα ἐρεῦνης.

130 ἔγγραφα, εἰς φάκελλος. Berichte.

Εἰς τόμος περιέχει περὶ τὰ 100 ἔγγραφα, ὧν τὰ πλεῖστα πολυ-
 φύλλα, ἀπαιτεῖ δὲ 45—50 λεπτά, διότι ὑπάρχουσιν ὀπισθεν περι-
 λήψεις.

Türkei

Weisungen 1796 Fasc. 56.

Σχέδια. Ἐν φ. 7 τῆς 19 Ἰαν. 1796 μνημονεύεται Vicekon-
 sul Paul ἐν Morea. Ἡδρενε, ὡς φαίνεται, ἐν Πάτραις.

Τὰ κατ' αὐτὸν ὡς:

Die unregelmässige und den Wirkungskreis eines K.K.
 Wizekonsuls weit überschreitende Art womit sich Paul in
 Morea, bey Gelegenheit des von einem französischen Kap-

Περὶ Ἰονίων νήτων, Μορέως. Μνημονεύεται καὶ ὁ Ἄλῃ πασσᾶς ὡς διαπραγματευόμενος μετὰ τῶν Γάλλων.

φ. 176 τῆς 1 Δεκεμ. Packet τοῦ ἐν Βιέννῃ οἴκου Soccicoroli et Compagnie ληφθὲν ἐκ Τεργέστης ὅπως διαδιδασθῆ εἰς S. Giuseppe Leichttel ἐν Κων]πόλει.

Τὰ ταχυδρομικὰ ἀπὸ Βιέννης μέχρι τῶν συνόρων ἐπληρώθησαν εἰς τὸ ἐν Βιέννῃ Oberpostamt. Νὰ φροντίσῃ ὁ πρέσβυς περὶ τοῦ Betrag ἀπὸ τῶν συνόρων μέχρι Κων]πόλεως.

φ. 180 τῆς 7 Ὀκτ. στέλλεται πακέτιον τοῦ ἐν Βιέννῃ οἴκου (Wechselhaus) Ochs und Goymitter mittels Estafella über Bukarest εἰς τὸν ἐν Κων]πόλει Amiro Maurocordato e Comp. Τὰ έξοδα ἀπὸ τῶν συνόρων μέχρι Κ]πόλεως νὰ εἰσπραχθῶσι κατὰ τὸ σύνηθες.

Καὶ ἄλλοτε τοιαῦται ἀποστολαὶ

Αὐστριακῶν κ. τ. λ.

φ. 187^a — 188^a. Περὶ τῆς ἐφημερίδος Ἄρχ. Was die neuerlichen Klagen des jungen Fursten Upsilonanti gegen die hiesige griechische Zeitung betrifft.

φ. 195^a ἐν τῇ τῆς 3 Νοεμβρ. 1797 ὅτι καλὰ ἔχαμεν ὁ Pathkeal, ὡς ἀγγέλλει διὰ τοῦ 7 ρ. τῆς 10 (Ὀκτ.) νὰ ἀποκρούσῃ τὴν ἀπαιτητὴν περὶ ἀνοίγματος τῆς ὑπὸ τοῦ Γάλλου de Maret ἀποσταλείσης ἀλληλογραφίας μεταξὺ τοῦ πρώτου διερμηνέως τῆς ἐν Παρισ. πρεσβείας Κοδρικᾶ καὶ τοῦ Rirst Σούτσου ἐν Κ]πόλει.

Anton Meyer Gesch. der geistigen Cultur in Niederösterreich von der ältesten Zeit bis in die Gegenwart. Wien 1878 A' τόμος σ. 86 παραθέτει μικρὸν ἀπόσπασμα καὶ παραπέμπει καὶ εἰς σ. 273 σημ. 367 ἔνθα διογραφία Θεοδώρου Γεωργίου von KaraJan.

Βιέννης ἑλλ. ἑκκλ.

Ἁγίου Γεωργίου.

Αἱ ἐν Βιέννῃ δεσμευόμεναι πρᾶγματεῖαι καθὰ ἀγγέλλουσιν οἱ ἐν Προτόβῃ Ἑλληνες τῇ 6 Ἰουν. 1809 ἐλευθερώθησαν μετὰ ματαίας ἄλλας ἀποπειράς διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ καὶ Ἰα-

τίῳ «κεφαλῆς τῶν ῥωσσῶν» μεταχειρισθέντες μέσον τῆν ἐνδοξοτάτων ἀγγεντζῖαν

Ἐγγραφα πρὸς τὴν κοινότητα Βιέννης ἐκ Πέστης.

Τῇ 17 Μαΐου 1810. Ὑπογεγραμμένοι

Ζ' Ἀθανασίου Ἀβλιότης καὶ Συντρ.

Ἀθανάσιος Γκραμπαφτάλης (;)

Ρίζος Δορμούση καὶ υἱοὶ

Μαργαρίτης Σκαρλάτι

Δημήτριος Ἀγγελάκη.

Ἄρχ. Ὁ ζήλος, ἐπιμέλεια καὶ εὐληκία μας εἰς ἔλας τὰς ἐξῶ ὑποθέσεις σας ὅπου ἐξ ἀρχῆς ἐκάστη ἡμῶν ἐμπιστεύθητε σᾶς εἶνε καλῶτατα γνωσταί.

Ἐπειδὴ ὄλαι·των αἱ δαπάναι εἶνε ἀκριβώτεραι, ἢ δὲ ἀμοιβή των μένει ἀνέκαθεν ὠρισμένη ζητοῦσιν αὐξήσιν τῶν προδιζιόνων.

Ἰηροτείνουσι δὲ τὸν ἐξῆς κατάλογον

προμηθείας

σημείωσις

	Κτ
Δ. ἐν δέμα βαμβάκια κοινὰ f.	30
1 Βάλλαν d.	1
1 Δέμα νήμυα μικρὸν	1
1 Δέμα ὡσαύτως μεγάλον	1.30
1 δέμα τομαρικὰ μικρὸν	1
1 δέμα d ^o μεγάλον	4
1 δέμα λαγωπέτζια μικρὸν	1
1 δέμα μεγάλον	45
1 Σακί μαλλία	3
1 Κόλλα πραγματειῶν ἕως 125	1
1. d. d ἀπὸ 125 καὶ ἐπάνω εἰς τὰ. ... πρὸς	45
Σ. ... καὶ Μπατάλικον πραγμ. εἰς τὸ. . πρὸς	30
Προδιζιόνε πωλήσεως ἐντὸς μαγαζίων	
εἰς τὰ f. 100	2
καὶ ἐὰν ὁ κτήτωρ εὐρεθῆ παρὸν τότε	
εἰς τὰ f. 100 μόνον	1
πολιτζιάτικα εἰς τὰ f. 100	1

Διὰ μίαν μαλέσσαν (=ἀμάξι), χωρὶς ἐξαίρεσιν 5

Ἐπιστολὴ ἐκ Πέστης τῆ 17 Φεβρ. 1810. Ἵπογρ. «Ἄπαντες οἱ ἐν Πέσῃ σπεδιτόροι καὶ Κομισσιονάροι τῶν τε Καισαρ: βασιλικῶν καὶ Ὀθωμανικῶν ἐν Βιέννῃ καὶ ἀλαχοῦσε ἐμπορευομένων ὑπηκόων».

Ρουσάδα

Ἰετςέπ ἀγᾶ (ἐξ Ἄδᾶ καλὴ εἰς τὰ σύνορα)

Πρὸς τοὺς ἐντιμωτάτους κυρίους κομισσιονάρχους. ὁλονοῦς κοινῶς χαιρετῶ 1812 τῆ 7 Αὐγούστου.

Μετὰ τὸν χαιρετισμὸν μου ἄλλω δὲν ἔχω τί νὰ σᾶς γράψω παρὰ σᾶς εἰδοποιῶ ὅτι ἔστειλα τὸν Ἡμπραῆμ. ἀγᾶ ἕως Βιδίνῃ πρὸς τὸν μωλλὰ πασιᾶ καὶ πάλαι μοῦ ἦρθεν μὲ γράματα τοῦ πασιᾶ μὲ τὸ νὰ εἴμεσθην ὀλίγη συγχησμένη ἀνάμεσόν μας καὶ διὰ τοῦτο ξεκίνησεν ταῖς πραγματικαῖς ἀπὸ μέρους τῶν Σερβῶν. ὅς τόσον τώρα ἡρηνέψαμεν ἔλαβα καὶ γραφὴν τοῦ λοιπὸν μὲ γράφει ὅτι ἔκαμε αὐτὸν τὸν πλάνον τῶν πραγματιῶν μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ σκάσωμεν τὰ ἐξοδα τῶν ρουσῶν καὶ μετὰ δέκα ἡμέραις ἐλπίζω πάλαι νὰ τὰ γυρήσωμεν ἀπὸ μέρος τῆς Βλαχίας καὶ μόνον τὴν βάρμπα νὰ πληρώσουν πρὸς 110 παρᾶδες εἰς τὸ φῶρτωμα. ὅχι ἄλλω τίποτες ὁμοίως καὶ ἐγὼ ἐξέπεσα τὸ χαβαῆτι μου πρὸς φ. 7.20 εἰς τὸ φῶρτωμα.

Ἐκ Ρουσάδας 15 Φεβρ. 1810

Ἵπογεγραμμένοι πολλοὶ φορτωταί

Κάτωθεν τῶν ὑπογραφῶν «Σίμων Γεωργ. Σίνας μαρτυρεῖ ὅτι τὰ ἀνωθεν εἶναι ἀληθῆ»

Περὶ τῶν δυσκολιῶν τοῦ ἐμπορίου, τῆς φορτώσεως ἐν Ρουσσάδα, τοῦ μέλλοντος διακανονισμοῦ, τῶν εὐκολιῶν ἃς κάμνει ὁ Ρετςέπ ἀγᾶς, οὗ ὑπερεγκωμιάζουσι τὴν ἀγαθότητα.

Ἐγγραφοὺν ἐξ Ἄδᾶ καλὴ τοῦ Ρετςέπ ἀγᾶ (μέγας ἀμρωχώρης) ἀξιᾶ πολλοῦ λόγου περὶ τοῦ ζητήματος. Καὶ ἄλλαι ἄλλων Τούρκων. Καὶ ἄλλαι τοῦ αὐτοῦ.

Πρὸς τοὺς τιμιωτάτους κυρίους Χαρήξενον Ζαχαρία καὶ συντρ. ἐκ Βιέννης 21 Δεκ. (Εἰς Βιδίνιον) 1809 περὶ τῆς κακῆς καταστάσεως εἰς τὴν φθίνουσι τὰ φορτώματα βαμδακιῶν. ἔνεκεν ἀτημελήτου συσκευῆς (καὶ ὀπισθεν αὐτοῦ) Πρὸς τοὺς τιμιωτάτους σπεδιτόρους ἐν Ρουσσάδα, τοὺς ἐκσπεδίζοντας τὰς πραγματείας τῶν Τουρκομεριτῶν

ῥωμαίων πραγματευτῶν (Βιέννη 28 Δεκεμ. 1809). Ἵπογραφή: Ἡ ἀδελφότης τῆς ἐνταῦθα Καπέλλης καὶ τὰ ἐξῆς.

Ἄλλο ἐγγραφοὺν (τῆ 28 Δεκ. 1809) παρὰ τῆς ἐν Βιέννῃ ἀδελφότητος πρὸς τὸν Λαῖς ἰδρις πασιᾶν δουλικώτατον, δι' οὗ παρακαλοῦσι περὶ προφυλάξεως τῶν βαμδακιῶν ὧν ἐμποδίζεται ἡ περαιτέρω ἀποστολή. «Ὅσα βαμπάκια ἔρχονται αὐτοῦ καὶ ἐμποδίζονται ἀπὸ τὰς καιρικὰς περιστάσεις νὰ δάλλωνται ξύλα, νὰ θέττωνται ἐπάνω τὰ ντέγγια διὰ νὰ μὴ σήπωνται κατὰ γῆς καὶ ὁμοίως νὰ προσταχθῶσι οἱ καρβεοκυραῖτι νὰ βάλωσι σανίδια εἰς τὸν μπάτον τῶν καρβίλων νὰ τὰ σανιδιώνωσι καλὰ ὅτι ἐδῶ ἔρχονται τὰ βαμπάκια κατασαπισμένα ὁποῦ τὸ μισὸν λέγγι τὸ ῥίπτομεν».

Ὅμοιαι ὀδηγίαι ἐδόθησαν καὶ πρὸς τοὺς τιμιωτάτους σπεδιτόρους ἐν Τεμεσβόρφ.

Ἐκ Κραϊόδας Α. Π. Ὀπῆ Ζὰς περὶ Σούτζου καὶ Ρίζου καὶ Γόγα (*Ἴδε καὶ Hof-Staatsarchiv)

Ἐν γερμανικῇ συμφωνητικῇ μεταξὺ Der Ausschuss der griechischen Gemeinde der Türkische Unterthanen καὶ D. Sissy Dimo 19 Νοεμβρ. 1808 σφραγὶς βουλλοκερίου μὲ τὸν ἅγιον Γεώργιον ἐπιππον καὶ ἐπιγραφὴν

ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΤΗΣ ΕΝ ΒΙΕΝΝΗ
ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΟΜΕΡΙΤΩΝ ΡΩΜΑΙ-
ΩΝ

Κάτωθεν τοῦ ἀγ. Γεωργίου 1770

Ὅμοίως καὶ εἰς ἄλλα συμβόλαια.

Φάκελος ἐγγράφων τῶν σπενδιτόρων τοῦ Ζέμονος μὲ ἑλλ. σφραγιδα (Ἵπογρ. ἐν τισὶ Δημήτριος Κώστα Σκίβρος, Κωνστ. Ζυγούρη, Κ. Στεργίου Δούμιζα, Δημήτριος Τζήμου καὶ υἱοί, Ν. καὶ Στέφανος Γεωργίου, Μόρφος Γκιόλμου (;) Φίλιππος Θωμάς Θεοφύλακτος (;) Νικολάου, Τριαντάφυλλος Δούκα, Γεώργιος Πάτζη.

Ἀσφάλεια γραφῆς πλείστη εἰς τὰς πλείστας τῶν ὑπογραφῶν.

Ἐξαίρετος γραφικὸς χαρακτήρ τῶν κειμένων καὶ εὐσύντακτα μὲ ἔρους ἐμπορικούς. Περὶ τῶν ζητημάτων φορτώσεως τὰ πλείστα. Περὶ τῶν τρόπων πρὸς παῦσιν παρεμποδίσεως καὶ παρακρατήσεως τῶν πραγματειῶν. Ἐν τινὶ ἐγγράφῳ ἀναφέρονται κόκκινα νήματα.

Γράμματα ἐμπόρων ἀπὸ Νύτση 1803
 Βελιγρ. 1803
 Ρουσσάβα

Γερμανικὸν ἔγγραφον τῆς 4 Νοεμβρ. 1789 τοῦ Franz Lautes Pfarrer zu den heiligen Schutzengeln an der Wiese ὅτι οἱ καθολικοὶ νυμφευόμενοι νὰ ἔχωσι τὸ δικαίωμα μόνον τὰ κοράσια νὰ κάμωσι καθολικά, οἱ δὲ ἄρρενες νὰ μένωσιν ὀρθόδοξοι. Ἔώρα ἐν μικτοῖς γάμοις καθολικὰ τὰ τέκνα ἀμφοτέρων τῶν φύλων, οὐδὲ οἱ τοιοῦτοι γάμοι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μας.

1740—1746 κατέλαβον οἱ Σέρβοι τὴν ἐκκλησίαν, ἔπειτα οἱ ἰδιοὶ μας τὴν κατέλαβον, ἀλλ' ἐξηκολούθουν ἀξιοῦντες οἱ Σέρβοι συμμετοχὴν (καὶ εἰρήνην), ἕως διὰ τῶν προνομίων τῆς Μαρίας Θηρεσίας 1776 παρεδόθη εἰς τοὺς Ἕλληνας, καίτοι ὁ ὑπουργὸς Kaunitz ε'χε διατάξει νὰ τὴν παραλάβουν οἱ Σέρβοι στηριζόμενος εἰς δῶκεν προνόμιον τοῦ 1712 καθ' ὃ ἔπασαι αἱ ὀρθόδοξοὶ ἐκκλησίαι ὑπήγαντο εἰς τοὺς Σέρβους μητροπολίτας Καρλιονίζ.

Ἐν ἐκκλ. Βιέννης ἀγ. Γεωργίου

Γεώργιος Ἰωάννου Καραγιάννης. Ὁ πατὴρ τοῦ καθηγητοῦ 29 Ἰαν. 1811 (γερμ. διαθήκη, ἐν ἧ ρητῶς λέγει ὅτι Κοζανίτης καὶ κληροδόχημα εἰς τὴν ἐπίσκοπον αὐτῆς ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ πτωχῶν).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΩ ΒΕΝΕΤΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἀναφέρονται α' ἐπιστ. 130 τοῦ δόγη πρὸς τὸν κυβερνήτην Μαϊόρκας, ἀρ. 391 τοῦ δόγη πρὸς τὸν δάλλον καὶ τοὺς Consiglieri τοῦ Negroponte, ἀρ. 393 τοῦ δόγη πρὸς τὸν βασιλέα Ἀραγῶνας, ἀρ. 133 τοῦ κυβερνήτου Μαϊόρκας εἰς τὴν ἑπ' ἀρ. 130 ἐπιστολὴν τοῦ δόγη, ἀρ. 389 ἐπιστολὴ τοῦ βασιλέως Ἀραγωνίας (Πέτρου Δ') εἰς τὸν δόγην, 390 ἐπιστολὴ τῶν ἐνόρκων Μαϊόρκας εἰς τὸν δόγην. Ὁ δόγης (ἀρ. 130) κατ' ἀρχὰς ἀποποιεῖται λέγων ὅτι παρήλθον ἤδη 26 ἔτη ἀπὸ τοῦ γεγονότος, ἡ πάροδος τῶν ὁποίων δεικνύει ὅτι ὁ Gomarelli δὲν εἶχε δικαίαν ἀπαιτήσιν, ἀλλ' ἄλλως θὰ ἐνήργει ἀμέσως. Προσθέτει δ' ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους ὅτε συνέβη τὸ γεγονός, εὗρισκοντο ἐν ἀγῶσιν οἱ Καταλώνιοι τῆς Ρωμανίας κατὰ τῶν ἐν Νεγροπόντῃ Βενετῶν καὶ ἴσως τότε ἐπαθεν ὁ Gomarelli.

Μετὰ τὰς παραστάσεις τοῦ κυβερνήτου, τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἐνόρκων Μαϊόρκας ὁ δόγης ἐνδίδων πως διατάσσει τὰς ἐν Νεγροπόντῃ ἀρχὰς νὰ ποιήσωσιν αὐστηρὰς ἀνακρίσεις περὶ τοῦ πράγματος.

Comm. V ἀρ. 7 φ. 36 ὁ Dux Athenarum Comes Brene et Licii τῆ 12 Αὐγ. 1353 θεδαιδνει ἐκ Νεαπόλεως τὸν δόγην τῆς Βενετίας ὅτι ὠμίλησεν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Νεαπόλεως περὶ τινος βενετοῦ καθ' οὗ ὁ βασιλεὺς τῆς Νεαπ. εἶχε παραχωρήσει *repressi-glie* εἰς τινὰ Νεαπολίτην καὶ εἶτα θεδαιοὶ ὅτι τὸ κατ' αὐτὸν τοῦ βενετοῦ ἐν τοῖς λιμέσι καὶ μέρεσι τῆς κυριαρχίας του θὰ μεταχειρίζεται πάντοτε φιλῶς κατὰ τὸ ἔθος.

Ἄρ. 145 φ. 70α

Comm. VI Exemplum litterarum comitis Licii pro donno illato suis subditis per Gratianum ... zi.

Γεγραμμένη ἐπιστολὴ Licii die XXIII augusti XII Indictionis ὡς φαίνεται ἐκ τῆς συνεχείας τῆ 1359.

Ὁ κόμης, διάδοχος τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν, παραπονεῖται εἰς

τὸν δόγην κατὰ τοῦ Γρατιανοῦ Ζώρζη, εἰς ὃν ὁ δοῦξ bone memorie ducalis excelentia Athenarum εἶχε λάθει ad certum servitium τὴν νῆσον Λευκάδα καὶ τὸ κάστρον τῆς ἁγίας Μαύρας. Ἀναφέρων συλλήψεις τινὰς τοῦ Ζώρζη καὶ ἀδικίας παρακαλεῖ τὸν δόγην νὰ ἀνεργήσῃ τὴν παῦσιν τῶν ἀδικιῶν τούτων τοῦ Ζώρζη καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν συλληφθέντων ὑπηκόων.

Comm. VI 228 φ. 103α.

Ἐφ' 1859 ἐκτ. 16 Exemplum instrumenti δι' οὗ Βονιφάτιος ἐπιστολῆς Ἀλφόνσου Fadrigue τοῦ Ἀραγωνίου πωλεῖ εἰς τὸν Βαίλιν καὶ εἰς ἓνα consigliere τοῦ Νεγρεπόντε ἀντιπροσώπους τῆς βενετικῆς ἀρχῆς τὴν Κάρυστον μετὰ πάντων τῶν δικαίων, κτημάτων, παροίκων ἀντὶ 6,000 δουκάτων, ἕκαστον πρὸς 56 σολδα, ὧν 4000 ἀμέσως καὶ 2000 ἐντὸς τοῦ προσεχοῦς Ἀπριλίου.

Commissarii del Regno di Morea 1688—1691

Domenico Gritti, Marin Michielli, Gerolimo Renier,
sindici catasticatori. Senato III (Secreta) Ia

Ἐπιστολαὶ τῶν ἀπεσταλμένων τούτων μετὰ τῶν σχετικῶν ἐγγράφων καθ' ἕλρον τὸν χρόνον τῆς ἐντολῆς των.

Ἐπιστολὴ 1. Di Nave in Spignon 12 Zugno 1688. Αἱ ἐπιστολαὶ διευθύνονται Serenissimo dominio. Ἐπεδιδάσθησαν εἰς τὰς δημοσίας ναῦς ἐρχόμενοι εἰς τὸν Μωρέαν.

Ἐπιστολὴ 2. Datta dalla Nave Valor incaronato. Sopra Porto li 3 Luglio 1688. Ὑπογεγραμμένη ὑπὸ μόνου τοῦ Gritti direttore del convoglio καὶ τοῦ Michiel. Εὐχαριστεῖ τὴν γερουσίαν διὰ τὸν διορισμὸν τοῦ ὡς διευθυντοῦ del convoglio. Σπεύδουσι νὰ αναχωρήσωσιν ἕνα ἐντόχως καὶ τῷ τρίτῳ συναδέλφῳ Ῥενιέρ. Θὰ φροντίσῃ περὶ ἀποδιδάξαι κατ' ἐκείνην τῶν ἀκτῶν τοῦ βασιλεῦς (τοῦ Μωρέως) ἧτις κριθῆ κατὰλληλοτέρως πρὸς ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν. Ἀναγγέλλει τὴν μὴ ἐπιβίβασιν τοῦ μηχανικοῦ Calergi, οὗτινος ἡ παρουσία θὰ ἦτο ἀναγκαία.

Ἐπιστολὴ 4 (εὐρισκομένη ἐν τῇ filza ὡς 5) Dalla nave valor

incoronato sopra Porto 5 Luglio 1688 ὑπὸ μόνου τοῦ Γρίττη. Πᾶν ἐμπόδιον πρὸς ἀναχώρησιν ἐξέλιπε καὶ ἐπίκειται ὁ ἀπόπλους.

5. Ἐπιστολὴ τοῦ Ῥενιέρ ἐκ Ζακύνθου τῆς 7 Ἰουλίου 1688 (ἐν τῇ filza ὡς 3). Φθὰς ἠναγκάσθη νὰ μείνῃ ἐν Ζακύνθῳ διὰ τὴν ἐν Πελοποννήσῳ ἐξακολούθησιν τοῦ λοιμοῦ.

6 (ἐν τῇ filza ὡς 4) Ἄλλως ἀπὸ ταύτης αἰ' ἀπ' αὐτῆς τῆς Ἑλλάδος ἐπιστολαὶ εἶνε ἐν τῷ ἀριστερῷ ἀκρῷ ἄνω ἠριθμημένα: διὰ τοῦ N° 1 κ. ἔ.

Ἐκ Ζακύνθου 21 Ἰουλίου 1688 ὑπογεγραμμένη ὑπὸ Γρίττη καὶ Michiel.

Εἶγον ἀκαταλλήλους ἀνέμους ἀναγκάσαντας αὐτοὺς νὰ ρυμουλκήσωσι τὰ δύο pinchi, καὶ τοῦτο διὰ τὴν βραδύτητα τῶν δύο πλοίων. ἕτινα θὰ ἔμενον ὑπὸ τῶν κινδυνεύοντα ἴσως νὰ πέσωσιν εἰς χεῖρας τῶν τεσσάρων vascilli barbareschi, ἕτινα διέπλεον τὰς θαλάσσας del Satino.

Νομίζοντες ἔτι θὰ εὖρωσι τὸν Ῥενιέρ ἐν Ζακύνθῳ ἤθελον λαβόντες ὕδωρ νὰ ἐξακολουθήσωσι τὸν πλοῦν τῶν εἰς τὸν Μωρέαν. Στέλλουσι τὰ πράγματα αὐτῶν κατ' εὐθείαν διὰ τοῦ Κανάλη καὶ οὗτοι ἀποφασίζουσι νὰ ἐπιέωσιν ἄλλου πλοίου.

N. 2. Ἐκ Πατρῶν τῆ 18 Αὐγούστου 1688. Συνυπογεγραμμένοι καὶ οἱ τρεῖς sindici catasticatori in Morea.

Μετὰ μακρὰν διαμονὴν ἐξήλασαν εἰς Πάτρας μετὰ 24 ὡρῶν πλοῦν, ἐνθα εὖρον τὸν Ῥενιέρ ἀνυπομόνως ἀιαμένοντα αὐτούς. Ἐχθεσις τῶν πρώτων ἐντυπώσεων.

Ἡ ἐπιστολὴ διευθύνεται al serenissimo dominio di Venetia etc. con un catastico.

Παρασημειῶται N 2 sin 5 prima.

Καὶ οὕτως ἐκάστοτε παρὰ τὴν ἐπιγραφὴν σημειοῦνται τὰ σχετικὰ ἔγγραφα τὰ στελλόμενα ἑμοῦ. Οἱ δὲ ἀριθμοὶ 2 καὶ 3 σημαίνουσι τὴν διὰ τοῦ τακτικοῦ ταχυδρομείου ἀποστολὴν συνήθως πολλῶν ἑμοῦ ἐκθέσεων, τὸ πλεῖστον τῆς αὐτῆς ἡμερομηνίας, αἵτινες διακρίνονται διὰ τῶν prima, 2da κλ. οὕτως N. 2, prima. N. 3 seconda N. 4

terza κλ. Παρατίθεται δὲ οὗτοι οἱ ἀριθμοὶ πρὸς διάκρισιν μάλιστα τῶν ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἡμερομηνίαν ἐκθέσεων.

Τὸ αὐτὴ τῆ ἐκθέσει παρατιθέμενον κατάστιχον ἔχει οὕτως

Laus Deo 1688. Adi Agosto S. N. Patrasso, Ristretto delle Case et Habitanti di questa Città e Borgo rilevato dalle descrittione fatta in libro bolato col S. Marco dall' interprete Todoro Assani per ordine degl' Illustrissimi et Eccellentissimi N. Sindici e Catasticatori in Regno di Morea,

Chiesa Latina dedicata al glorioso Apostolo Sant' Andrea Protettor della Città officiata da due Religiosi Carmelitani Scalzi con due Serventi.

N. 1. Detta in fortezza dedicata alla beatissima Vergine custodita da un religioso sacerdote de Minori Conventuali N. 1.

Chiesa Greca cattedrale dell' Arcivescovo Metropolita nominata S. Nicolo.

Moschee de Turchi rimaste in parte N. 3.

Ἔπεται κατὰ τὰς ἐξῆς συνοικίας διηρημένον.

Parochia di S. Nicolo a Vlateró, della Madona Pagliocastritza, di S. Zorzi, Sta Ternita, S. Constantin. S. Demetrio, S. Basilio, Sta Veneranda, S. Michiele, S. Nicolo Arcivescovato.

Ἡ στατιστικὴ τῶν κατοίκων, οἰκῶν κλ. ὑπὸ τὰ ἐξῆς κεφάλαια.

Case ditte esser de Greci

In soler et a pè pian habitate	in soler et a pe pian disabitate.	dirocate et cadute	Botteghe in perdi	Dette cadute
--------------------------------	-----------------------------------	--------------------	-------------------	--------------

καὶ ἀνάλογος διαίρεσις.

Case ditte erano de Turchi,

Ἔπεται στήλη Fanciulli di Tenere eta sin X. anni

Giovini da X sino ai 20.

Huomini da 20 sino ai 55

Vechi

Fanciulle di tenera eta sino a X. anni

Done dai XI sino alli 50

Vechia

Servi e schiavi comprati.

Serve e schiave comprate

Homini Albanesi

Done albanese

Τὸ δλον στήλαι 21

Ἔπεται

Nel Borgo di fuori unito alla Città. Incontra di Candrianica με τὰς ἰδίας στήλας.

Parochia di S. Andrea fuori nelli Gardini

Nel Lazareto

Case nella Fortezza occupate dal Pub. Pap... (διατετριμμένον) endiati Ministri

Τέλος δύο συνοπτικοὶ πίνακες οἷδε

Compendio delle Case e Botteghe

Contenute nel sud. Ristretto

Case de Greci habitate	N. 293	}	N. 386
Dette disabitate	N. 93		
Dette de Turchi habitate	N. 217	}	N. 319
Disabitate	N. 102		
De Greci rovinale e cadute	N. 34	}	N. 556
De Turchi	N. 522		
Botteghe deGreci in piedi	N. 12	}	N. 92
De Turchi	N. 80		
Botteghe de Turchi disfatte	N. 99		
	<u>N. 1452</u>		

Compendio del numero delle Anine continute nel Sud detto ristretto

Fanciulli

N 125

Giovini	N. 155
Huomini	N. 448
Vechi	N. 24
Servi et Schiavi	N. 102
Albanesi	N. 2
	<hr/>
	N—956
Fanciulle	N. 132
Done	N. 490
Vechie	N. 56
Serve e Schiave	N. 79
Done albanese	N. 2
	<hr/>
	759
	<hr/>
	N. 1615

Κάτω δὲ ἡ ὑπογραφή Giorgio Biondi Rag.

N. 3—2. Ἐκ Πατρῶν τῆς 18 Αὐγούστου 1688 καὶ τῶν τριῶν.

Ἦρξαντο τῶν ἐργασιῶν. Συνέρχονται δὲ τῆς ἡμέρας. Ἐδημοσί-
ευσαν πρὸς τὸν λαὸν προκηρύξεις ἀναγγελλούσας τὴν ἀφίξιν των, ἵνα
οἱ λαοὶ ἐκτελῶσι τὰς διαταγὰς των πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἔργου. Αἱ ἔν-
τυποι (!ταλιστί) προκηρύξεις προσεπιστέλλονται. Τὰς δὲ 3 τοῦ μη-
νὸς ἡμέραν ἑορτῆς ἐδημοσιεύθησαν αἱ αὐταὶ προκηρύξεις καὶ ἑλλη-
νιστί ἐν τῇ μητροπολιτικῇ ἐκκλησίᾳ con le solite formalità. Μεθ' ἧ
καὶ ὁ μητροπολίτης ἐσυντρόφεισε τὰς προκηρύξεις μετὰ δειγμάτων
ἀφοσιώσεως παρακινῶν τοὺς λαοὺς εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν Βε-
νετικῶν νόμων καὶ νὰ δεηθῶσι τῷ θεῷ.

Μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς πρώτης προκηρύξεως καὶ διακηρύξεως
αὐτῆς εἰς τὰ χωρία ἐξεδόθη ἡ β. Ἐξέθησαν δημοσίᾳ κειώτια πρὸς
μυστικὰς καταγγελίας.

Ἐκθέτουσι τὰ τῶν οἰκημάτων καὶ προθέτουσιν ὅτι εἶνε ἀνάγκη
σπουδῆς διότι ἀνευ Proto e chaestranze ἐπιτιθεμένων καὶ τῶν
βροχῶν τοῦ φθινοπώρου καὶ τοῦ χειμῶνος θὰ καταπέσωσιν οἱ fabli-
che μάλιστα. Ἐρωτῶσιν ἂν δὲν θὰ ἦτο καλλίτερον νὰ ἀνασκευάσωσι
τὰς κάλλιον διατηρουμένας διὰ τοῦ ὑλικῶ τῶν χειροτέρων e divoc-

cate. Εἰς τὸν αὐτὸν κίνδυνον ὑπόκεινται καὶ τῆς αὐτῆς σπουδῆς χρῆ-
ξουσι gi' edifitij d' oglio e li molini d' aqua, μέρος τῶν ὀβολῶν
οὗδ' εἰργάσθησαν μετὰ τὴν ἔλευσιν τῶν Βενετῶν. Μετὰ τὴν μίσθω-
σιν τῶν οἰκῶν, καταστημάτων καὶ τούτων τῶν edific. καὶ μύλων θὰ
προχωρήσωσιν εἰς τὴν ἐνοικίωσιν τῶν κτημάτων κτλ.

Ἐπὶ ἐπιστολῇ ταύτῃ παράκεινται αἱ δύο ἐν ταύτῃ ἀναφερόμεναι
ἔντυποι προκηρύξεις, τὸ ἀντίγραφον τῶν μισθώσεων τὸ ἐν ταύτῃ ἀνα-
φερομένων, ἐν ᾧ ἀναφέρεται τῇ 17 Αὐγ. 1687 ὡς μισθωθείσα Ἄρ-
σενίῳ μητροπολίτῃ di questo luoco la casa esistente in
questo Borgo. Era di Veis Bei Turco καὶ ἐκ 6 1/2 σελίδων
Aegavij de Turchi.

N. 4. 3α. Ἐκ Πατρῶν τῇ 18 Αὐγ. 1688.

Παρατίθεται ἔγγραφο τοῦ μηχανικοῦ Mattio Alberti παριστά-
νον τὰς ἀνάγκας ἀξίσεως τοῦ προσωπικοῦ τῶν καταμετρούντων καὶ
τῶν βοηθῶν αὐτῶν, τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ δὲν ἦλθεν ὁ Καλλέργης. Σκο-
πὸς δ' αὐτῶν ἦτο di ripartir questo Regno in l'erritorij con
li suoi confini κτλ.

Μετὰ τὴν ἐπιτομὴν τῆς ἐκθέσεως τοῦ Alberti προσθέτουσι siamo
devenuti allo stabilimento d' accordar li sodetti con gli
assegnamenti infrascritti cive alli due nouvi periti ducati
vinti per uno κτλ.

Ἐκ τοῦ ποσοῦ τῶν 70 δραχμῶν τῶν ὑπὸ τῶν γ. γ. ὠρισμένων εἰς
τοὺς 4 agrimensori ἀψήρεσαν qualche cosa ad ogn' uno delli
sodetti e col sopra piu ne habbiamo aggiunto altri due κτλ.

N. 5. 4α. Ὑποβάλλουσι τῷ σενάτῳ δύο αἰτήσεις τῶν ἐκ Σινᾶ μο-
ναχῶν, οἵτινες ἀποδαλόντες τὴν ἐν Candia ἐκκλησίαν τῆς ἀγ. Αἰκα-
τερίνης ἀποδοῦσι τὴν ἐν ταῖς γαλαῖς τῶν Πατρῶν πεπτωκυῖαν τῆς ἀγίας
Σοφίας ἐνᾷ ἀνεγείραντες αὐτὴν ἐκκλησιάζωσι καὶ 2 αἰτησι τῶν κα-
λογριῶν τῆς Παναγίας Petelenissa, ὡς τὸ μοναστήριον κατεῖχε
ποτε τὴν villa di Vilivina e Vovodha con tutte le sue
habentie e pertinentie quali erano l' unico sostegno
di questo pio luoco, ma doppo che resto soggetto que-
sto Regno nelle mani del Turco mai piu ci fu concesso

il Possesso bensì usurpate et estorte crudelmente le nostre Rendite da Barbari αὐτῶν ζασιῶν ἐκ τῶν πόνοι των καὶ ἐξ ἐλεημοσύνης. Νῦν αἰτοῦσι τὴν ἀνάκτησιν.

Πρὸς τὰ δύο παρεπιθέμενα ἔγγραφα.

N. 6. Τινὲς τῶν ἐοηθῶν ἐν τοῖς ἀγροῖς ἠσθένησαν διὰ τοὺς κόπους.

Ἀνέθηκαν τὴν συγγραφήν νέας ἐκθέσεως, συνεπιστελλομένης, εἰς τὸν Alberti κτλ.

Ἐὰν περὺθῶσιν αὐτοὶ νὰ ἴδωσι τὰ ἀλατοπηγεῖα. Ζητοῦντες τὴν δικαιοσύνην τῶν ὑφ' Ἑλλήνων καὶ Τούρκων κατεχομένων καὶ ἀναρευνῶντες τοὺς τίτλους καὶ τὰ δικαιώματα τῶν Ἑλλήνων, ἀπαιτοῦντες δὲ μόνον τίτλον τὴν πολυχρόνιον κτήσιν ἀπευθύνονται εἰς τὸν μητροπολίτην, ὅστις χαρακτηρίζει αὐτοῖς τριττὸν τι τὸ δικαίωμα τῆς κτήσεως. Ὅπως ἐῆπατε περιμένουσι περὶ τούτων τὰς διαταγὰς τοῦ Σενάτου.

Ἐρχονται πανταχόθεν εἰδήσεις περὶ τῆς ἐν τῷ κράτει ἀποκαταστάσεως τῆς υἱείας ἐξαιρέσει τῆς Κορίνθου. Ἐφθασαν εἰς τὰς Πάτρας καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μιστρᾶ Γεργάδιος καὶ ὁ Γερβάσιος, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀρκαδίας ἱγ' ἀναφέρωσιν ὅτι πιστῶς ἐξετέλεσαν τὰ πρὸς τὴν πολιτείαν χρέη των.

Ἐκ Πατρῶν 18 Σεπτεμ. 1688.

Παρεπιθεται ἡ β' ἐκθεσις τοῦ Ἀλβέρτη πρὸς τοὺς καταστιχάτορας.

Ὁ Ἀλβέρτη τῆ 28 Αὐγ. 1688 γράφων ἐκθέτει ὅτι σταλείς à dar principio alla facitura de Disegni del territorio di Patrasso ἔχων καὶ τὸν Zuanne Mariazzi Perito ἤρξατο τῆς ἐργασίας. Μετ' ὄνο πρὸς εἰργάσθησαν καὶ εἰς ἐννέα ἡμέρας il lavoro di doi Bossole a circuito ad una sette ville περιεχοῦσας πλέον ἢ 100.000 campi, zantioti, detti vulgarmente Bacili, che vale a dire piu di quarantamilla Campi Padovani.

Διαμένων ἐν τῇ κατ' ἀγροῦς χώρᾳ παρ' ἀξιολόγων ἔμαθε διαφόρους εἰδήσεις, ἃς ὑποβάλλει

Ὅτι τὸ κυριώτατα καλλιεργημένον καὶ κατωκημένον μέρος εἶνε τὸ ἤδη καταμετρηθέν, ὅτι τὰ ἐν τῇ χώρᾳ Πατρῶν ὑψηλὰ ἔρη εἶνε

καλλιέργητα καὶ ἀκατοίκητα, τῶν ville συγκειμένων ἐκ 3—4 κωλύων, ὧν οἱ κάτοικοι εἶοναι ἄγριοι ὄντες δὲν καλλιεργοῦσι τὰς γαλασσοῦσας ἔλας πετρώδεις καὶ ζῶσι di pane d' orzo ὁ miglio raccolto in qualche picciol angolo delle Vali di dette montagne et di Latiani d' animali d' ogni spetie che in buon numero nudriscono nelle vali medesime.

Ὅτι ἐν Ἀγατᾷ εὐ μακρὰν d' una villa chiamata Caminizza ὑπάρχουσιν ἀλατωρυχεῖα (Saline) καλὰ λευκοῦ καὶ μέλανος ἀλατος συνάμενα καὶ νὰ ἀξιοθῶσιν.

Ὅτι ἐν Ἀγατᾷ ἀπὸ Comostò μέχρι Γαστούνης δάση εὐρύτατα, ἐξ ὧν ἐξάγεται τὸ θαλανίδιον. Ἐν περιπτώσει κατασκευῆς ναυστάθμου πρὸς τούτων τῶν μερῶν ἢ ἐπὶ το σπουδαιότατόν τι ἢ ἔξυλική τούτων τῶν δασῶν.

Συμβουλεύει τὴν παράλειψιν τῆς ἀκριβοῦς καταμετρήσεως τῶν ὄρειων διὰ τὸ βραχώδες, ἀκατοίκητον, τὴν ὑπὸ τῶν ὀλίγων ἐποίκων ἀγνοίαν τῶν ἰδίων ὄρειων. Ἄλλως καὶ μικρὰ ἢ ἐλπίς τοῦ νὰ καλλιεργηθῶσι ποτε ταῦτα νὰ μέρη.

Παρεπιθεται καὶ ἀντίγραφον τοῦ ἔγγράφου τοῦ Μοροζίνη τῆς 7 Σεπτ. 1687 πρὸς τὸν provveditore τοῦ Castel Tornese τοῦ νὰ μὴ μισθῶνται γαλασσοῦσας ἢ εἰς ἐντοπίους καὶ νὰ ἐμποδισθῇ ἡ ἐργασία τῶν Κεφαλλήνων καὶ Ζακυνθίων.

N. 7. 2a. Patrasso 18 Settembre 1688. Καὶ πρὸς τῶν προίων. Πράγματεύεται ἡ ἐκθεσις ἰδίως περὶ τῶν affitanze e deliberationi di noi fatte per la consecutione d' un tale intento.

Γενομένης τακτικῆς ἐκμισθώσεως ὑπερέδῃ τὸ πᾶσιν τὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἔπειρ ἐλπίζουσιν ὅτι θὰ συμβῇ καὶ εἰς τὴν ἐκμισθωσιν τῶν δημοσίων γαιῶν ἐν Βροστίτζῃ καὶ Καλαβρύτοις.

Λεπτομέρειαι περὶ ἐνσηκιάσεως. Ὑπομνησκέει τὰς ἡμεριπτώτους καλύδας, ὧν πολλὰ ἐνηκιάσθησαν ἐπὶ ὄρεις, περὶ ὧν εἶχον γράφει ἐν προηγουμένῃ ἐπιστολῇ καὶ ὧν πολλὰς κατέστρεψεν αἱ βροχαὶ καὶ ἐκπαιλοῦσι προσεχῶς οἱ ἄνεμοι τοῦ χειμῶνος.

Αἱ καλύδαί αὗται καὶ αἱ ἄνευ κερῶν κτήσεις ἐνηκιάσθησαν ἐπὶ πενταετίαν.

Διαφορὰς οὗτης περὶ τὰς δεκάτας τῶν οἴκων μάλιστα δικαιολογοῦσι τὸ πρᾶγμα διὰ τὴν διαφορὰν τῶν ἀμπέλων. κτλ.

Συναποτέλλεται ὁ ἐν τῇ ἐπιστολῇ μνημονευόμενος ὑπολογισμὸς τῶν μισθώσεων καὶ φόρων, ὅστις τελειώνει διὰ τοῦ Ristretto delle somme.

Decime per R	5829
Affitanze per R	7002 ³ / ₄
Terzi per R	2770
Doana per D.	2415
Summa Reali	18016 ³ / ₄

N. 8. 3^a Patrasso 18 Sept. 1688.

Non si sono da noi frà tanto perduta di mira le vestanti nostre incombenze e particolarmente l' universal descriptione di tutte le Genti de territorij di luoco in luoco, per l' effettuatione della quale ne habbiamo incaricato questo Arcivescovo Metropolita perche ordini alli Papá e Vechiardi delle ville di questo Distretto la descriptione sodetta, con obligo di notificar il numero dell' anime con la distinctione del sesso e degl' Anni eciò in ordine alle Publiche* prescittioni κλ. Τελειόνοντες τὸ dispacío σπεύδουσι come per scarico delle nostre consienze, la dannosissima e deplorabile ignoranza di questi Popoli de dogmi e sacramenti della Legge christiana, vivendo la maggior parte à modo d' animali senza ragione e ignorando alcuni (come in questi giorni ci é accaduto con nostra ammiratione, e dolore di risapere d' uno di questi Greci assai attempato) la confessione, e la comunione, disordine de come piu considerabile, e importante di tutti gl' altri, cosi merita particolarissima riflessione, degna delle decuntata pietà di V. V. E. per dileguare la folta nebbia che ingombra la cognitione di questi Sudditi, poco sperantosi dalla poca suffici-

enza di questi Vescovi, e sacerdoti divotti anch' essi in molti abusi del loro Rito.

*Aveu ἀριθμοῦ ἐκ Βοστίτζης τῇ 10 Ὀκτωβρίου 1688 ὑπογεγραμμένη καὶ ὑπὸ τῶν τριῶν.

Serenissimo dominio

Da Monsignore Filoteo Vescovo di Salona al presente ricovrato in questa terra di Vostizza viene nella qui annessa suplica esposto d' essersi conferito l' anno decorso à piedi di S. Serenita Capitan general con insinuar allo stesso la speditione de bestimenti nell' acque di Salona per dar imbarco alli habitanti di quel luoco che in buon numero si sarebbero con lui stesso à sua persuarione da quelle parte staccati κτλ.

Παρατίθεται ἀντίγραφον τοῦ ἐγγράφου τοῦ Μοροζίνη ἀπὸ 19 Αὐγ. 1687 καὶ τοῦ Φιλοθέου, ἐν ᾧ πρὸς τοὺς ἄλλοις λέγει ὅτι οἱ ἐκ Σαλώνων ἐξεληθόντες ἦσαν 5000 parte delli quali sono morti dalla peste, parte habitanti in altri luochi e parte in questo luoco.—Διηγεῖται ὅτι ὁ ὄλος τοῦ ἠπειλαίτο ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὅτε ἔσπευσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Μοροζίνη, παρακαλῶν αὐτὸν δι' ἀποστολῆς πλοίων νὰ σώσῃ τὸν ὄλον τῶν συμπολιτῶν του, ὧν ὁ ὄλος ἠφανίζετο ὑπὸ τοῦ πυρός καὶ τοῦ αἰδήρου βασανιζομένων καὶ θηουμένων ὑπὸ τῆς ἐθωμανικῆς ἀσεβείας.

*Aveu ἀριθμοῦ ἐκ Γαστοίνης τῇ 15 Νοεμβρίου 1688 ὑπογεγραμμένη ὑπὸ μόνου τοῦ Γρίττη καὶ Michiel—

Ἐκ Πατρῶν μετέβησαν εἰς Βοστίτζαν ὅπου διωργάνωσαν τὰ τῶν ἐκμισθώσεων καὶ φόρων. Ἐν Καλαβρύτοις δυσχερεστέρα ἡ ἐργασία διὰ τὸ ὄρεινόν καὶ διὰ τὸν μεσολαθῆσαντα ἐκ πυρετῶν θάνατον τοῦ Κωνσταντίνου Michiel, ἀποθανόντος ἐν Πάτρας, ὅπου ἀπεστάλη. Οὗτος ἦν ἀνεψιὸς τοῦ καταστιχάτορος Μαρίνου. Ἐπιστρέψας διὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ ἀνεψιοῦ εἰς Πάτρας εἶχεν ἐργασθῆ ὑπὲρ τῶν κοινῶν καὶ ὄρσει τέσσαρες νέους φόρους οἵτινες ἀπέφερον μετὰ τῶν ἐν Πάτρας προτέρων 18,000 ἡραλίων 25,000 ἡράλια, ἐλπίζουσι δὲ καὶ ἐκ Καλαβρύτων θὰ δυνηθῶσι νὰ κερδήσωσι πλεονα τό γε νῦν μὴ εὐκολυθέντες νὰ δια-

μετακομίζονται ἐν τοῖς ὄρεινοις ἐκείνοις τόποις. Ἄλλως συνιστῶσι τὴν μετριότητα ὑπὲρ τῶν λαῶν κλ.

Ὁ Ρενιέρ ἀσθενήσας ἐν τῇ πρὸς Castel Tornese πορείᾳ ἐκ σφοδροῦ πυρετοῦ μετέβη εἰς Ζάκυνθον, ἵνα ἰαθῆ ὑπὸ τῶν καθαρώτερον ἐκεῖ ἀέρα. Ὁ τῶν Πατρῶν τροπὸς inclemente e maligne (aevendo) molestato tutti le genti del nostro servizio con gravissime infirmità καὶ διὰ τοῦ θανάτου πλὴν τῶν ἄλλων τοῦ Cio Batista Magnavini Fiscale del Sindicato καὶ δύο λογιστῶν, ἓν εἰς ὃ Rompiatio. . . ἀντικατέστησαν δι' ἄλλων ἀξιολόγων καὶ φροντίζουσι περὶ Fiscale.

Οἱ δύο ἀπομειναντες Michiel καὶ Gritti διευθύνθησαν τελευταῖως Ὀκτωβρίου εἰς Γαστούνην, terra principale di Castel Tornese. Ἐκ Πατρῶν φθάνει ἡ εἶδησις τοῦ θανάτου καὶ τοῦ γραμματέως Lavezari. Φροντίζουσι περὶ ἀξίτησεως τῶν φέρων.

Ἀναγγέλλουσι τῇ ἀφηνιδίαν ἀνα ὠρησιν ἐκ Πατρῶν διὰ Βενετίαν τοῦ Ἀλβέρτη συμπαραλαβόντες καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἐργασίαις συμμετέχοντας δύο ἀδελφούς του, καὶ ἀναγγέλλουσιν ὅτι ἀναμένουσιν ἀνεπιμένως τὴν ἀφίξιν τοῦ Καλλέργη κτλ.

Ἄνευ ἀριθμοῦ ἐκ Γαστούνης τῇ 1 Δεκεμβρίου.

Ἄν ἐκαλλιεργοῦντο, τσσαῦται εἰ εἰ ἀπὸ φ'σεως καρποφόροι γαίαι ὥστε darebbero alle fatiche della coltura in questa sola provincia i viveri quasi di tutto il Regno. Ἄλλ' οἱ κάττικοι εἶνε ὀλίγοι κτλ.

Περιμένουσι τὰς διαταγὰς τῆς πολιτείας μάλιστα ἂν ἐπιτρέπουσι τὴν παρεχώρησιν γαιῶν εἰς ἄνδρας ἔξω τοῦ βασιλείου, ὅθεν θὰ προήρ-χζετο πολὺ ὄφελος ἐκ τῆς δεκάτης καὶ τῶν ἄλλων ἐκμισθώσεων.

Ἐμισθώθησαν ἤδη περὶ τὰς 130 ville καὶ 35 μύλοι. Μένουσι καὶ ἄλλοι καὶ ἄλλαι ville μὴ μισθωθῆσαι δι' ἔλλειψιν ἀνδρῶν. Κατοικίας τινὰς καὶ μύλους ἠφρανισμένους ἐλπίζουσι νὰ παρεχωρήσωσιν ἐπὶ τινὰ ἔτη ἀνευ contributione ἐπὶ τῷ ὄρω τῆς ἀναδιορθώσεώς τῶν.

(Ἐξεται συνέχεια)

Αἱ ΑἸΘΗΝΑΙ ΥΠΟ ΤΟΥΣ ΦΡΑΓΚΟΥΣ¹

Ὅτε οἱ σταυροφόροι καὶ οἱ Βενετοὶ αὐτῶν σύμμαχοι συνήδρευσαν πρὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπως προβῶσιν εἰς τὴν ἐν ἀλλήλοις διανομὴν τοῦ βυζαντιακοῦ κράτους, ἐπέστησαν εἰς τὸ δόγμα τῶν ἐθνοτήτων ἢ εἰς τοὺς πόθους τῶν λαῶν, ὧν ἡ τύχη ἐξηγοῦτο ἀπὸ τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν, ἐπ' ἴσης μικρὰν προσοχὴν ὅσον οἰονδήποτε νεώτερον συνέδριον διπλωματῶν. Καὶ ἐν μὲν τέταρτον τῶν ἐλληνικῶν κτήσεων, συνιστάμενον ἐκ τῆς πρωτευούσης, τῶν γειτονευόντων μερῶν τῆς τ' Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας καὶ ἰκανῶν νήσων, ἐν οἷς ἡ Τήνος καὶ ἡ Σαῦρος, ὠρίσθη νάλοτελέση τὴν νέαν Λατινικὴν αὐτοκρατορίαν τῆς Ῥωμανίας, ἧς αὐτοκράτωρ ἐξελέχθη ὁ κόμης Φλάνδρας Βαλδουῖνος. Τὰ δὲ ὑπόλοιπα τρία τέταρτα διενεμήθησαν τότε εἰς ἴσας μερίδας μεταξὺ τῆς βενετικῆς πολιτείας καὶ τῶν Φράγκων σταυροφόρων, ἐν οἷς ἐπρώτευσεν ὁ μαρκίων τοῦ Μομφερράτου Βονιφάτιος, ὁ ἀντιζήλος τοῦ Βαλδουίνου ὑποψήφιος τοῦ θρόνου τῆς Ἀνατολῆς. Ὡς μερὶς τῶν λαφύρων προωρισμένη τὸ κατ' ἀρχὰς εἰς αὐτὸν ὠρίσθησαν αἱ ἐλληνικαὶ ἐπαρχίαι τῆς Ἀσίας καὶ ἡ Κρήτη, ἀλλ' ὅπως εὐρίσκηται πλησιέστερον τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἐν Ἰταλίᾳ κτήσεων, ἔπεισε τὸν ἄλλως ἀπρόθυμον αὐτοκράτορα νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν ἀντὶ τῶν ἀσιατικῶν ἐπαρχιῶν βασιλείον ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ ἐν Μακεδονίᾳ, ὅπερ ὠνομάσθη βασιλείον τῆς Θεσσαλονίκης. Ἡ δὲ ἴδρυσις τοῦ βασιλείου τούτου κατ' οὐσίαν διέκοπτε τὴν ἐπικοινωνίαν μεταξὺ τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Ῥωμανίας καὶ τῆς νῦν καλουμένης στερεᾶς Ἑλλάδος. Διὸ ἡ ἱστορία τῆς βραχυβίου ἐκείνης αὐτοκρατορίας, διαρκεσάσης μόνον πενήτηκοντα ἑπτὰ ἔτη, οὐδεμίαν ἢ μικρὰν μόνον ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ ἡμέτερον θέμα.

Ὁ Βονιφάτιος, κανονίσας διένεξιν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Βαλδουῖνον Α', ἀπειλήσασαν νὰ ὑπονομεύσῃ τὴν ἐν τῇ Ἀνατολῇ λατινικὴν κυριαρχίαν εὐθύς ἐν ἀρχῇ ὤδευσεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡγούμενος στρατιᾶς σταυροφόρων, ὅπως ἐξασφαλίσῃ τὰς ἀξιώσεις αὐτοῦ περὶ τῆς χώρας ταύτης, ἧτις, καίπερ οὐπω κατακτηθεῖσα, εἶχε συμ-

1. Ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ περιοδικῷ The Gentleman's Magazine Τόμ. CCXVI ἀρ. 2077.

περιληφθῆ εἰς τὴν μερίδα αὐτοῦ. Κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐναντίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως λατινικῆς ἐκστρατείας τὰ δύο θέματα τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Πελοποννήσου ἦσαν ἐκτεθειμένα εἰς ἀναρχίαν. Ἀντὶ ἐνώσεως ἐναντίον τοῦ ἐπικειμένου κοινοῦ κινδύνου τοῦ ἀπειλοῦντος τὴν ὑπαρξίν τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας οἱ πλούσιοι οἴκοι περὶ οὐδενὸς ἄλλου ἐσκέπτοντο ἢ περὶ προαγωγῆς τῶν ἰδίων συμφερόντων καὶ ἐπ' αὐτῇ τῇ ζημίᾳ τῆς κυβερνήσεως. Τῶν ἀρχόντων τούτων ὁ ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους δεξιώτατος καὶ φιλοδοξότατος ἦτο ὁ δεσπότης τοῦ Ναυπλίου Λέων Σγουρός, ὅστις ἠγωνίζετο ἰδρύων χάριν ἑαυτοῦ ἀνεξάρτητον ἡγεμονίαν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ καὶ τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι. Τὸ πρῶτον αὐτοῦ βῆμα ὑπῆρξεν ἡ κατάληψις τοῦ Ἄργους, εἶτα δὲ προέβη εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς Κορίνθου, καὶ κατέδειξε τὸ πρὸς τὸν κληρὸν μῖσος αὐτοῦ τυφλώσας τὸν ἀρχιερέα τῆς πόλεως ταύτης καὶ εἶτα κατακρημνίσας αὐτὸν ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Ἀκροκορίνθου. Εἶτα δ' ὁ Σγουρός διέβη τὸν ἰσθμὸν καὶ ἐπέδραμε τὰς Ἀθήνας ἀπὸ γῆς καὶ θαλάσσης. Καὶ τὸ μὲν ἄστυ, οὗ τὰ τείχη εὗρισκοντο ἐν οἴκτρῳ καταστάσει, ὑπέκλυψεν ἀμαχητί, ἀλλὰ τῆς ἀκροπόλεως ὑπερημύνετο δίκην ἄλλου Δεξιππου ὁ γενναῖος μητροπολίτης Μιχαὴλ Ἀκομινᾶτος, ὅστις ἐπεκαλέσθη τὴν φιλοπατρίαν τῶν Ἀθηναίων μετ' ἐπιτυχίας τοιαύτης ὥστε ὁ Σγουρός ἠναγκάσθη νὰ κεραιθῆ εἰς τὴν πυρπόλησιν τῶν ἀποστατεῦτων οἰκοπέδων κατενώπιον αὐτῆς τῆς φρουρᾶς. Ἐν δὲ Θήβαις ἡ πολὺ ὀχυρωτέρα Καδμεία, ὅπου ἴδρευεν ὁ αὐτοκρατορικὸς στρατηγὸς τοῦ θέματος Ἑλλάδος, παρεδόθη ἐπὶ τῇ πρώτῃ προσβολῇ ἀποδειχθείσης ἐκ νέου τῆς ἀληθείας τῶν λεγομένων ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου, καθ' ὃν τὰς πόλεις ἀποτελοῦσιν οὐχὶ τὰ τείχη, ἀλλ' οἱ ἐν αὐτοῖς ἄνδρες. Ἐν δὲ τῇ Λαρίσῃ ὁ Σγουρός συνήντησε τὸν φυγάδα αὐτοκράτορα Ἀλέξιον Γ' καὶ ἔλαβεν εἰς γάμον τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Εὐδοκίαν. Ἀλλ' ἡ προχώρησις τῆς στρατιᾶς τοῦ Βονιφατίου ἀνέκοψε τὴν προτέραν ἐπιτυχίαν τοῦ τολμηροῦ τυχοδιώκτου. Ὁ Σγουρός ἀπεφάσισε νὰ μιμηθῆ τὸν Λεωνίδα καὶ ἀναμείνη τοὺς ἐπιδρομείς ἐπὶ τοῦ περιδόξου ἑδάφους τῶν Θερμοπυλῶν. Ἀλλὰ καὶ μόνη ἡ θέα τῶν ὑψηλῶν καὶ σιδηροφράκτων Φράγκων ἤρκεσε νὰ ἐμπνεύσῃ τρόμον εἰς τοὺς ἐκφύλους ἐκείνους Ἕλληνας, οἵτινες ἐτράπησαν εἰς φυγὴν πρὸς τὴν ὑψηλὴν ἀκρόπολιν τῆς Κορίνθου ἀνευ τῆς παραμικρᾶς συγκρούσεως χάριν ἀμύνης τῆς ἰδίας χώρας. Ἐκτοτε ἡ πορεία τοῦ Βονιφατίου περιεβλήθη ὄψιν πανηγυρικῆς

πομπῆς. Καὶ πρῶτον μὲν ἐξησφάλισε τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, παραχωρήσας τὴν γείτονα Βοδονίτζαν ὡς τιμᾶριον εἰς τὸν Γουίδωνα Παλλαβιτσιάνην, καὶ ἔπειτα προεχώρησε πρὸς νότον, οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων ὅσαι ἐπ' ἐσχάτων εἶχον αἰσθανθῆ τὴν τυραννίδα τοῦ Σγουροῦ ἐδεξιώθησαν τὸν ξένον ὡς ἐλευθερωτὴν. Ὁ βασιλεὺς τῆς Θεσσαλονίκης, χωρὶς νὰ καταλύσῃ τοὺς δημοτικούς ἐκείνους θεσμούς, ὧν ἐν παντὶ χρόνῳ οἱ Ἕλληνας εἶχοντο στερόως, ἀνευ ἀναβολῆς διένειμε τὰς κλασικὰς χώρας τῆς Ἑλλάδος ὡς τιμᾶρια εἰς τοὺς πιστοὺς αὐτοῦ ἀκολουθοῦς. Οὕτω δι' αἰρηνιδίας μεταστροφῆς τῆς τύχης, ἧς ὀλίγα μόνον παράλληλα δυνάμεθα νὰ εὗρωμεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἡ Ἀττικὴ καὶ ἡ Βοιωτία παρεχωρήθησαν εἰς τὸν Ὀθωνα Δελαρός, Βουργούνδιον εὐπατρίδην, ὅστις εἶχε διακριθῆ κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ εἶχε μετ' ἐπιτυχίας μεσιτεύσει κατὰ τὴν ἔριν τοῦ Βαλδουίνου Α' καὶ τοῦ Βονιφατίου. Αἱ Ἀθῆναι οὐδεμίαν ἀντέταξαν ἀντίστασιν εἰς τοὺς Φράγκους, ἐπειδὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὁ ἡρωϊκὸς μητροπολίτης συνεῖδεν ὅτι πᾶσα ἀντίστασις θάπτεβαινε ματαία. Μετ' ἄλλους καὶ πικρίας εἶδε τὴν καθεδρικὴν αὐτοῦ ἐκκλησίαν, τὸν σεπτὸν Παρθενῶνα, σιλούμενον τῶν ἱερῶν αὐτοῦ λειψάνων ὑπ' ἀνδρῶν διακειμένων ἐχθρικῶς πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν καὶ ἀμετόχων πάσης ἀρχαιομαθείας. Τὸ πρῶτον τότε ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Σύλλα στρατὸς λατινικὸς κατεῖχε τὰς Ἀθήνας, καὶ αὐτὸς δ' ὁ Ῥωμαῖος πορθητῆς εἶχεν ἐπιδείξει πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἔδραν τῆς παιδεύσεως εὐμένειαν μεγαλειτέραν τῆς τῶν Χριστιανῶν Φράγκων. Ἀφήσας τὴν ἀγαπητὴν εἰς αὐτὸν ἐκκλησίαν κατεχομένην ὑπὸ Λατίνων μοναχῶν ὁ Ἀκομινᾶτος ἐγκατέλιπε μετὰ καρδίας συντετριμμένης τὴν πόλιν, ἐν ἧ εἶχε ζήσει ἐπὶ ἔτη μακρὰ. Μεταλλάξας δὲ τόπον μετὰ τόπον πρὸς εὐρεσιν ἡσυχίας, ἐγκατεστάθη τέλος ἐν τῇ νήσῳ Κέα, ἐξ ἧς ἠδύνατο ἀκόμη νὰ βλέπῃ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀττικῆς. Καὶ εἶχε μὲν ποτε ἀπογοητευθῆ ὁ Ἀκομινᾶτος ἐν Ἀθήναις, ἀλλ' εἶχε μάθει νὰ γαπᾷ αὐτὰς ὡς δευτέραν πατρίδα, καὶ τώρα ἐν τῷ νησιωτικῷ αὐτοῦ κελίῳ, ἐθρήνει τὴν ἀπώλειαν τῶν βιβλίων αὐτοῦ καὶ γράφων ὠνόμαζε τὰς Ἀθήνας δευτέραν Ἐδέμ. Ἐθάρρησε δὲ ποτε καὶ νὰ ἔλθῃ κρυφίως εἰς τὴν πόλιν, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰνεχθῆ τὸ θλιβερὸν θέαμα καθολικοῦ ἐπισκόπου λειτουργοῦντος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκείνῃ, ἧτις εἶχεν ὑπάρξει ποτὲ ἡ μητρόπολις αὐτοῦ. Τέλος δ' ἀπέθανεν ἐν τῇ ἔξορίᾳ ὡς τελευτοῖον λείψανον μακρᾶς σειρᾶς ἡρώων ὧν τὰ

ὄνοματα συνδέονται πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰσπεφάνου ἄστεως. Ἡ Στερεὰ Ἑλλάς κατείχετο πλέον ὑπὸ τῶν Φράγκων. Ἐν τῇ ἄλλοτε ἱερῇ περὶ τοὺς Λεβρούς χώρα ἐξωκονομήθη τιμάριον δι' ἄλλον τῶν ὀπαδῶν τοῦ Βονιφατίου, τὸν Θωμᾶν Στρομογκούρ, φραγκικὸς δὲ πύργος μετ' οὐ πολὺ κτισθεὶς ἐν Ἀμφίρσση, ἣς τὸ δημῶδες ὄνομα Σάλωνα ἴσως ἐνθυμίζει τὸν βασιλέα τῆς (Θεσ)σαλονίκης καὶ τὰ εἰρημιαία τοῦ ὄρειου μεσαιωνικοῦ αὐτοῦ κάστρου, κτισθέντος ἐπὶ θεμελίων ἑλληνικῶν, μαρτυροῦσιν ἔτι καὶ τὴν σήμερον περὶ τῶν Λατίνων αὐτοῦ δυναστῶν. Ἡ δ' Εὐβοία, καίπερ ἀρχῆθεν περιλαμβανομένη εἰς τὴν βενετικὴν μερίδα, περιῆλθεν ὡς εὐκόλος λεία εἰς ἄλλον τυχοδιώκτην, τὸν Ἰάκωβον δ' Avesnes, εἶτα δ' αὐτὸς καὶ ὁ Ὄθων Δελαρὸς ἠκολούθησαν τὴν κλησιν τοῦ Βονιφατίου, ὅστις ἠγωνίζετο περὶ καταλύσεως τῆς ἐν Πελοποννήσῳ δυνάμεως τοῦ Σγουροῦ. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ φυσικῶς ὀχυροῦ Ἀκροκορίνθου ὁ τύραννος ἠδύνατο νὰ καταγελά τῶν κατ' αὐτοῦ ἐπιτιθεμένων, καὶ ἀντέσχεν ἐκεῖ μέχρι τοῦ ἐν ἔτει 1208 θανάτου, μεταβιβάσας τὸ κατῆκον τοῦ κατὰ τῶν Φράγκων ἀγῶνος εἰς τὸν δεσπότην τῆς Ἡπειροῦ Μιχαὴλ Ἀγγελον, ὅστις εἶχεν ἰδρύσει ἀνεξάρτητον ἑλληνικὴν ἡγεμονίαν ἐν τῇ ὄρεινῇ ἐκείνῃ χώρᾳ καὶ εἶχεν ἐπηγεμένην ἐν τῇ πρωτεύουσῃ αὐτοῦ Ἀρτῆ τὴν σημαίαν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνισμοῦ. Αὐτὸς δ' ὁ Βονιφατίος μικρὸν μόνον συμμετέσχε τῆς κατακτήσεως τῆς Πελοποννήσου. Καθ' ὃν χρόνον ἐπολιόρκει τὴν Ναυπλίαν, ἦλθεν εἰς αὐτὸν τὸ ἄγγελμα, ὅτι οἱ Ἕλληνες εἶχον ἐπαναστατήσει ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ βασιλείῳ καὶ εἶχον καλέσει εἰς βοήθειαν τοὺς Βουλγάρους. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἐγκαταλίπη τὸ στρατόπεδον παρεχώρησεν τὴν τέως μὴ κατακτηθεῖσαν Πελοπόννησον ὡς τιμάριον εἰς ἓνα τῶν πιστοτάτων συντρόφων, τὸν Γουλιέλμον Σαμπλίτην, Γάλλον εὐπατριδὴν, ὅστις εἶχε συμμετάσχει τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐν τούτῳ τῷ μεταξύ ὁ Ὄθων Δελαρὸς εἶχε προφθάσει νὰ ἐγκατασταθῇ ἐν ταῖς κτήσεις αὐτοῦ, αἵτινες περιελάμβανον πλὴν τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Βοιωτίας τὴν ἀρχαίαν Μεγαρίδα μετὰ τῶν ἐν τῷ Σαρωνικῷ καὶ τῷ Κορινθιακῷ κόλπῳ ἀκτῶν αὐτῆς καὶ τῆς ἀρχαίας χώρας τῶν Ὀπουντίων Λοκρῶν πρὸς βορρᾶν. Πρώτη αὐτοῦ φροντίς εἶχεν ὑπάρξει ἡ ἐκλογή προσωνυμίας, ὡς τοιαύτην δ' ἐξέλεξεν τὴν τοῦ κυρίου τῶν Ἀθηνῶν (Sir d' Athènes), ἣν οἱ Ἕλληνες ἔμεγαλοποίησαν εἰς Μέγας κῦρ. Ἐπειτα δὲ προέβη εἰς τὴν

διοργάνωσιν τῆς πολιτείας αὐτοῦ ἐπὶ τῇ βάσει συστήματος τιμαριωτικοῦ, ἀπαραλλάκτως καθ' ἃ εἶχε πράξει ἐν Κύπρῳ ὁ Γουίδων Λουσινιανός, ἐπιφυλάξας εἰς ἑαυτὸν τὰς Ἀθήνας καὶ τὰς Θήβας ὡς ἰδίας κτήσεις, καὶ παραχωρήσας τὰς γαίας τῶν προτέρων Ἑλλήνων γαιοκτημόνων εἰς τοὺς ἰδίους ὀπαδοὺς. Οὐδεμία δ' ἀντετάχθη ἀντίστασις εἰς τὰ δημοτικὰ ταῦτα μέτρα, ἅτινα κατ' ἐλάχιστον ἐβλαπτον αὐτοὺς τοὺς ἀγρότας. Πρὸ τῆς ὑπὸ τῶν Φράγκων κατακτήσεως οἱ ἐλεύθεροι γεωργοὶ εἶχον σχεδὸν ἐκλίπει ὡς ἰδία τάξις, καὶ οἱ δουλοπάροικοι, οἷς εἶχον οἱ Φράγκοι καλλιεργοῦντας τὴν γῆν, ἐπλήρονον εἰς τοὺς νέους δεσπότης τοὺς αὐτοὺς φόρους οἷς καὶ πρότερον μετὰ τῆς σπουδαίας διαφορᾶς, ὅτι τὰ ἐκ τῶν φόρων τούτων εἰσπραττόμενα ἐξωδεύοντο τῶρα πλέον ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ ἀντὶ νὰ διασπαθῶνται ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἐν τῷ δ' οἱ οἰκονομικοὶ ὄροι τοῦ βίου προήχθησαν κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον, ἀπ' ἑτέρου οἱ ἰθαγενεῖς δὲν ἀπέβαλον τῶν ἀρχαίων αὐτῶν κοινωτικὰ προνόμια. Ἐπιχώριοι κριταὶ ἐξηκολοίθουν ἐπὶ μακρὸν δικάζοντες συμφέρως πρὸς τὸν βυζαντιακὸν νόμον, καίτοι εἶνε πιθανόν, ὅτι σπουδαιότεραι ὑποθέσεις ἐκρίνοντο κατὰ τὰ τιμαριωτικὰ ἐκεῖνα ἔθιμα τὰ συναναγραφέντα ἐν ταῖς περιλαλήτοις Ἀσσίξαις τῶν Ἱεροσολύμων. Πολὺ δὲ δυσκολώτερον ἦτο τὸ ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα, ἐπειδὴ ἡ διαφορά μεταξύ τῶν δύο θρησκειῶν ἀπετέλει ἀνυπέρβλητον φραγμὸν μεταξύ τῶν δύο λαῶν. Γάλλος καλούμενος Βεράρδος διορίσθη πρῶτος Λατῖνος ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ ἐπεκυρώθη προσηκόντως ὑπὸ τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου Γ' ὡς διάδοχος τοῦ Ἀκομινάτου ἐν τῇ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως μητροπόλει. Στρατιὰ μοναχῶν ἐπηκολούθησεν εἰς τὰ ἔχνη τῶν στρατιωτῶν. Οἱ Φραγκισκανοὶ ἴδρυσαν πολιταρχίμους μονὰς, καὶ ἡ ὀνομαστὴ μονὴ τοῦ Λαφνίου, ἡ μεταξύ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἐλευσίως κειμένη, παρεχωρήθη εἰς ὄμιλον Κιστεριαϊανῶν ἐκ τῆς βουργουνδικῆς πατρίδος τοῦ ἀθύντου τῶν Ἀθηνῶν. Ἀλλ' ὁ Ὄθων ὑπέπεσε μετ' οὐ πολὺ εἰς τὸν ἔλεγχον τοῦ λατινικοῦ κλήρου, ἅτε ἀρνηθεὶς νὰ ἐπιτρέψῃ δωρεὰς γαιῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ οἰκειοποιηθεὶς ἑλληνικῶς ἐκκλησιαστικῶς κτήσεις. Ἡσθάνετο, ὅτι ἦτο οὐσιῶδες διὰ τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ ὡς κατακτητοῦ ἐν ξένην χώρᾳ τὸ νὰ ἔχῃ δικαίωμα λαμβάνουσι γαίας μόνον ἐκεῖνοι ὅσοι ἠδύνατο νὰ παρέχουσιν εἰς αὐτὸν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν.

Γεγονότα συμβάντα ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Θεσσαλονίκης ἡγαγον

τὸν Ὀθωνα Δελαρός εἰς τὸ γὰ μεταβιβάσῃ τὴν ὑποτέλειαν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ βασιλέως εἰς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ρωμανίας. Καὶ δὴ ὁ Μπονιράτιος, ὃν εἶδομεν ἐπιστρέψαντα ἐν σπουδῇ ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ὅπως ὑπερασπίσῃ τὰς ἰδίας αὐτοῦ κτήσεις, ἔπεσε τῷ 1207, καθ' ἃ πρὸ αὐτοῦ ὁ Βαλδουῖνος Α', φονευθεὶς ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, κατὰ δὲ τὴν ἀνηλικιότητα τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Δημητρίου ἤρχισεν ἐκ νέου ἡ μεταξὺ τῆς λατινικῆς αὐτοκρατορίας καὶ τοῦ βασιλείου τῆς Θεσσαλονίκης ἔρις. Οἱ Λογγοβάρδοι τῆς Θεσσαλονίκης ἰσχυρίζοντο, ὅτι ὁ νέος αὐτοκράτωρ Ἐρρίκος ὄφειλε νάναγνωρίσῃ τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν ἐπὶ συμπάσης τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς ἐπίτασιν τῆς φιλονεικίας αὐτῶν κατέλαβον τὰς Θήβας. Ὅπως δὲ διαρυσθῆναι τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ ἄλλα ἐκκρεμῇ ὁ Ἐρρίκος συνεκρότησε δύο συνέδρια τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ ἐν Ραβεννίκῃ, κειμένη οὐ μακρὰν τῆς Λαμίας¹ εἰς ἃ παρέστη ὁ Ὀθων Δελαρός καὶ ὤμοσεν ὄρκον ὑποτέλειας εἰς αὐτόν. Τότε ὁ Ἐρρίκος ὤδευσεν εἰς τὰς Θήβας ἀπέδωκε τὴν πόλιν ταύτην εἰς τὸν Ὀθωνα καὶ ἔπειτα προεχώρησεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου, καθ' ἃ πρὸ δύο αἰῶνων ἄλλος αὐτοκράτωρ, ὁ Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος, ἐπροσκύνησε τὴν Παναγίαν ἐν τῷ Παρθενῶνι, προσελκύνων ἅπανταχοῦ διὰ τῆς φιλοφροσύνης αὐτοῦ τὰς συμπαθείας τῶν Ἑλλήνων. Τὸ δὲ δεύτερον συνέδριον τῆς Ραβεννίκης ἠσχολήθη περὶ τὴν διάλυσιν τῶν ἐρίδων μεταξὺ τῶν Φράγκων δυναστῶν καὶ τῆς λατινικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὑπεγράφη συμφωνία ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἐνδιαμαχομένων μερίδων. Ἀλλ' οὐχ' ἦττον ὁ Λατῖνος πατριάρχης Κων)πόλεως ἐξηκολούθει ἐκτοξεύων τοὺς κεραυνοὺς αὐτοῦ ἐναντίον τοῦ αὐθέντου τῶν Ἀθηναίων, ὁσάκις ὁ Δελαρός ἐσφρατερίζετο τὰ προνόμια τοῦ λατινικοῦ κλήρου. Ἐν τούτοις δ' ὁ Ὀθων ἐπεξέτεινε τὸ ἔδαφος αὐτοῦ διὰ τῆς προσαρτήσεως τῶν προτέρων κτήσεων τοῦ Σγουροῦ, τῆς Ναυπλίας καὶ τοῦ Ἄργους, ἃς πόλεις ὁ Βιλλαρδουῖνος ἔδωκεν εἰς αὐτόν ὡς τιμάρια, ἀνταμείβων τὴν ἐξαίρετον βοήθειαν, ἣν παρέσχε χάριν ἐκπορθήσεως τῶν πόλεων ἐκείνων. Καὶ ἂν μὲν ὁ Βουργουνδῖος εὐπατρίδης εἶχεν ἔστω καὶ μικροτάτην ἰφάντασίαν, θὰ κατέπλησσε βεβαίως αὐτόν ἢ σκέψις ὅτι ἦτο πλέον ὁ κληρονόμος τοῦ Ἀγαμέμνονος. Ἀλλ' ἀρχαῖαι ἀναμνήσεις δὲν συνεκίνησαν τοὺς

Φράγκους κατακτητὰς τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος οὔτινες τὴν Ἑλλάδα ἐθεώρουν ὅ τι οἱ Ἀγγλοὶ θεωροῦσι τὴν Ἀφρικήν. Ἀλλ' ἐκ τῆς εἰς τὴν ἀθηναϊκὴν πολιτείαν προσαρτήσεως τοῦ Ἄργους καὶ τῆς Ναυπλίας ἀπέρρεε τὸ πρακτικὸν ἀποτέλεσμα, ὅτι ὁ Ὀθων ὄφειλε τιμαριωτικὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὸν Βιλλαρδουῖνον χάριν τῶν εἰς αὐτὸν δοθέντων τιμαρίων, καὶ ἡ σχέσις αὕτη ηἰξήθη ὑπὸ ἄλλου ἡγεμόνος τῆς Ἀχαΐας εἰς ἀξίωσιν περὶ ἐπικυριαρχίας ἐπ' αὐτῶν τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Θηβῶν. Ἐτη δὲ τινα ἀργότερον, τῷ 1222, τὸ τελευταῖον ἔχνος ἐξαρτήσεως ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης ἐξέλιπε διὰ τῆς πτώσεως τοῦ βραχυβίου ἐκείνου βασιλείου, διαρκέσαντος ὀλιγώτερον πάσης ἄλλης πολιτείας τῶν ὑπὸ Λατίνων ἰδρυθεισῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ περιελθόντος εἰς τὸν δεσπότην τῆς Ἡπείρου Θεόδωρον Ἀγγελον. Ὁ νικητὴς ἔλαβε τὴν προσωνομίαν αὐτοκράτορος, οὕτω δὲ ἰδρύθη ἐν Εὐρώπῃ νέα ἑλληνικὴ αὐτοκρατορία, ἣτις πρακτικῶς ἐχώριζε τὰς ἐν Ἑλλάδι φραγκικὰς πολιτείας ἀπὸ τῆς λατινικῆς αὐτοκρατορίας, ἥδη κλονομένης καὶ μελλοθανάτου. Ἀλλ' αἱ ἐν Ἑλλάδι φραγκικαὶ πολιτεῖαι ἀνεδείχθησαν ἰσχυρότεραι τοῦ ἐφημέρου βασιλείου τῆς Θεσσαλονίκης ἢ τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Ρωμανίας. Ὁ δὲ Ὀθων ὑπῆρξεν ἔμπεδος σύμμαχος τοῦ Βιλλαρδουῖνου, καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ προσέεργυσαν ἐκ τῆς μακρᾶν κειμένης Βουργουνδίας, ὅπως ἐγκατασταθῶσιν ἐν τῇ ἐπηγγελμένη γῆ, ἣς ἐδέσποζεν. Ἀλλὰ παρὰ πάντα ταῦτα εἴκοσιν ἔτη ἀρχῆς ἐν Ἀθήναις καὶ Θήβαις ὑπῆρξαν ἀρκετὰ διὰ τὸν μέγαν κύριον, καὶ τῷ 1225 ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Βουργουνδίαν μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν υἱῶν. Ἐγκαταλιπὼν τὰς ἐν Ἑλλάδι κτήσεις εἰς τὸν ἀνεπιβίον Γουίδωνα Δελαρός.

Ὁ Γουίδων Α' ἤδρευσε τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἐπὶ σχεδὸν τσσαράκοντα ἔτη διαρκεσάσης ἀρχῆς ἐν Θήβαις, αἵτινες ἦσαν τότε ἡ ἀνθηροτάτη τῶν πόλεων τῶν ἀνηκουσῶν εἰς αὐτόν. Ὁ θεῖος εἶχε δώσει εἰς αὐτόν ἤδη πρότερον τὸ ἥμισυ τῆς πόλεως ταύτης, τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ εἶχε περιέλθει διὰ κηδεστίας εἰς μέλος τι τοῦ ὀνομαστοῦ οἴκου τῶν Σαιντομέρ, ὧν τὸ ὄνομα ἀπομνημονεύει ἀκόμη καὶ τὴν σήμερον ὁ ἐν Θήβαις πύργος Σανταμέρη. Οὕτως ὡς ἔδρα δύο οὕτω σπουδαίων γενῶν ἢ ἀρχαία πρωτεύουσα τῆς Βοιωτίας ἀνήλθεν εἰς μεγάλην περιωπὴν, ἣ δ' ἐξακολουθοῦσα ἐξάσκησις τῆς μισταξουργίας ἐν τῇ πόλει εἶχεν ἐλκύσει Ἰουδαίους καὶ Γενουησίους παροίκους, τοῦ Γουίδωνος χορηγήσαντος εἰς τοὺς ἐκ Γενούης

1. Η ο ρ τ τόμος 85 σ. 230, ἐν τῇ Allgemeine Encyclopädie τοῦ Ersch' καὶ Gruber.

μετανάστας ἴδια προνόμια ἔν τε Θήβαις καὶ ἐν Ἀθήναις¹. Μονίμως δ' ἐγκατασταθεὶς ἐν τῇ χώρᾳ ἠδυνήθη ὁ Γουίδων γάμφερσῶς τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς γεωργίας καὶ τὴν αὔξησιν τοῦ ἐμπορίου, καὶ μόνον μετὰ τὴν ἀνάρρησιν τοῦ φιλοδόξου Γουλιέλμου Βιλλαρδουίνου ἐν Πελοποννήσῳ ὑπεχρεώθη νάναμιχθῆ εἰς στρατιωτικὰς ἐπιχειρήσεις. Ὡς δὲ ὁ θεῖος αὐτοῦ εἶχε βοηθήσει τὸν πρῶτον Βιλλαρδουῖνον εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς ἡγεμονίας ταύτης, οὕτω καὶ ὁ Γουίδων ἐβοήθησε τὸν νέον ἡγεμόνα εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς Μονεμβασίας, τοῦ τελευταίου προπυργίου τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, ὅπερ παρεδόθη τῷ 1248. Ἀλλά, μὴ ἀρκούμενος εἰς ταύτην τὴν ἐπιτυχίαν, ὁ Βιλλαρδουῖνος ἐπεδίωκε πλέον τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ πέραν τοῦ ἰσθμοῦ, καὶ τοῦτο ἤγαγεν εἰς ἐμφύλιον πόλεμον μεταξὺ τῶν Φράγκων ἐν Ἑλλάδι. Ἀιρομὴ δὲ τοῦ πολέμου ὑπῆρξεν ἡ Εὐβόαι, ἣν οἱ Φράγκοι ἐκ παραφθορᾶς τοῦ ὀνόματος Ἔγριπος (Εὔριπος) ἐκάλουν Negroponte. Ἡ νῆσος αὕτη μετὰ τὴν κατάκτησιν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ἰακώβου d'Anagnos εἶχε διαιρεθῆ ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Θεσσαλονίκης Βονιφατίου εἰς τρία τιμάρια, παραχωρηθέντα εἰς ἄνδρας τοῦ ἐξ Οὐγγῶνος οἴκου Δαλλεκάρτσερη ὅστις ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς τὴν προσωνομίαν τριτημορίων (terziari). Ἀλλ' οἱ Βενετοί, εἰς αὐτὴν εἶχεν ἐκχωρηθῆ τὸ βόρειον καὶ τὸ νότιον μέρος τῆς νήσου διὰ τῆς συνθήκης τῆς διανομῆς τοῦ βυζαντιακοῦ κράτους, ἐγκατέστησαν μετ' οὐ πολὺ αὐτόθι ἐμπορικὸν πρακτορεῖον καὶ ἀπέκτησαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν τριῶν βαρῶνων. Ὁ δὲ Βιλλαρδουῖνος, ὅστις εἶχε λάβει γυναῖκα ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Δαλλεκάρτσερη, ἠξίωσε τὸ εἰς τὴν σύζυγον ἀνήκον τρίτον μέρος τῆς νήσου καὶ ἠξίωσε τὴν ἐπὶ τοῦ ὅλου ἐπικυριαρχίαν. Ἀλλ' οἱ τριτημόριοι ἀντέστησαν εἰς τὴν ἀξίωσιν ταύτην, καὶ ὁ Βιλλαρδουῖνος ἐκάλεσεν ἅπαντας τοὺς ὑποτελεῖς νὰ βοηθήσωσιν αὐτὸν ἐν τῷ ἀγῶνι. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων ἐκλήθη καὶ ὁ μέγας κῆρ τῶν Ἀθηνῶν Γουίδων, ἅτε ὢν κύριος τῶν τιμαρίων Ναυπλίας καὶ Ἄργους, καὶ ὁ δραστήριος ἐκεῖνος δυνάστης ζωηρῶς ἀπέκρουσε τὴν ἰδέαν, ὅτι ἦτο ὑπόχρεος νὰ παράσχη στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὸν ἡγεμόνα τῆς Ἀχαΐας, οὗ φανερὸς πόθος ἦτο ἡ ἐγκατάστασις ὑπερτάτης ἐξουσίας ἐπὶ πασῶν τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ φραγκικῶν πολιτειῶν. Ἀλλὰ πραγματικῶς ὑφίστατο ὁ ἰσχυρισμὸς, ὅτι ὁ Βονιφατίος ὡς βασιλεὺς τῆς Θεσσαλονίκης εἶχε τάξει τὰς Ἀθήνας ὑπὸ

1. Πικπαρρηγοπούλου Ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους Τόμ. Ε' σ. 115.

τὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ πρώτου ἡγεμόνος τῆς Ἀχαΐας. Ἀῦτης λοιπὸν ἤρχισε πόλεμος μεταξὺ τῶν ἠνωμένων δυνάμεων τῆς Βενετίας, τῶν τριτημορίων τῆς Εὐβοίας καὶ τοῦ Γουίδωνος ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ Βιλλαρδουῖνου ἐξ ἑτέρου. Ἡττηθεὶς δ' ἐν Εὐβοίᾳ ὁ ἡγεμὼν τῆς Ἀχαΐας παρέταξε τὴν στρατιάν αὐτοῦ εἰς τὸ Νύκλι, πλησίον τῆς ἀρχαίας Τεγέας, καὶ ἔπειτα ὤδευσεν ἐναντίον τοῦ Γουίδωνος. Συγκροτηθεὶς δὲ μεταξὺ αὐτῶν μάχης εἰς τὰ στενὰ τοῦ Καρυδίου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἀπὸ τῶν Μεγάρων εἰς τὰς Θήβας, ὁ ἀθηναϊκὸς στρατὸς ἠττήθη, καὶ ὁ Βιλλαρδουῖνος μόνον ὑπὸ τῶν παρακλήσεων τοῦ Λατίνου ἀρχιεπισκόπου ἐπέισθη νὰ φρεισθῆ τῶν Θηβῶν, τῆς πρωτεύουσος τοῦ ἐχθροῦ. Οἱ ἐν τῇ στρατιᾷ τοῦ Βιλλαρδουῖνου εὐπατρίδαι συνηγόρησαν ὑπὲρ εἰρήνης μεταξὺ ἀρχαίων συμμαχητῶν, καὶ ὁ Γουίδων ὑπεχώρησε καὶ ὑπεσχέθη νὰ ὑποστῆ πᾶσαν ποινὴν ἐπιβληθησομένην εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῆς κοῦρτης τῶν βαρῶνων τῆς Ἀχαΐας. Συνηθροσθη δ' αὕτη εἰς τὸ Νύκλι, καὶ ἐνώπιον αὐτῆς ἤχθη ὡς ὑπόδικος ὁ Γουίδων. Ἀλλ' οἱ ἀποτελοῦντες αὐτὴν, ὅτε ἤλθεν ἡ ὥρα νὰ ἐκδώσωσι τὴν ἀπόφασιν, ὤρισαν νὰ θέσωσι τὴν κρίσιν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας Λουδοβίκον Θ'. τὸν ἱπποτικώτατον καὶ ἀγιώτατον τῶν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ μοναρχῶν. Ὁ Γουίδων ἀνεχώρησεν εἰς Παρισίους, ὅπου ὁ Λουδοβίκος ἐδεξιώθη αὐτὸν φιλοφρόνως καὶ τὸ ζήτημα διερροθυμίσθη κατ' εὐχάριστον τρόπον. Ὁ Λουδοβίκος ἔκριεν ὅτι ἡ μακρὰ αὐτοῦ ἀποδημία ἦτο πλέον ἢ ἐπαρκὴς ποινὴ ἐπὶ οἰαδήποτε παραβάσει τοῦ φεουδαλικοῦ νόμου διαπραχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Γουίδωνος, καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν τίνα χάριν ἤθελε νὰ παράσχη εἰς αὐτόν. Ὁ δὲ Γουίδων ἀπεκρίθη, ὅτι εἶπερ τι καὶ ἄλλο ἐποιεῖτο περὶ πολλοῦ νὰ τύχη τῆς προσωνομίας δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν, ἣτις καὶ ἐχορηγήθη εἰς αὐτὸν τῷ 1260. Ἡ προσωνομία δ' αὕτη ἀπέβη ὀνομαστὴ ἔν τε τῇ λογοτεχνίᾳ καὶ τῇ ἱστορίᾳ, ἀποδοθεῖσα διὰ συγγνωστοῦ ἀναχρονισμοῦ εἰς τὸν Θησέα ὑπὸ τοῦ Δάντη, τοῦ Βοκακίου, Chaucer καὶ τοῦ Σαικσπέιρου, ὅστις μετέθηκεν εἰς τὸν μυθικὸν κτίστην τῶν Ἀθηνῶν τὸν τίτλον τῶν μεσαιωνικῶν τῆς πόλεως δουκῶν¹.

1. Ὁ H o p t καὶ ὁ G r e g o r o v i u s (Geschichte der Stadt Athen im Mittelalter ἑλλ. μεταφράσεως Σπυρ Π. Λάμπρου Τόμ. Α' σ. 481) ἀποκρούουσι τὴν μαρτυρίαν τοῦ Βυζαντινοῦ ἱστορικοῦ Νικηφόρου Γρηγορά (ἐκδ. Βόννης σ. 239) καὶ τοῦ Χρονικοῦ τοῦ Μορέως (ἐκδ. J o h n S c h m i t t e σ. 226 - 277), καθ' ἣν Κωνσταντῖνος ὁ μέγας εἶχε χορηγήσει τὴν προσω-

Ὅτε ὁ δούξ τῶν Ἀθηνῶν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, εὔρε τὸν πρότερον νικητὴν αὐτοῦ ἤδη αὐτὸν ὡς αἰχμάλωτον. Ὁ Βιλλαρδουῖνος εἶχε νεωστὶ νυμφευθῆ τὴν θυγατέρα τοῦ δεσπότη τῆς Ἡπείρου Μιχαὴλ Β', ἀντιπάλου τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Νικαίας Μιχαὴλ Η' Παλαιολόγου ἐν τῷ ζητήματι τῆς διαδοχῆς τοῦ κλονουμένου θρόνου τῆς λατινικῆς αὐτοκρατορίας. Εἰς τὴν ἔριν δὲ ταύτην ἀνεμίχθη ὁ ἡγεμὸν τῆς Ἀχαΐας ἕνεκα τῆς κηδεστίας αὐτοῦ καὶ εἶχε βοηθήσει τὸν πενθερὸν μετὰ πελοποννησιακῶν καὶ ἀθηναϊκῶν δυνάμεων ἐν τῷ μεταξὺ τῶν δύο Μιχαὴλ ἐκραγέντι πολέμῳ. Ἐν δὲ τῇ πεδιάδι τῆς μακεδονικῆς Πελαγονίας ἠττήθη ὁ Βιλλαρδουῖνος καὶ ὁ σύμμαχος αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τούτοις ὁ ἡγεμὸν τῆς Ἀχαΐας συνελήφθη αἰχμάλωτος. Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα, ὅτε ὁ Γουίδων ἀπεβίβάσθη εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ προσεκλήθη ὑπὸ τῶν βαρῶνων τῆς Ἀχαΐας ν' ἀναλάβῃ τὴν ἐπιτροπείαν τῆς ἡγεμονίας ἐν τῷ χρόνῳ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ ἡγεμόνος. Ὁ Γουίδων ἀπεδέχθη πάραυτα τὴν τιμητικὴν ἐκείνην ἐντολὴν καὶ ἐπελήφθη διαπραγματεύσεων χάριν ἀπολυτρώσεως τοῦ πρότερον ἐχθροῦ, ὅτε αἴφνης ἔφθασεν ἄλλο καταπληκτικώτερον ἄγγελμα ὅτι ἡ λατινικὴ αὐτοκρατορία τῆς Ρουμανίας εἶχε καταλυθῆ καὶ ὅτι ὁ τελευταῖος Λατῖνος αὐτοκράτωρ Βαλδουῖνος Β' ἦτο φυγᾶς. Τὸ δεύτερον ἤδη Λατῖνος αὐτοκράτωρ ἐπεσκέφθη τὰς Θήβας καὶ τὰς Ἀθήνας ἀλλ' ὡς ἐκέτης καὶ οὐχὶ ὡς κυρίαρχος, καὶ οἱ πρότεροι αὐτοῦ ὑπήκοοι συνηθροίσθησαν περὶ αὐτὸν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἀκροπόλει. Ὀλίγαι σκηναὶ ἐν τῇ μακροῦ ἱστορίᾳ τοῦ σεπτοῦ ἐκείνου βράχου εἶνε ὁμοίως συγκινητικαὶ ὡς αὕτη, ἡ τελευταία προᾶξις τοῦ βραχέος δράματος τῆς λατινικῆς αὐτοκρατορίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Εἶτα δὲ ὁ Βαλδουῖνος ἐγκατέλιπε τὰς Ἀθήνας, ἀποπλεύσας εἰς τὴν Ἑσπερίαν, ὅπως ἐκεῖ διαδραματίσῃ τὸ θλιβερὸν πρόσωπον αὐτοκράτορος ἐξορίστου.

Ἡ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῆς Νικαίας ἐν ἔτει 1261 ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐνίσχυσεν, ὡς εἶκός, τὴν στάσιν τοῦ Μιχαὴλ Παλαιολόγου πρὸς τὸν αἰχμάλωτον αὐτοῦ. Μετὰ μακρὰν πάλην ὁ Βιλλαρδουῖνος συνεῖδεν, ὅτι ἄφειλεν ἀνυπερθέτως νὰ δεχθῆ τοὺς ἄρτους τοῦ Ἑλληνικοῦ αὐτοκράτορος. Συνίσταντο δὲ οὗτοι εἰς τὴν εἰς αὐτὸν ἐκχώρησιν τῶν σπουδαίων φρουρῶν Μαΐνης, Μυστρᾶ, Γερακίου

καὶ Μονεμβασίας καὶ εἰς τὴν εἰς αὐτὸν παροχὴν ὕδρων ὑποτελείας χάριν τῶν ὑπολοίπων χωρῶν τῆς Πελοποννήσου, ὡς ἐπετράπη εἰς αὐτὸν νὰ κρατήσῃ. Ἀλλ' οἱ ἄρτοι αὐτοῦ ἔμελλον νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὴν ὑψηλὴν κούρτην τῶν βαρῶνων τῆς Ἀχαΐας εἰς τὸ Νύκλι, τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο πόλισμα, ὅπου πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὁ Γουίδων, ὁ νῦν συγκαλῶν τὴν κούρτην, εἶχε κληθῆ νὰ ἐμφανισθῆ ἐνώπιον αὐτῆς. Ἡ συγκρότησις τῆς συνόδου ἐκείνης εἶχε μεταβληθῆ οὐχ ἥττον τῶν περιστάσεων τῆς συγκλήσεως αὐτῆς. Πολλοὶ τῶν Ἀχαιῶν βαρῶνων εἶχον φονευθῆ ἢ ἦσαν αἰχμάλωτοι, καὶ ἐπειδὴ ὁ Σάλιος νόμος ὁ ἀπαγορεύων εἰς τὰς γυναῖκας τὴν ἀρχὴν δὲν ἴσχυεν ἐν Πελοποννήσῳ, ἐνεφανίσθησαν ἀντ' ἐκείνων αἱ σύζυγοι αὐτῶν ἢ αἱ χήραι. Ὁ δούξ τῶν Ἀθηνῶν προσεφώνησε τὴν σύνοδον διὰ λέξεων ἀξιοπρεπῶν καὶ γενναίων, καὶ προσεφέρθη μὲν νὰ παρίσχη ἑαυτὸν εἰς τὸ δουκάτον τῶν Ἀθηνῶν ὡς ἐγγύησιν χάριν τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ ἡγεμόνος, ἀλλ' ἀντέστη κρατερῶς εἰς τὴν παραχώρησιν τῶν φρουρῶν εἰς τὸν Ἑλληνα αὐτοκράτορα, καὶ προσέβηκε διὰ λέξεων ὑπομιμησκούσων τὴν Ἀγίαν Γραφήν, ὅτι

*κάλλιον ἦτον νὰ ἀπόθαιεν ἐκεῖνος μοναχός του
παρὰ νὰ χάσουν οἱ λοιποὶ οἱ Φράγκοι τοῦ Μορέως
τὰ ἱγόνικὰ ποῦ ἐκέρδισαν μὲ κόπον οἱ γονεῖς τοὺς ἰ.*

Καὶ ὁμίλησε μὲν ὁ Γουίδων πολιτικῶς, ἀλλ' ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὰς διαθέσεις τῆς γυναικείας συνελεύσεως, κινουμένης ὑπὸ αἰσθήματος μᾶλλον ἢ ὑπὸ περινοίας πολιτικῆς. Δύο εἰκλεεῖς δέσποιναί ἐστάλησαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὡς ὄμηροι, ὁ Βιλλαρδουῖνος ἀπελυτρώθη, ἀφ' οὗ πρῶτον προσεκύνησε τὸν Ἑλληνα αὐτοκράτορα, καὶ ὁ βυζαντινὸς στρατὸς κατέλαβε τῷ 1262 τὰ ἐκχωρηθέντα φρούρια. Ἀπὸ τοῦ χρόνου δ' ἐκείνου ὁ Μυστραῖς ἀπέβη τὸ κέντρον τῶν ἑλληνικῶν ἐνεργειῶν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ καὶ ἤρχισεν ἡ ἔκπτωσις τῆς φραγκικῆς ἡγεμονίας τῆς Ἀχαΐας. Ὁ Γουίδων κατέβηκε τὴν ἐπιτροπείαν, ἣν εἶχε διεξαγάγει ἐντιμότητα, καὶ μετ' οὗ πολὺ ἀπέθανε τῷ 1264, καταλιπὼν ὡς διάδοχον ἑαυτοῦ ἐν τῷ δουκάτῳ τῶν Ἀθηνῶν τὸν υἱὸν Ἰωάννην.

Καὶ ὀλίγαι μὲν εἶνε αἱ εἰδήσεις, ὡς ἔχομεν περὶ τῶν ἐσωτερικῶν

ἡγουσαν μεγάλου δουκὸς εἰς τὸν διοικητὴν τῆς Ἀττικῆς, περὶ τῆς οὐδαμοῦ ἀλλαγῆς πλῆθαι λόγος.

1. Χρονικὸν τοῦ Μορέως στ. 4406.

πραγμάτων τῶν Ἀθηναίων ἢ Setines¹, ὡς ἵσχυσαν τότε δημοδῶς καλοῦντες αὐτὰς οἱ Φράγκοι, κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην πλὴν τοῦ γεγονότος, ὅτι τὸ γειτονικὸν μοναστήριον τοῦ Δαρνίου ἦτο τότε ἀνθηρὰ καθολικὴ μονή. Ἀλλὰ πολὺ πλειότερα μανθάνομεν περὶ τῆς σθεναρᾶς ἐξωτερικῆς πολιτείας τοῦ νέου δουκός, ὅστις δὲν ἔδει νὰ μετέρχεται πειρατείας ἐν τοῖς ὕδασι τοῦ Αἰγαίου². Ὁ Ἰωάννης Λούκας, νόθος υἱὸς τοῦ δεσπότη τῆς Ἡπείρου Μιχαὴλ Β', εἶχεν ἰδρύσει χάριν ἑαυτοῦ ἀνεξάρτητον ἡγεμονίαν ἐν τῇ νοτίῳ Θεσσαλίᾳ καὶ ἐγκαταστήσει τὴν πρωτεύουσαν αὐτοῦ ἐν ταῖς Νέαις Πατραις, ἐπεχούσας τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Ὑπάτης. Ἐκεῖ δὲ προσεβλήθη ὑπὸ τῆς στρατιᾶς τοῦ Ἑλληνοῦ αυτοκράτορος, ὅστις ἐθέλει αὐτὸν δυσάρεστον ἀντίπαλον. Ὁ δεσπότης κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ εἰς Ἀθήνας, ὅπου προσεέλκυσε τὰς συμπαθείας τοῦ ἀρχοντος οἴκου. Ὁ Γουλιέλμος, ἀδελφὸς τοῦ δουκός Ἰωάννου, ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα τοῦ δεσπότη, καταδειχθεῖσης διὰ τοῦ γάμου τούτου τῆς βελτιώσεως τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο λαῶν ἐν Ἑλλάδι, καὶ αὐτὸς ὁ δοῦξ ἀνέλαβε νὰ στρατεύσῃ πρὸς βοήθειαν τοῦ κηδεστοῦ. Καὶ ὅτε μὲν οἱ σύμμαχοι ἔφθασαν πρὸ τῶν Νέων Πατρῶν, ἡ θεὰ τοῦ πολυαρίθμου βυζαντιακοῦ στρατοῦ ἐνέβαλε τὸν δεσπότην εἰς φόβον. Ἀλλ' ὁ Ἀθηναῖος αὐτοῦ προστατῆς παρετήρησεν, ὅτι ἦσαν «Πολὸς λαός, ὀλίγοι ἄνθρωποι», καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης ἔδειξεν, ὅτι εἶχε δίκαιον. Ἡ νίκη αὐτοῦ καὶ αἱ πόλεις αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν προῖκα τῆς γυναικός τοῦ ἀδελφοῦ ἠΐξησαν τὴν γοητείαν τοῦ δουκός, ὅστις ἦτο ὁ ἰσχυρότατος τῶν Λατίνων κυριάρχων ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος ἔμελλε νὰ ὑποστῇ τὰς ἐσχάτας ἀντιθέσεις τῆς τύχης. Καὶ δὴ βραχὺν χρόνον μετὰ τὴν ἐν Νέαις Πατραις ἦτταν τοῦ Βυζαντινοῦ ἐχθροῦ διεπεραιώθη μετὰ στρατιᾶς εἰς τὴν Εὐβοίαν, ὅπου προδότης Ἰταλὸς ἱππότης, καλούμενος Λικάριος, εἶχεν καταστῆ κύριος τῆς νήσου τῇ βοηθείᾳ στρατοῦ Βυζαντινῶν ὡς καὶ Καταλωνίων, οἵτινες τὸ πρῶτον τότε ἔμφα ἴζονται ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ. Συγκροτηθεῖσης δὲ μάχης ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Ὀρεοῦ ὁ δοῦξ Ἰωάννης ἐτραυματίσθη καὶ ἠχμαλωτίσθη. Ὁ Λικάριος ἤγαγε τὸν αἰχμάλωτον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ οὕτως

ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν οἱ δύο πρωτεύοντες τῶν Φράγκων δυναστῶν τῆς Ἑλλάδος εἶχον αἰχμάλωτοι εἰς τὴν βυζαντιακὴν αὐλήν. Ἀλλ' ὁ Μιχαὴλ Παλαιολόγος προσηνέχθη πρὸς τὸν δοῦκα τῶν Ἀθηναίων μετὰ προσηνεῖας μεγαλειτέρας τῆς ἐπιδειχθείσης πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῆς Ἀχαΐας. Ὁ φόβος ἐμπνέων βασιλεὺς τῶν δύο Σικελιῶν Κάρολος ὁ Ἀνδηγανός, εἰς ὃν ὁ Βαλδουῖνος Β' εἶχε παραχωρήσει διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Οὐιτέρβου τὰ ἐπὶ τῆς Ἀχαΐας κυριαρχικὰ αὐτοῦ δικαιώματα, εὗρισκετο τότε εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δυνάμεως καὶ πιρσεκείαζε νέαν στανροφορίαν ἐναντίον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Διὰ τοῦτο ὁ Μιχαὴλ ἀπεφάσισε νὰ φανῇ μεγάλθυμος καὶ ἀπελύτρωσε τὸν αἰχμάλωτον ἐπὶ τῇ πληρωμῇ μετρίων λύτρων. Μετ' οὐ πολὺ δ' ἀπέθανεν ὁ Ἰωάννης. Ὁ δὲ διαδεχθεὶς αὐτὸν ἀδελφὸς Γουλιέλμος εὐθὺς ἐν ἀρχῇ ἀνεγνώρισε κατὰ τύπους τὴν ὑπὸ Καρόλου τοῦ Ἀνδηγανοῦ δυνάμει τῆς ἐν Οὐιτέρβω συνθήκης ἐγερωθεῖσαν ἀξίωσιν περὶ ἐπικυριαρχίας ἐπὶ τοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηναίων. Παρεκάλεσε μόνον νὰπαλλαχθῇ τῆς αὐτοπροσώπου μεταβάσεως εἰς Νεάπολιν χάριν προσκυνήσεως, καὶ ἦτο πάντοτε πρόθυμος νὰ βοηθήσῃ ἀγωνιζόμενος ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων ἐν Πελοποννήσῳ, καίτοι ἡ ταύτη διαγωγή ἐξέθετε τὸ ἴδιον ἑαυτοῦ ἔδαφος εἰς ἀνίπινα παρὰ τῶν βυζαντιακῶν δυνάμεων ὑπὸ τὸν προδότην Λικάριον. Οὕτω δὲ φιλικαὶ ὑπῆρξαν αἱ σχέσεις αὐτοῦ πρὸς τὸν οἶκον τοῦ Ἀνδηγανοῦ, ὥστε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βιλλαρδουίνου διωρίσθη ὑπὸ τοῦ ἐπικυριαρχοῦ ἐπίτροπος τῆς Ἀχαΐας διαρκούσης τῆς ἀνηλικιότητος τῆς θυγατρὸς τοῦ Βιλλαρδουίνου Ἰσαβέλλας. Ἐν τε Πελοποννήσῳ δὲ καὶ ἐν Ἀθήναις ἡ διοίκησις αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἐπιτυχής, καὶ ὁ πρόωρος αὐτοῦ θάνατος ἐθρηνήθη μεγάλως τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον ὁ υἱὸς αὐτοῦ Γουίδων Β' ἦτο ἀνήλικος κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον.

Διαρκούσης τῆς ἀνηλικιότητος τοῦ Γουίδωνος αἱ Ἀθῆναι διακίθησαν τὸ κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ἑλένης Ἀγγελίνης τῆς θυγατρὸς τοῦ δεσπότη τῆς Θεσσαλίας. Οὕτως ἦ ἀρχαία ἑλληνικὴ πόλις εὗρισκετο καὶ πάλιν ὑπὸ ἀρχὴν ἑλληνικὴν. Ἀλλ' ἡ ὥρτια χήρα συνεζεύχθη μετ' οὐ πολὺ μετὰ τοῦ ἐπ' ἀδελφῆ γαμβροῦ τοῦ πρώτου συζύγου Οὐγῶνος Βρεννίου γόνου ὀνομαστοῦ οἴκου τῆς Καμπανίας, ἐξ οὗ εἶχεν ἤδη προέλθει εἰς βασιλεὺς τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ αυτοκράτωρ τῆς Ρωμανίας. Ὁ Οὐγῶν, ὅστις ἦτο κόμης τοῦ ἐν τῇ νοτίῳ Ἰταλίᾳ Ἀληαίου (Lecce) ἔγειγεν οὕτω καὶ

¹ Κατὰ παραφθορὰν τοῦ εἰς Ἀθῆνας, ὡς τὸ Σταμπούλ ἐκ τοῦ εἰς τὴν Πόλιν.

² Παπαρρηγοπούλου ἐνθ' ἀν. Τόμ. Ε' σ' 122.

δεμῶν τοῦ προγόνου μέχρι τῆς ἐνηλικιώσεως αὐτοῦ. Παρατηρητικὸς σύγχρονος, ὁ Ἴσπανὸς Μουντάνεο, κατέλειπεν εἰς ἡμᾶς περιγραφὴν τῆς λαμπρᾶς ἐκείνης ἐορτῆς, τῆς ἐνηλικιώσεως, ἣτις δεικνύει τὸν πλοῦτον καὶ τὴν σημασίαν τοῦ δουκάτου κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος. Ἡ ἐορτὴ ἐτελέσθη ἐν τῇ μητροπολιτικῇ ἐκκλησίᾳ τῶν Θηβῶν, ἐν ἣ παρέστησαν ἅπαντες οἱ ἱεράρχαι καὶ οἱ εὐπατρίδαι τῆς χώρας ἐν ἀπίσῃ αὐτῶν τῇ ἐπισημότητι. Ἰ Πάντας δ' ὑπερέβαλλε κατὰ τὴν λαμπρότητα Βονιφάτιος ὁ Οὐθρωνάιος, εἰς τῶν Δαλλεζάρτσερη τῆς Εὐβοίας, ὅστις εἶχεν ἐκλεχθῆ, ὅπως παράσχη εἰς τὸν νεαρὸν δοῦκα τὴν τιμὴν τῆς χειροτονήσεως εἰς ἱερότητα καὶ ὅστις ἠμερίθη μεγαλοπρεπῶς διὰ ταύτην αὐτοῦ τὴν ὑπηρεσίαν. «Εἶνε ἀληθές, λέγει ὁ ἐκπεπληγμένος Ἴσπανός, ὅτι ὁ δοῦξ τῶν Ἀθηνῶν ἦτο εἰς τῶν εὐγενεστάτων ἀνδρῶν ἀνὰ σύμπασαν τὴν Ῥωμανίαν μετὰ τὸν βασιλέα, οἱ μὴν ἄλλὰ καὶ εἰς τῶν πλουσιωτάτων». Ἐκ δὲ τῶν Θηβῶν ἔσπευσεν ὁ Γουίδων, ὅπως ζητήσῃ τὴν χεῖρα τῆς Μαθίλδης, τῆς πενταέτους θυγατρὸς τῆς Ἰσαβέλλης Βιλλαρδουίνης καὶ οὕτω διὰ τῆς κηδεστίας ἐκείνης θέσῃ τέρμα εἰς τὸ ὀχληρὸν ζήτημὰ τῆς τιμαριωτικῆς ἔξαορτίσεως τῶν Ἀθηνῶν ἐκ τῆς Ἀχαΐας ὅπου εἶχεν ἀνακηρυχθῆ ἐπ' ἔσχάτων ὑπὸ Καρόλου Β' τοῦ Ἀνδιγανοῦ.

Ὁ Γουίδων ἤδη βραχὺν χρόνον μετὰ τὴν ἀνάορησιν κατώρθωσε νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν δύναμιν αὐτοῦ κατ' ἄλλην διεύθυνσιν. Ἀπ' αὐτῶν ἤδη τῶν ἡμερῶν τοῦ δουκὸς Ἰωάννου εἶχεν ὑπάρξει στενὴ φιλία μεταξὺ τῶν αὐλῶν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν Νέων Πατρῶν, τῆς ἑδρας τῶν Θεσσαλῶν δυναστῶν. Διὰ τοῦτο, ὅτε ἀπέθανεν ὁ δυνάστης ἐκεῖνος, ἀφῆκε τὸν Γουίδωνα φύλακα καὶ ἐπίτροπον τοῦ ἀνηλίκου υἱοῦ. Οὕτως ἡ Θεσσαλία, ἣτις ἤδη εἶχεν ἐκλατινισθῆ διὰ τῆς κηδεστίας μεταξὺ τῆς ἀρχούσης αὐτόθι δυναστείας καὶ τῆς τῶν Ἀθηνῶν, περιήλθεν ἔτι μᾶλλον ὑπὸ τὴν φραγκικὴν ἐπίδρασιν. Ἀλλ' ὁ σύνδεσμος ἐκεῖνος περιέπλεξε τὸν Γουίδωνα εἰς πόλεμον πρὸς τὴν φιλόδοξον χήραν τοῦ δεσπότη τῆς Ἠπείρου, ὅστις ἔδραζε τῆς εὐκαιρίας νὰ ἐπιτεθῆ κατὰ τοῦ Θεσσαλικοῦ δεσποτάτου. Ὁ δοῦξ Ἀθηνῶν συνήθροισε πάραυτα πολυάριθμον στρα-

τόν, ὅπερ ἀποδεικνύει τὴν μεγάλην αὐτοῦ τότε δύναμιν, καὶ ἤγαγεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Λομοκοῦ, τοῦ θεάτρου τῆς ἐν ἔτει 1897 μεγάλης μάχης, εἰς τὴν Ἠπειρον. Τὸ φιλοπόλεμον μένος τοῦ ἀντιπάλου κατηνύσθη διὰ μᾶς, καὶ ὁ Γουίδων ἀπεδέχθη εἰνοειδέην εἰρήνην. Μετ' ὀλίγα δ' ἔτη διωρίσθη ἐπίτροπος τῆς Ἀχαΐας, ὅπου ἤδη ἐκέκτητο τὸ οἰκογενειακὸν τῶν Βιλλαρδουίνων τιμῆριον τῶν Καλαμῶν ὡς προικῶν κτήσιν. Ἀλλ' αἴρνης τὸ στάδιον αὐτοῦ ἐτεσματίσθη διὰ τοῦ θανάτου, ἐπελθόντος τῷ 1308, καὶ ἐτάφη ἐν τῇ Κιστερικανῇ μονῇ τοῦ Λαφνίου, ὅπου σαρκοφάγος φέρονται ἐπιγεγλυμμένον σταυρὸν, δύο κρίνους καὶ δύο ὕρσις, ἐπιτεθειμένη πιθανῶς ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ, καίτοι ἔτι καὶ σήμερον ἐν τῇ αὐλῇ¹. Ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ τὸ δουκάτον εἶχεν ἀνέλθει εἰς μέγαν βαθμὸν πολιτισμοῦ καὶ εὐημερίας. Ὁ Μουντάνεο μαρτυρεῖ, ὅτι ἐν τῇ δουρικῇ αὐλῇ, ἣτις συνήθως διέτροφεν ἐν Θήβαις, ἡ γαλιεζὴ ἐλαλεῖτο ἐπ' ἴσης καλῶς ὡς καὶ ἐν αὐτοῖς ταῖς Παρισίοις. Καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ Θεσσαλίᾳ γίνεται λόγος περὶ γαλλοφόνων εὐπατριδῶν καὶ ἔνεκα τῆς διαφορᾶς τῆς ἀθησκείας, ἣτις συνήθως ἔθετε φραγμὸν ἐπιγαμίας μεταξὺ τῶν Φράγκων καὶ τῶν Ἑλλήνων, οἱ βαρῶνοι τῶν Ἀθηνῶν ἔφερον τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἐκ Γαλλίας. Καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Γουίδων Β', ἅτε ὢν υἱὸς ἐλληνίδος ἐλάλει ἄριστα τὴν ἑλληνικὴν καὶ ἀνακρίβως² ἐθαιόρει τὴν Ἑλλάδα ὡς γενέτειραν. Ἀλλ' ἀπανταχοῦ οἱ Φράγκοι εἶχον εἰσαγάγει τὸν ἴδιον τρόπον τοῦ ζῆν. Οὕτως ὁ δοῦξ μετέσχ' μεγαλοπρεποῦς ἱππικοῦ ἀγῶνος ἐν τῷ κλασικῷ ἐδάφει τοῦ Ἰσθμοῦ, εἰς ὃν παρέστησαν ἅπαντες οἱ φράγκοι εὐπατρίδαι τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ' οὐχ ἦσαν ἅπασαι αἱ πρόοδοι τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Βοιωτίας δέν ἐσκαταλιῶντο εἰς δαπανηρὰς ἐπιδείξεις. Χώρα, ἣτις σήμερον εἶνε ὡς τὸ πλεῖστον ἄφορος, παροῖχε τότε ἐξαιρετὸν συγκομιδῆν. Παρήγετο σίτος ἱκανὸς ἐξαγόμενος εἰς τὴν Εὐβοίαν, καὶ τὴν ἀκμὴν τῆς ἐν Θήβαις βιομηχανίας ἀποδεικνύ-

1. Ὁ M u c h o n (La Grèce continentale et la Morée π. 131 κ. ε.) ὁ ἀνακαλύψας αὐτόθι δύο σαρκοφάγους τῷ 1840, συνεπέρανεν ἐκ τοῦ ἐπὶ τῆς ἐτέρας αὐτῶν σταυροῦ καὶ τῶν δύο κρίνων, ὅτι ἡ σαρκοφάγος αὕτη ἦτο ὁ τάφος τοῦ Γουίδωνος Β'. Τὴν σαρκοφάγον ταύτην εἶδον νεωστὶ καὶ μοι ἐφάνη ὄρατον γλυπτικὸν ἔργον. Ὁ κ. M i l e t ἐν τῇ περὶ τοῦ Λαφνίου μονογραφίᾳ αὐτοῦ ἐξέφρασεν ἀμφιβολίας περὶ τῆς ἐπιτημβίου ταύτης πλακῶς ὡς ἀνηκούσης εἰς τὸν Γουίδωνα.

1. Ὅτ' ἐπεσκέφθην τὰς Θήβας τῷ 1902, δὲν ἠδυνήθην νὰ εὑρω ἔχνη τῆς μεσαιωνικῆς αὐτῶν λαμπρότητος, ἔξαιρουμένου τοῦ πύργου Σανταμέρη Πασῶν τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων αἱ Θῆβαι εἶνε ἡ τὰ μάλιστα ἀπογοητεύουσα

οὐοὶ τὰ εἴκοσι ὀλομέταξα ἄμφια τὰ παραγγεληθέντα ὑπὸ τοῦ Γουί-
δουνογ ἀντόθι ὡς δῶρον πρὸς τὸν πάπαν Βονιφάτιον Η'. Πράγματι
ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῶν Δελαρός τὸ δουκάτον εἶχεν ἀποκτήσει φήμην καὶ
εὐημερίαν τοιαύτην οἷαν ἤθελε φθονήσει τὸ βασιλείον τῆς Ἑλλά-
δος ἐπὶ τοῦ πρώτου αὐτοῦ ἡγεμόνος. Κατὰ δὲ τὴν μαρτυρίαν τοῦ
συγχρόνου Φλωρεντίνου χρονογράφου Βιλλάνη «οἱ Γάλλοι ἔζων ἐν
Ἑλλάδι μετὰ μεγαλειότητος εὐμαρείας καὶ τρυφῆς ἢ ἐν οἰαδήποτε
ἄλλῃ χώρᾳ τοῦ κόσμου».

Ἐν τῷ δουκάτῳ τῶν Ἀθηναίων συναντῶμεν ἰδιά τινα χαρακτηρι-
στικά τῆς φραγκικῆς κυριαρχίας μὴ εὐρισκόμενα ἐν ταῖς λοιπαῖς
λατινικαῖς πολιτείαις τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ δούξ τῶν Ἀθηναίων, ἐξαι-
ρουμένου τοῦ ὀκνηροῦ ζητήματος τῆς ἐπικυριαρχίας, περὶ οὗ εἴπο-
μεν ἄνωτέρω, ἦτο πολὺ μᾶλλον ἀπόλυτος μονάρχης τοῦ γείτονος
ἡγεμόνος τῆς Πελοποννήσου. Κατὰ τὸν χρόνον τῆς ὑπὸ τῶν Φράγ-
κων κατακτήσεως δὲν ὑπῆρχον ἐν Ἀθήναις πρωτεύουσαι ἐπιχώριοι
οἰκογένειαι οὐδ' ἀνεδείχθησαν μεγάλοι φραγκικοὶ οἶκοι, διαμφισβη-
τοῦντες τὰ πρωτεῖα τοῦ δουκός. Τὸ μόνον ἐπιφανές γένος πλὴν τῆς
δουκικῆς δυναστείας ἦτο τὸ τῶν Σαιντομέρ, ὅπερ ἠνοῦτο στενῶς
μετὰ τῶν Δελαρός διὰ δεσμῶν συγγενείας. Οἱ βαρῶνοι τῶν Σαλώ-
νων καὶ τῆς Βοδονίτζης, εἰς οἷς ὁ βασιλεὺς τῆς Θεσσαλονίκης
Βονιφάτιος εἶχε παραχωρήσει τὰ οἰκεία τιμάρια, εἶχον περιέλ-
θει εἰς τιμαριωτικὰς σχέσεις πρὸς τὸν δούκα τῶν Ἀθηναίων, ἢ δὲ
ῥωμαϊκὴ καθολικὴ ἐκκλησία δὲν εἶχεν ἰκανὴν δύναμιν ἐν Ἀττικῇ,
ὥστε νὰ δυνηθῇ νὰ ἐξασκήσῃ μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὰ δημόσια
πράγματα. Ἡ δὲ ἀσημότης τοῦ λατινικοῦ κλήρου ἐν τῷ δουκάτῳ
δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ὁ ῥωμαϊκὸς καθολικισμὸς
δὲν προώδευε παρὰ ταῖς Ἑλλήσιν ὑπηκόοις καὶ ἐκ τοῦ καθαρῶς
στρατιωτικοῦ χαρακτήρος τῆς ἀρχούσης δυναστείας. Καὶ ἡ μὲν ἑλλη-
νικὴ ἐκκλησία ἔμεινεν ἀπαράβλαπτος, μετὰ τὰ πρῶτα ὀλίγα ἔτη,
καὶ εὐρισκομεν ἑλληνας μοναχοὺς κατασκευάζοντας, ὁδοὺς ἐπὶ τοῦ
Ἑμπετοῦ πρὸς τὴν μονὴν τῆς Καισαριανῆς καὶ μελισσοτροφοῦντας
ἐπὶ τοῦ ὄνυμαστοῦ ἐκείνου ὄρους ἀνεμποδίστως. Ἄλλ' ἢ παρέλευ-
σις ἐνός αἰῶνος δὲν εἶχε συντελέσει μεγάλως εἰς πλήρωσιν τοῦ χά-
σματος μεταξὺ τῶν δύο λαῶν, τῶν δύο θρησκείων καὶ τῶν δύο γλωσ-
σῶν. Ἡ μὲν δηλώδης ἑλληνικὴ παρέλαβεν ἀναποφεύκτως γαλλικὰς
τινας ἐκφράσεις ἐκ τῆς γλώσσης τοῦ κατακτητοῦ, καὶ οἱ Φράγκοι
ἤρχισαν μανθάνοντες τὴν γλῶσσαν τῶν πολὺ πολυαριθμοτέρων.

ὑπηκόων, εὐρισκομεν δὲ καὶ ἑλληνικὰς ἐπιγραφὰς τεθειμένας ἐπὶ
φραγκικῶν κτιρίων ὑπὸ τῶν κτισάντων αὐτὰ εὐπατριδῶν. Ἄλλ' οἱ
Φράγκοι ἔμειναν ξένη παροικία ἐν τῇ χώρᾳ, καὶ πράγματι, ἂν εἴχομεν
νὰ κρίνωμεν ἐκ τῶν εἰδήσεων τῶν περιελθουσῶν μέχρις ἡμῶν, δυνά-
μεθα νὰ φαντασθῶμεν, ὅτι οἱ Ἕλληνες μόλις τοῦ ἐλαμβάνοντο
παρ' αὐτῶν ὑπ' ὄψιν. Οἱ χρονογράφοι μετ' αὐτόχρομα βρετανικῆς
περιφρονήσεως πρὸς πάντα μὴ ὁμόφυλον περιορίζουσι τὴν προσοχὴν
αὐτῶν εἰς μόνους τὰς πράξεις τῶν δουκῶν καὶ τῶν οἰκείων αὐτῶν. Καὶ
αὐτὴ ἡ λογοτεχνία τῆς αὐλῆς τῶν Θεβῶν ἢ τῶν Ἀθηναίων ἦτο ξένη
τὴν καταγωγὴν. Γερμανοὶ λόγιοι ἀπεκάλυψαν ἐν τῇ φράσει ἐκείνη
τοῦ δουκὸς Ἰωάννου εἰπόντος τὸ Πολὺς λαός, ὀλίγοι ἄνθρωποι,
ἀνάμνησιν τοῦ Ἡροδότου ἄλλὰ τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο εἶπε τῶν παγκό-
νων ἐκείνων ἀληθειῶν, ἃς θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκφράσῃ καὶ ὁ ἀπαιδευ-
τότατος τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἶπε ἀπίθανον, ὅτι ὁ πατήρ τῆς ἱστορίας
ἐμελετᾶτο ὑπὸ τῶν Λατίνων δυναστῶν τῶν Ἀθηναίων. Καὶ μανθά-
νομεν μὲν, ὅτι δὲν ἔλειπον τρουβαδοῦροι ὑπηρετοῦντες τὰς πνευμα-
τικὰς αὐτῶν ἀνάγκας, ἀλλ' ἐθνικὴ λογοτεχνία δὲν ἀνέτειλεν ἐ
ταῖς
ἀρχαῖαις κοιτίσι τοῦ Πινδάρου καὶ τοῦ Σοφοκλέους. Οὐδὲ κατέλιπον
οἱ δούκες τῶν Ἀθηναίων ὀπισθεν αὐτῶν κτίρια δυνάμενα νὰ συγκρι-
θῶσι πρὸς τὰ φεουδαλικά κάστρα τῆς Πελοποννήσου, καίτοι πρὸ
τῆς ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ὀθωνος ἀνοικοδομήσεως τῶν Ἀθηναίων τὰ
κατάλοιπα αὐτῶν ἦσαν πολυαριθμότερα ἢ νῦν. Μέχρι τοῦ 1875 ἐν
τῶν εὐπρεπεστάτων μνημείων τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηναίων ἦτο
ὁ φραγκικὸς πύργος, ὅστις τὸ κατ' ἀρχὰς ἦτο ἡ σκοπιὰ τοῦ δουκι-
κοῦ μεγάρου ἢ ἐκτισμένη ὑπερθεν τῶν Προπυλαίων. Ἄλλὰ καὶ τὸ
ἱστορικὸν ἐκεῖνο μνημεῖον ἐθυσιάσθη εἰς τὰς ἀβούλους ἀξιώσεις τοῦ
ἀνευλαβοῦς πρὸς τὴν ἱστορίαν πνεύματος ἐκείνου, τοῦ μὴ δυναμένου
νὰ θεωρήσῃ ἄξιον λόγου κτίσμα τι μεταγενέστερον τῶν κλασικῶν
χρόνων. Ὁ πύργος ἐκεῖνος καὶ τὸ μέγαρον οὗ ἀπετέλει μέρος ἀνήρ-
χου πιθανῶς εἰς τὰς ἡμέρας τῆς δυναστείας τῶν Δελαρός. Ἄλλὰ τὸ
ἐπεβλητικώτερον φραγκικὸν κτίριον τῆς αὐτῆς περιόδου, τὸ μέγαρον
τῶν Θεβῶν, ὑπῆρξεν ἔργον τοῦ Νικολάου Σαιντομέρ. Τούτου αἱ
τοιχοὶ ἐκοσμοῦντο διὰ τοιχογραφιῶν παριστανουσῶν τοὺς γενναίους
ἄιτους τῶν σταυροφόρων ἐν Παλαιστίνῃ καὶ ἠδύνατο νὰ εὐρεθῇ ἐν
αὐτοῖς χώρος «δι' αὐτοκράτορα μετὰ συμπάσης αὐτοῦ τῆς αὐλῆς».

Τοιαύτη ἦτο ἡ κατάστασις τοῦ δουκάτου, ὅτε ἀπέθανεν ὁ τελευ-
ταῖος δούξ ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Δελαρός. Ὁ πρωτεξάδελφος αὐτοῦ καὶ

διάδοχος Βάλθερος Βριέννιος, κόμης τοῦ Ἀλητίου, δὲν εὗρισκεται μὲν ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸν θάνατον τοῦ Γουίδωνος, ἀλλ' ἀνερρήθη ἀνεὺ ἀντιστάσεως ἀντιζήλων μνηστήρων τῆς ἀρχῆς. Οἱ κίνδυνοι, ὑφ' ὧν περιεβάλλετο καὶ οἵτινες ἦσαν προσωρισμένοι νάνακώψωσι τὸ στάδιον αὐτοῦ καὶ τὸ στάδιον πολλῶν ἄλλων Φράγκων εὐπατριδῶν, ἐνεφανίσθησαν παρ' ὅλως διαφόρου μέρους, παρὰ τῶν φοβερῶν Καταλωνίων, οἵτινες τότε ἀνέλαβον κρίσιμον ἀνάμειξιν εἰς τὰς τύχας τοῦ δουκάτου. Ἐποησάμεθα ἤδη μνείαν τῆς παρουσίας μισθοφόρων Καταλωνίων ἐν τοῖς ἐμφυλίοις πολέμοις τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ἀρχῆς τοῦ Γουίδωνος τὸ ὄνομα αὐτῶν εἶχεν ἀποβῆ τρομερὸν ἀνά τὴν Ἀνατολὴν ἕνεκα τῶν ἄθλων «τῆς εὐτυχοῦς στρατιᾶς τῶν Φράγκων ἐν Ρωμανίᾳ», καὶ ἡ καταλωνικὴ στρατιὰ ὠνόμαζεν ἑαυτήν. Τὸ πλανώμενον ἐκεῖνο στίφος τυχοδιωκτῶν, ὧν ἡ δρῆσις δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ὑπάρξῃ σκόπιμῶς ἐν ταῖς ἔρισι τῆς Σικελίας, εἶχε προσφέρει τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ εἰς τὸν Ἑλληνα αὐτοκράτορα Ἀνδρόνικον Β' Παλαιολόγον, οὗ αἱ ἀσιατικαὶ ἐπαρχίαι ἠπειλοῦντο ὑπὸ τῆς προχωρούσης δυνάμεως τῶν Τούρκων. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐδέχθη, καὶ οἱ Καταλώνιοι ὑπὸ τὸν φοβερὸν αὐτῶν ἀρχηγὸν Ρογήρον Δεφλόρ (De Flor) ἀπὴλλαξαν τοῖς ὑπηκόους αὐτοῦ ἀπὸ τῶν Τούρκων, ἀλλ' ἡ ἀπαλλαγὴ αὕτη οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ παράδοσις αὐτῶν εἰς τὴν χειροτέραν βαρβαρότητα ἀκαθέκτου καὶ νικηφόρου στρατιᾶς Χριστιανῶν. Ἀδυνατῶν δ' ὁ αὐτοκράτωρ νάπαλλαγῆ τῶν ἐπικινδύνων συμμάχων, οὓς εἶχεν ἐπωφεληθῆ, διὰ μέσων ἠπίων, ἐβυσσοδόμευσε τὴν δολοφονίαν τοῦ Ρογήρου. Ἀλλ' ἡ ἐνέδρα αὕτη εἶχε τὸ ἀποτέλεσμα νὰ κινήσῃ τὴν μανίαν τῶν Καταλωνίων, καὶ ἐξερράγη πόλεμος ἀμείλικτος μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ αὐτοκράτορος, οὐδὲν δὲ πλὴν τῆς στέρησεως τροφίμων ἠνάγκασεν αὐτοὺς νὰ ἐγκαταλίπωσι τὰ δηρωθέντα περὶχωρα τῆς πρωτεύουσας καὶ νὰ ἐπιζητήσωσι νέα λάφυρα ἐν Ἑλλάδι. Φθάσαντες δ' εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἀνασυνέταξαν τὴν διοίκησιν τῆς Μεγάλης Ἐταιρείας ἐπὶ βάσεων δημοκρατικωτέρων, καὶ τότε ἡ παικιλόμορφος ἐκείνη δύναμις πολλῶν ἐθνῶν, ὧν μεταξὺ εὗρισκοντο καὶ Τούρκοι, ὤδευσεν εἰς τὸ δουκάτον τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τῇ ῥητῇ προσκλήσει τοῦ νέου δουκός. Καὶ εἶνε μὲν φανερὰ εἰς ἡμᾶς ἡ ἀσυνεσία τῆς προσκλήσεως ταύτης, ἀλλ' ὁ Βάλθερος, ὅστις εἶχε γνωρίσει τοὺς Καταλωνίους ἐν Σικελίᾳ καὶ ἐλάλει τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, ἐφιλοδόξει νὰ ἐπιχειρήσῃ κατακτήσεις ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ ἐθεώρει τὴν Μεγάλην

Ἐταιρείαν ὄργανον ὑπηρετικὸν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ. Τὸ κατ' ἀρχὰς τὰ πάντα ἔβαινον καλῶς μεταξὺ τοῦ δουκός καὶ τῶν συμμάχων αὐτοῦ. Ὁ Βάλθερος ἀνέλαβε νὰ πληρόνῃ τοὺς ἑξακισχιλίους πεντακοσίους ἄνδρας τῆς μισθοφορικῆς στρατιᾶς ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ διακοσίων μὲν πεντήκοντα περίπου δραχμῶν δι' ἕκαστον βαρέως ὀπλισμένον ἵππεα ἑκατὸν εἰκοσιπέντε δὲ δι' ἕκαστον ἑλαφρῶς ὀπλισμένον ἵππεα καὶ δραχμῶν ἑξήκοντα δύο δι' ἕκαστον πεζόν. Ὁ μισθὸς ἦτο μέγας καὶ οἱ Καταλώνιοι ἦσαν λίαν εὐχαριστημένοι ἐφ' ὅσον οἶτος διήρκει. Τῇ βοήθειᾳ αὐτῶν ὁ ἀθηναϊκὸς στρατὸς εὐκόλως ἐνίκησε τὰς δυνάμεις τοῦ δεσπότη τῆς Θεσσαλίας καὶ τῶν συμμάχων αὐτοῦ, τὸν αὐτοκράτορα καὶ τὴν δέσποιναν τῆς Ἡπείρου, ἣς εἶχε μάτην συγκροτήσῃ ἐθνικὸν σύνδεσμον, ὅπως ἀντιταχθῆ εἰς τὰς ἀξιώσεις τοῦ Βαλθέρου. Ὁ δούξ ἐπέτυχεν πᾶν ὅ,τι ἐπεθύμει παρὰ τῶν ἀντιπάλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἐσκέφθη, ὅτι, θὰ ἠδύνατο νάπαλλαγῆ τῶν μισθοφόρων, εἰς οἷς καθυστεροῦντο τέσσαρες μῆνες καὶ ὧν ἡ πληρωμὴ ἔμελλε νὰ κενώσῃ τὸ ταμεῖον ἔστω καὶ πλουσίας πολιτείας οἷα ἡ τῶν Ἀθηναίων. Διὸ ἐκάλεσε νὰ ἐμφανισθῶσιν ἐνώπιον αὐτοῦ διακόσιοι ἐπίλεκτοι ἵππεῖς καὶ τριακόσιοι πεζοί, ἐπλήρωσεν εἰς αὐτοὺς πάντα τὰ ὀφειλόμενα καὶ παρεχώρησεν εἰς αὐτοὺς γαίας ἐν ταῖς κτήσεις αὐτοῦ. Τοὺς δὲ λοιποὺς ἄνδρας τῆς Μεγάλης Ἐταιρείας διέταξε νὰ ἐγκαταλίπωσιν ἀμελλητί τὸ δουκάτον. Ἡ ἀλαζονικὴ καὶ ἀδικὸς αὕτη πράξις ἐξήγειρε τὴν λύσσαν τῶν Καταλωνίων, οἵτινες ἀπεφάσισαν νὰ δείξωσιν εἰς τὸν δούκα, ὅτι ἠδύνατο νάγωνισθῶσι κατ' αὐτοῦ ἐπ' ἴσης καλῶς ὡς καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ. Ὁ δὲ Βάλθερος ἐξ ἑτέρου συνέκαλεσεν ἅπαντας τοὺς ἰδίους βαρώνους πρὸς ἐκφρόβησιν, καὶ οὐδέποτε τὸ δουκάτον εἶχεν ἴδει τοιαύτην λαμπρὰν παράταξιν οἷα ἡ συναθροισθεῖσα ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν αὐτοῦ. Δεκατέσσαρες χιλιάδες ἀνδρῶν, ὧν μεταξὺ καὶ σῶμα Ἑλλήνων ὑπηκόων τοῦ δουκός, ὑπήκουσεν εἰς τὴν κλήσιν αὐτοῦ, ἐν ᾗ οἱ Καταλώνιοι ἀνῆρχοντο εἰς ὀκτακισχιλίους μόνον. Πρὸς τούτοις δ' ἡ μὲν ἔταιρεία κατὰ τὰ τελευταῖα ἐννέα ἔτη τῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὑπηρεσίας εἶχεν ἀποβάλλει ἅπαντας τοὺς μεγάλους αὐτῆς ἀρχηγούς, τὰς δὲ σημαίας τοῦ Βριεννίου ἠκολούθουν ἑπτακόσιοι Φράγκοι ἵπποτάι. Ἀλλ' οἱ Καταλώνιοι ἦσαν μὲν ἴσως ἄγνωστοι εἰς τοὺς ἀποτελοῦντας τὰς ἵπποτικὰς πατριάς, ἀλλ' ἐιέκτηντο τὴν πείραν πολλῶν μαχῶν, καὶ ἐγίνωσκον, ὅτι, ἂν δὲν ἠδύνατο νὰ νικήσωσιν, ὄφειλον νάποθάνωσι. Τὴν 15 Μαρτίου τοῦ 1311, ἡμέραν ἀξιωμακτικῶν ἐν τῇ

ἱστορία τῶν Ἀθηναίων, αἱ δύο στραφαὶ συνηντήθησαν ἐν τῷ τελευ-
τώδει πεδίῳ τοῦ Κηφισοῦ κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν μεταξὺ τῆς Λεβαδείας
καὶ τῆς Σκιοποῦς, ἐπεχούσης τὴν θέαν τοῦ ἀρχαίου Ὁρχομενοῦ¹.
Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς μάχης οἱ Καταλώνιοι εἶχον ἀποτρέψει τὰ
ὔδατα τοῦ ποταμοῦ, εἰςβιβάσαντες αὐτὰ εἰς τοὺς χλοεροὺς σιτοφό-
ρους ἀγρούς τοὺς ἀπέναντι τῆς παρατάξεως αὐτῶν οὕτως, ὥστε τὸ
ἔδαφος κατακαλύφθη τελείως ὑπ' ὑγρασίας. Ὁ δὲ δούξ, μὴ παρατη-
ρήσας τὸ ἐκτελεσθὲν στρατήγημα, ὥρμησεν ἠγούμενος ἀπάντων
αὐτοῦ τῶν ἱππέων εἰς τὴν νομιζομένην παγίαν ἔκτασιν σιτοφόρων
γαιῶν. Ἄλλ' εὐθὺς ὡς οἱ ἱππῶται ἔφθασαν εἰς τὸ κατηρδευμένον
ἔδαφος, οἱ ἱππῶται αὐτῶν ἐβυθίσθησαν εἰς τὸ ἔλος, καὶ ἡ βαρεῖα
αὐτῶν πανοπλία καθήλωσεν αὐτοὺς πρὸς τὴν γῆν, ἅπασαι δ' αἱ
προσπάθειαι αὐτῶν, ὅπως προχωρήσωσιν, ἀπέβησαν μάταιαι. Ἐν ᾧ
δὲ οὗτοι ἠγωνίζοντο οὕτως ἐν ἀπεγνωσμένη συγχύσει, οἱ ἑλαφρῶς
ὀπλισμένοι Καταλώνιοι καὶ οἱ Τοῦρκοι αὐτῶν σύμμαχοι, οἵτινες
ἀνέμενον μακρὰν, ὅπως ἴδωσιν ὑπὲρ τίνος ἤθελε κλίνει ἡ μάχη,
ἔσφαξαν ἐκείνους, ὅσων εἶχον φεισθῆναι τὸ τόξα αὐτῶν. Ὁ Βάλθερος
ἐφρονεῦθη ἐν τῇ μάχῃ, τῶν δ' ἑπτακοσίων αὐτοῦ ἱπποτῶν μόνον δύο,
ὁ Βονφάτιος ὁ Οὐηρωναῖος καὶ ὁ Ρογῆρος Deslaur, κατώρθωσαν
να διαφύγωσι ζῶντες. Μεταξὺ δὲ τῶν φονευθέντων ὑπῆρξαν οἱ βα-
ρῶνοι τῶν Σαλώνων καὶ τῆς Βοδονίτζης καὶ εἰς τῶν τριτημορίων
τῆς Εὐβοίας. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὸ ἄνθος τῶν Φράγκων ἱπποτῶν
ἐφρονεῦθη ὑπὸ τῶν ἀνοικτιρμόνων Καταλωνίων, καὶ τὸ δουκάτον
ἀπέβη ἀνυπεράσπιστον λάφυρον τῶν τυχοδιωκτῶν ἐκείνων μαχητῶν.
Οἱ Ἕλληνες ἀντέταξαν εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς χώρας αὐτῶν ἐπ' ἴσης
μικρὰν ἀντίστασιν ὡς καὶ πρὸ ἑνὸς αἰῶνος εἰς τὴν ἐπιδρομὴν τῶν
Φράγκων. Ἄλλ' ἡ ἔλλειψις ἐκείνη ἀντιστάσεως δὲν ἠδυνήθη νάφο-
πλίση τὴν μανίαν τῶν νέων ἐπιδρομέων. Τὸ ὠραῖον κάστρον τῶν
Θηβῶν ἐδηρώθη καὶ ἐπυρπολήθη², καὶ ὁ δεσπότης αὐτοῦ Νικόλαος
Σαιντομέρ ἠναγκάσθη νὰ περιορισθῆ εἰς τὴν ἀντ' αὐτοῦ οἰκοδόμησιν
τῆς νῦν ἠρειπιωμένου φρουρίου Σανταμέρη, τοῦ κειμένου πλησίον

τῆς Ἀνδραβίδας ἐν Πελοποννήσῳ, ὅπου καὶ ἀπέθανε μετ' ὀλίγου
ἔτη ὡς τελευταῖος γόνος τοῦ ἐπιφανοῦς ἐκείνου οἴκου. Αἱ δὲ Ἀθη-
ναί, ὅπου ἡ χήρα τοῦ δουκὸς κατέφυγεν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, φαί-
νονται ἀντισταῖσαι ἐπὶ τινα χρόνον, καὶ ἡ περιπόλησις τοῦ ἑλαιῶνος
πλησίον τοῦ Κολωνοῦ ὑπῆρξεν ἴσως ἢ ἐκδικητικῆς τῶν Καταλωνίων
ἐπὶ τῇ βραχείᾳ ταύτῃ ἀποτυχίᾳ. Αὐτὸ δὲ τὸ ὄνομα Καταλᾶνος ἀπέβη
ἐπὶ μακρὸν τρομερὸν εἰς τὸ στόμα τῶν Ἑλλήνων, εἰς αἱ παραδό-
σεις διέσωσαν ἐπὶ αἰῶνας τὴν ἀνάμνησιν τοῦ ἀγρίου ἐκείνου σίφους.

Πέντε ἡμέρας πρὸ τῆς μάχης ὁ Βάλθερος εἶχε γράψει τὴν δια-
θήκην αὐτοῦ διορίσας τὴν χήραν αὐτοῦ κηδεμόνα τῶν δύο τέκνων
καὶ ἐκφράσας τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ταφῆ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Δαφνίου.
Ἐκεῖ δὲ ἐγκατέμενε τὸ θνητὸν αὐτοῦ σκήνωμα, ἕως μετὰ πολλὰ
ἔτη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἤχθη εἰς Ἀλήτιον καὶ ἐνεταφιάσθη ἐν τῇ πα-
τριῳ ἐκείνῃ πόλει. Ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Βάλθερος, ὅστις ἐκράτησεν ἀλό-
μη τὰ τιμάρια τῆς Ναυπλίας καὶ τοῦ Ἄργους, ἐξηκολούθησε προ-
σωνυμούμενος δούξ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἡ χήρα δούκισσα κατέβαλε
μεγάλαν προσπαθειάν, ὅπως προσελκύσῃ ὑπὲρ ἑαυτῆς τὰς συμπα-
θείας τοῦ πάπα. Τέλος εἴκοσιν ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς ὁ
Βάλθερος ἀπεβιβάσθη πλησίον τῆς Ἄργης, ἠγούμενος μεγάλου
στρατοῦ καὶ ἔχων πρὸς βοήθειαν αὐτοῦ τὴν εὐλογίαν τοῦ πάπα. Ἄλλ'
οἱ μὲν Καταλώνιοι οὐδαμῶς ἐφρόντιζον περὶ τῶν ἀρῶν τῆς ἐκκλη-
σίας, οἱ δ' Ἕλληνες δὲν ἦσαν διατεθειμένοι νὰ διακινδυνεύσωσι
τὴν ζωὴν χάριν ἀποκτήσεως Φράγκου δου ὅς. Διὸ ὁ Βάλθερος διε-
περαιώθη καὶ πάλιν πέραν τοῦ Ἀδρίου, καὶ μετὰ εἰκοσιπέντε ἔτη,
ἄφ' οὗ πρῶτον ἀπέκτησεν ἀζήλωτον φήμην τυράννου τῆς Φλωρεν-
τίας καὶ διορίσθη κοντόσταυλος τῆς Γαλλίας, ἐφρονεῦθη τῇ 19
Σεπτεμβρίου 1356 ἐν τῇ μάχῃ τῆς ἐν Γαλλίᾳ Πικταυίας (Poitiers).
Τότε ἡ προσωνυμία δούξ τῶν Ἀθηναίων καὶ τὰ τιμάρια Ναυπλί-
ας καὶ Ἄργους μετεβιβάσθησαν εἰς τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ Σοχιέρον
τὸν Ἀγγικόν, οὗ ὁ οἶκος παρουσιάζετο ὡς μνηστὴρ τοῦ δουκάτου
ἄφ' ἱκανὸν ἔτι χρόνον.

Ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ οἱ Καταλώνιοι προέβησαν εἰς τὴν διορ-
γάνωσιν τῆς διοικήσεως τῆς ὑπ' αὐτῶν κατακλιθείσης νέας χώρας.
Ἡ νίκη αὐτῶν εἶχεν ὑπάρξει οὕτω τελεία, ὥστε εὐρίσκοντο ἐν ἀμη-
χανίᾳ πῶς νὰ ἐπωφεληθῶσιν αὐτήν. Περὶ εὐρύθμου καὶ μονίμου
κυβερνήσεως οὐδεμίαν εἶχον γνώσιν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἤλθεν ὥρα
καθ' ἣν εὐρέθησαν μεταβαλλόμενοι ἀπὸ πλανήτων τυχοδιωκτῶν

1. Ὅτι ἐπεσκέφθη τὸ πεδῖον τῆς μάχης, ὅπερ δὲν κεῖται μακρὰν τῆς
πολὺ ὀνομαστοτέρας Χαιρωνείας, εὐρον εὐκόλον τὴν κατανόησιν τῆς μάχης,
καίτοι ἡ ἀποξήρανσις τῆς Κοπαίδος μετέβαλε τὴν ὕψιν τοῦ μέρους τούτου
τῆς Βοιωτίας.

2. Ὁ Παπαρηγόπουλος (Τόμ. Ε' σ. 232) καταβιβάζει τὸ γεγονός
τοῦτο εἰς ὀλίγον μεταγενέστερον χρόνον, εἰς τὸ ἔτος 1331.

μαχητῶν εἰς κυρίους ἀνθηρᾶς καὶ πλουσίους πολιτείας, ἵτις εἶχεν ἀνέλθει εἰς μέγαν βαθμὸν πολιτισμοῦ. Στερούμενοι ἐν ταῖς ἰδίαις ἑαυτῶν τάξεσιν ἀνδρῶν πρωτευόντων, ἠναγκάσθησαν, ὡς εἶχον νῦν τὰ πράγματα, νὰ προσφέρωσι τὴν ἡγεσίαν τῆς ἑταιρείας καὶ μετ' αὐτῆς τὴν προσωρινὴν ἡγεσίαν τοῦ δουκάτου εἰς τὸν ἕτερον τῶν δύο εὐγενῶν ἱπποτῶν τῶν ἐπιζησιάντων μετὰ τὴν πανωλεθρίαν τῶν Φράγκων εὐπατριδῶν ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Κηφισοῦ. Καὶ ὁ μὲν Βονιφάτιος ὁ Οὐηρωναῖος ἀπέκλινε τὴν ἀμφίβολον ἐκείνην τιμὴν. Ἄλλ' ὁ Ρογήρος Δελώρ, ὅστις, ὡς καταγόμενος ἐκ Ρουσκιλλόνου (Roussillon) ἐλάλει τὴν καταλωνικὴν καὶ εἶχε χρησιμεύσει ὡς μεσίτης τοῦ πεσόντος δουκὸς ἐν ταῖς πρώταις πρὸς τὴν ἑταιρείαν διαπραγματεύσεσιν, ἀπεδέχθη τὸ ἀξίωμα, καὶ ἔλαβε τὸ τιμᾶριον τῶν Σαλόνων συζευχθεὶς τὴν χήραν τοῦ φονευθέντος βασιλέως. Ἐπὶ τούτοις οἱ Καλώνιοι διενεμήθησαν ἐν ἀλλήλοις τὰς γαίας καὶ τὰ κάστρα τῆς φραγκικῆς ἀριστοκρατίας, ἵσας ἕκαστε ἐξηφανίσθη ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ δουκάτου, καθ' ἕνα τρόπον οἱ Φράγκοι εἶχον καταλάβει τὰς κτήσεις τῶν Ἑλλήνων πρὸ ἐνὸς καὶ ὑπερέκεινα αἰῶνος. Ἄλλ' οἱ τραχεῖς ἐκεῖνοι στρατιῶται δὲν περιορίσθησαν εἰς τὰς κτήσεις τῶν ὑποταχθέντων, ἀλλ' ἔλαβον καὶ τὰς συζύγους αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας, καὶ, ὡς λέγει ὁ Μουνιάνερ, οὐκ ὀλίγοι κοινοὶ μισθοφόροι, οἵτινες πρὸ τῆς νίκης ἠθέλον θεωρήσει τιμὴν αὐτῶν νὰ κρατῶσι τὴν λεκάνην, ἐν ἣ θὰ ἔπλυνε τὰς χεῖρας αὐτῆς εὐγενῆς δέσποινα φραγκικοῦ οἴκου, ἀπέβησαν νῦν κύριοι αὐτῆς καὶ δεσπόται. Οὕτως δὲ μεγάλη ἦτο ἡ ἀφθονία τῶν γαιῶν, ὥστε οἱ Καταλώνιοι ἐκάλεσαν καὶ τοὺς Τούρκους αὐτῶν συμμάχους νὰ ἐγκατασταθῶσιν ἐν τῇ χώρᾳ. Ἄλλ' ἡ πρότασις αὕτη ἀπεκρούσθη, καὶ οἱ Τούρκοι ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἀπὸ τοῦ κλασικοῦ ἐκείνου ἐδάφους, ὑπερ τὸν ἐπόμενον αἰῶνα ἐπέπρωτο νὰ περιπέσῃ εἰς αὐτούς.

Ἡ κατάκτησις τῶν Ἀθηναίων εἶχεν, ὡς εἰκόσ, προκαλέσει συναγερμὸν γειτονεουσῶν πολιτειῶν. Διὸ οἱ Καταλώνιοι, δίκην δημοκρατικῶν καθιδρυμάτων ἐν νεωτέροις χρόνοις, ἐθεώρησαν συνετὸν νὰ ἐγκαταστήσωσι διαρκῆ σχέσιν μετ' ἰσχυρᾶς τινος δυναστείας. Κατ' ἀκολουθίαν ἔστρεψαν τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Σικελίας Φρειδερίκον Β' τὸν Ἀραγωνικόν, ὑφ' ἧν εἶχον ὑπηρετήσῃ τὸ κατ' ἀρχὰς πρὸ τοῦ ἐν τῇ Ἀνατολῇ περιπετειώδους αὐτῶν σταδίου. Ὁ δὲ Φρειδερίκος ἀπεδέχθη τὴν πρότασιν αὐτῶν περὶ ἀναλήψεως τῆς ἐπικυριαρχίας τοῦ δουκάτου, ὑπερ ἔμελλε τὸ ἐξῆς νὰ πο-

τελῆ προσάρτημα τοῦ σικελικοῦ οἴκου τῆς Ἀραγωνίας, καὶ πάραυτα διώρισε τὸν δευτερότοκον υἱὸν Μαμφρέδον δοῦκα τῶν Ἀθηναίων. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Μαμφρέδος ἦτο ἀνήλικος παῖς, διορίσθη γενικὸς ἐπίτροπος ὡς ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ ἐν τῷ δουκάτῳ, ὡς τοιοῦτος δ' ἐξελέχθη ὁ δὸν Βερεγγάριος Ἐστανιόλ. Ἀλλὰ τὰμοιβαῖα δικαιώματα τῶν Καταλωνίων καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας κατεγράφησαν σαφῶς ἐν τῇ μεταξὺ αὐτῶν συνθήκῃ, ἐπειδὴ οἱ κατακτηταὶ δὲν ἔσκόπουν νὰ ποβῶσιν ἀπλοῖ ταπεινοὶ θεράποντες τοῦ ἐπικυριαρχοῦ. Καὶ εἶχε μὲν ὁ βασιλεὺς τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν τοὺς κυρίους πολιτικούς καὶ στρατιωτικούς ἄρχοντας καὶ ἐπέειχεν ἀπέναντι τῶν Καταλωνίων γαιοκτημόνων τὴν αὐτὴν ἐκείνην θέσιν, ἣν οἱ πρότεροι δοῦκες ἀπέναντι τῶν Φράγκων βασιλέων, ἀλλ' ἡ δημοκρατικὴ διοργάνωσις τῆς ἑταιρείας διέμεινε ἀθικτος, καὶ ἡ σφραγὶς αὐτῆς ἡ φέρουσα τὴν εἰκόνα τοῦ προστάτου ἁγίου Γεωργίου ἐπεκρεμάννυτο ὡς ἡ καὶ τοῦ βασιλέως ἀπὸ τῶν δημοσίων ἐγγράφων. Καὶ ὅπου δὲ ὁ βασιλεὺς ἢ ὁ ἀνήλικος δούξ, ὅστις ἦτο μόνον κατ' ὄνομα ἄρχων τοῦ δουκάτου, εἶχεν ἐπιφυλάξει τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν, ἢ ἐκλογὴ ἐγένετο ἐκ τῶν τάξεων τῶν Καταλωνίων. Τὰ συνήθεια τῆς Καταλωνίας ἀντικατέστησαν τὰς Ἀσσίζας τῆς Ῥωμανίας ὡς βάσις τῆς ἐν τῷ δουκάτῳ τῶν Ἀθηναίων δικαιοδοσίας, καίτοι ὑφίστατο τὸ δικαίωμα ἐφέσεως εἰς τὸ ἀνώτατον δικαστήριον τῆς Σικελίας. Διὰ βραχέων, ἡ σχέσις μεταξὺ τῆς Σικελίας καὶ τῶν Ἀθηναίων ἦτο ἐπωφελῆς δι' ἀμφοτέρω τὰ μέρη. Ὁ μὲν Φρειδερίκος ὡς ἐπικυριαρχος τοῦ δουκάτου ἀπέκτησε δύναμιν ἐν τε τῇ Ἀνατολῇ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ, οἱ δὲ Καταλώνιοι ὁμολογοῦντες ὑπακοὴν κατὰ τύπους εἰς δυναστείαν διακεκριμένην οἷα ἢ τῆς Ἀραγωνίας, ἐνέπνεον πρὸς τὰ ἔξω σφβασμόν, οὐ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ πολαύσῃ πολιτεία ἀπλῶς κοινῶν στρατιωτῶν.

Οἱ κάτοικοι τοῦ δουκάτου κατὰ τὸν χρόνον τῆς ὑπὸ τῶν Καταλωνίων κατακτίσεως ἀνίσταντο κυρίως ἐκ δύο στοιχείων, τῶν Φράγκων βουργησιῶν ἢ ἀστῶν, ἐπειδὴ οἱ Φράγκοι ἱππῶται εἶχον ἐξαφανισθῆ, καὶ τῶν Ἑλλήνων. Οἱ Φράγκοι πλέον ἐτύγγανον τῆς αὐτῆς μεταχειρίσεως ἣν εἶχον δεῖξει πρὸς τοὺς Ἑλληνας τὴν θέσιν αὐτῶν εἶχον καταλάβει Καταλώνιοι καὶ ἄλλοι Ἰσπανοί, σπεύδοντες νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τῆς ἑταιρείας ἐν τῇ κατακτηθεισῇ χώρᾳ, καὶ ὅτε ἀπέθνησκον οἱ Λατῖνοι ἀρχιεπίσκοποι, οἱ θρόνοι αὐτῶν ἐπληροῦντο δι' Ἰσπανῶν ἱερωμένων. Ἡ καταλωνικὴ ἀντικατέστησε τὴν γαλλικὴν ὡς γλῶσσα τῶν ἀρχουσῶν τάξεων καὶ

οἱ Ἕλληνες ἐθεωροῦντο φυλὴ ὑποδεεστέρα καὶ ἀπεκλείοντο τῶν στοιχειωδεστάτων δικαίων ιδιοκτησίας. Τὰ καταστασιακὰ τῆς ἑταιρείας ὁριτῶς ἀπηγόρευον ἐπιγαμίαν μεταξὺ Καταλωνίων καὶ Ἑλλήνων, καίτοι, παρελθόντος τοῦ χρόνου, ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη παρεβιάσθη. Ἄλλ' ἐν τῷ συνόλω οἱ Ἕλληνες ἔπασχον, ἰδίως ἐν ἀρχῇ, ἐκ τῆς μεταβολῆς δεσποτῶν καὶ εὕρισκον τοὺς ἐκ Καταλωνίας μαχητὰς ὀλιγώτερον ἐπιεικῆς τῶν Βουργουνδίων εὐπατριδῶν.

ὑπὸ τὸν Ἑστανιόλ, οὗ χάριν πάριοντα ἀπεσύρθη ὁ Δελώρ, ἡ ἑταιρεία διετήρησε τὸν ἀρήιον αὐτῆς χαρακτῆρα δι' ἐκστρατειῶν κατὰ πάσας τὰς διεθυύσεις, ἐναντίον τῶν Βενετῶν τῆς Εὐβοίας, τοῦ δεσπότου τῆς Ἡπείρου, τῶν ἐν Ἀργολίδι τιμαρίων τῶν Δελαρῶν καὶ τῶν Φράγκων τῆς Ἀχαΐας. Ὁ δὲ διάδοχος αὐτοῦ δὸν Ἀλφόνσος Φαδρίγος, νόθος υἱὸς τοῦ βασιλέως Φρειδερίκου, ὑπῆρξεν ἀκόμη ἔτι δραστηριώτερος, καὶ ὁ θάνατος τοῦ δουκὸς Μαιμφρέδου καὶ ἡ εἰς τὸν ἀνήλικον αὐτοῦ ἀδελφὸν Γουλιέλμον μεταβίβασις τῆς δουκικῆς προσωνυμίας κατέστησεν αὐτὸν πραγματικὸν κύριον τοῦ δουκάτου ἐπὶ πολλὰ ἔτη. Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς Φράγκους δοῦκας ἔθηκε τὰς βάσεις στόλου, καὶ ὁ Πειραιεὺς ὑπὸ τὸ βάρβαρον ὄνομα λιμένος τῶν Sithines (Ἀθηνῶν) ἦτο γνωστὸς εἰς τοὺς ἐμπόρους τῆς Βαρκελώνος καὶ τῆς Μεσσήνης. Πλοῖα καταλωνικὰ διέσχιζον τὸ Αἰγαῖον ὁ δούξ τῆς Νάξου καὶ ἡ νῆσος Εὐβοία ἠσθάνοντο τὴν δύναμιν τῆς ἑταιρείας οὐχ ἦττον τῶν κατὰ ξηρὰν γειτόνων τῶν Ἀθηνῶν. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ τελευταίου δεσπότου τῆς βλαχικῆς Θεσσαλίας, τῆς χώρας ἐκείνης, μεθ' ἧς οἱ τελευταῖοι Γάλλοι δοῦκες εἶχον σχέσεις στενωτάτας, οἱ Καταλωνιοὶ προσήρτησαν τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῆς οὕτως, ὥστε ἡ πολιτεία αὐτῶν ὠνομάζετο πλέον δουκάτον τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν Νέων Πατρῶν. Ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ δὸν Ἀλφόνσου ἡ καταλωνικὴ ἑταιρεία ἀνῆλθεν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς ἀκμῆς, καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀποχωρήσεως αὐτοῦ ἤρχισε παρακμάζουσα. Ἄμα τῇ παρελεύσει τῆς πρώτης γενεᾶς τῶν τραχέων μαχητῶν εἶχε καταστῆ πρόδηλον, ὅτι εἶχον καταλίπει ὀλίγους διαδόχους ἱκανοὺς νὰ διατηρήσωσι τὸ ἀξίωμα αὐτῶν. Ἡ δημοκρατικὴ συγκρότησις τῆς ἑταιρείας προώδοποίησε τὴν εἰσαγωγὴν τιμαριωτικοῦ συστήματος, καθ' ὃ τὸ δουκάτον διηρέθη μεταξὺ πολλῶν μικρῶν δυναστῶν καὶ οὕτω προσῆλθον ἐμφύλιοι ἔριδες. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ μεταξὺ ὁ ἀπὸ τῶν Τούρκων κίνδυνος εἶχεν ἀποβῆ ὁσημέραι δεινότερος. Ἦδη ὅτε ἦτο γενικὸς ἐπίτροπος ὁ

Ἀλφόνσος, Τοῦρκοι πειραταὶ ἐδήρουν τὴν Εὐβοίαν καὶ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀττικῆς, καὶ ὅτε τέλος οἱ Τοῦρκοι ἐγκαθιδρύθησαν ἐν Εὐρώπῃ καὶ κατέστησαν προτεύουσιν αὐτῶν τὴν Ἀδριανούπολιν, κατώρθωσαν νὰ ἐπιτεθῶσιν ἐναντίον τοῦ δουκάτου κατὰ γῆν. Ἐπὶ τοῦ Μουράτ Α' διέβησαν τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, καθ' ἃ εἶχον πράξει οἱ Πέρσαι πρὸ αἰῶνων, καὶ ὁ Ρογῆρος de Iacaia, ὁ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἀντιβασιλεύς, δὲν ὤκνησε νὰ συμμαχήσῃ μετ' αὐτῶν ἐναντίον τῶν οἴκοι ἀντιπάλων καὶ νὰ δεχθῆ αὐτοὺς ἐντὸς τῶν τειχῶν τῶν Θηβῶν. Ἄλλ' ἀργότερον ἐξώσθησαν ἐκ τῆς ὀχυρᾶς ἐκείνης πόλεως, καὶ ἐπὶ τινα χρόνον ἐγένετο λόγος περὶ κοινῆς ἐπιχειρήσεως ἐναντίον αὐτῶν. Καὶ ἐκάλεσε μὲν ὁ πάππας τοὺς ἐνδιαφερομένους περὶ τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος νὰ συνέλθωσιν ἐν Θήβαις τῷ 1373, ἀλλ' οὐδὲν πρακτικὸν ἀποτέλεσμα ἐπηκολούθησεν εἰς τὴν συνέλευσιν αὐτῶν ἕνεκα τῶν ἀμοιβαίων ἀντιζηλιῶν. Πράγματι δ' αὐτὸ τὸ προσεχὲς ἔτος ἐπεχειρήθη ἐπίθεσις ἐναντίον τῶν Καταλωνίων, οἵτινες θὰ ἠδύναντο νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς προπύργιον ἐναντίον τῆς προχωρήσεως τῶν Τούρκων, ὑπὸ ἐνὸς τῶν συμμετσχόντων τοῦ συνεδρίου, τοῦ διοικητοῦ τῆς Κορίνθου Νερίου Ἀτζαϊώλη, ὅστις ἦτο προωρισμένος νὰ καταλύσῃ μετ' ὀλίγον χρόνον τὴν καταλωνικὴν κυριαρχίαν ἐν Ἀθήναις.

Ὁ οἶκος τῶν Ἀτζαϊωλῶν ὁμοιάζε πρὸς τὸ εἶδος τῶν νέων Ἑλλήνων ἐμπόρων μᾶλλον ἢ πρὸς τοὺς μεσαιωνικοὺς βαρῶνους καὶ τυχοδιώκτας στρατιώτας τοὺς μέχρις ἐκείνου χρόνου ἄρξαντας τοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ γενάρχης τοῦ οἴκου τούτου κατήγετο ἐκ Βριξίας (Brescia) καὶ εἶχε μετοναστεύσει εἰς τὴν Φλωρεντίαν, ὅπου εἶχεν ἰδρύσει ἐν τῶν χαλυβουργείων ἐκείνων, ἐφ' οἷς ἡ γενεατεία αὐτοῦ φημίζεται μέχρι καὶ τῆς σήμερον. Τελευταῖος δὲ τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἦσαν ἰδιοκτῆται τῆς ἀθηροτάτης τῶν φλωρεντιακῶν τραπέζων, ἧτις διὰ δανείων παρασχεθέντων εἰς τὴν αὐτὴν τῆς Νεαπόλεως ἀπέκτησε μεγάλην δύναμιν ἐν Νεαπόλει καὶ ἐν Πελοποννήσῳ. Ὁ Νικόλαος Ἀτζαϊώλης, ὁ ἐν Νεαπόλει ἀντιπρόσωπος τῆς τραπέζης, προκατέβαλε χρήματα χάριν ἐκστρατείας ἐναντίον τῆς ἡγεμονίας τῆς Ἀχαΐας, ὅπου ἔλαβεν ὡς ἀντάλλαγμα παραχώρησιν γαιῶν. Δι' ἐγορᾶς δὲ καὶ περαιτέρας παραχώρησεως ἀπέβη μέγιστος γαιοκτήμων καὶ διωρίσθη κληρονομικὸς διοικητῆς τῆς Κορίνθου μετὰ τῆς προσωνυμίας βαρῶνου, ὅτε ἡ ἀντιοῦσα ἐμπορικὴ αὕτη πόλις ἐζήτησε προστασίαν ἀπὸ τῶν ἐπιδρα-

μῶν τῶν Γούρκων πειρατῶν. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Νικολάου ἡ Κόρινθος περιήλθεν εἰς τὸν προεβύτατον τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ὅστις ὑπεθήκευσεν αὐτὴν εἰς τὸν ἐξιδεῖλον Νέριον, ἄνδρα δραστηριώτατον καὶ πανουργότατον. Ὁ Νέριος συνεῖδε μεθ' ἱκανῆς διορατικότητος τὴν αὐξοῦσαν ἀδυναμίαν τῶν Καταλωνίων, καὶ ἐκαρὰδόκει μόνον εὐκαιρίαν, ὅπως ἐπιτεθῆ κατ' αὐτῶν. Ἐπὶ δὲ τῇ προφάσει, ὅτι εἶχον δώσει ἄσυλον εἰς τινὰς πρόσφυγας ἐκ Κορίνθου, κατέλαβε τὰ Μέγαρα, αἶψα ἦταν, καθ' ἃ πάντοτε, ἡ κλεις τῆς Ἀττικῆς, καὶ ἔπειτα ἀνέμενε συνετῶς τὴν περαιτέραν ἐξέλιξιν τῶν γεγονότων. Ἡ δ' ἐσωτερικὴ σύγχυσις τοῦ δουκάτου ἠδυστήθη ὑπὸ τῶν ἀντιζήλων περὶ ἐπικυριαρχίας ἀξιώσεων τοῦ οἴκου τῆς Ἀραγωνίας. Μετὰ τὸν Ἰωάννην καὶ Φρειδερίκον τὸν μαρκίωνα τοῦ Ἰανδάτσου, οἵαντες εἶχον διαδοχικῶς περιβληθῆ τὴν προσωνομίαν δουκός, τὸ δουκάτον εἶχεν ἐνωθῆ μετὰ τοῦ σικελικοῦ στέμματος ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας Φρειδερίκου Γ'. Ἐκείνου δὲ θανόντος, τὰ δικαιώματα αὐτοῦ μετεβιβάσθησαν εἰς τὴν θυγατέρα Μαρίαν· ἀλλ' ὁ πλησιέστατος τῶν ἀρρένων συγγενῶν Πέτρος Δ', ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀραγωνίας, ἰσχυρίζετο, ὅτι ἐκεῖνος ἦτο ὁ νόμιμος δούξ, καὶ οἱ πρωτεύοντες ἐν τῷ δουκάτῳ ὑπεστήριζον τὰς ἀξιώσεις αὐτοῦ. Ἐν τῷ δ' ἡ φιλονεικία αὕτη δὲν εἶχεν ἀκόμη διαλυθῆ, ἐνεφανίσθη καὶ τρίτος ἀπαιτητῆς τῆς ἐπικυριαρχίας τοῦ δουκάτου, ὁ Ἰάκωβος de Bauk, ἐπὶ ψιλῶ ὀνόματι αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωμανίας καὶ ἡγεμὼν τῆς Ἀχαΐας. Οὗτος πρὸς ἐπίρρωσιν τῶν ἀξιώσεων αὐτοῦ διέταξε τοὺς μισθοφόρους αὐτοῦ Ναβηραῖους στρατιώτας, νὰ ἐπιδράμωσι τὸ δουκάτον. Ἡ δ' εὐκολία, μεθ' ἧς ἐκυρλεύσαν τὰς Θήβας, δεικνύει, ὅπως μεγάλη εἶχεν ὑπάρξει ἡ παρακμὴ τῶν Καταλωνίων κατὰ τὰς δύο γενεάς τὰς παρελθούσας ἀπὸ τῆς ὑπ' αὐτῶν κατακτήσεως τῆς Ἀττικῆς. Ἀλλ' ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν ἀντέταξεν ἐρωμένην ἀντίστασιν, καὶ εἶνε ἀξίον σημειώσεως, ὅτι αὐτόθι τε καὶ ἐν Θήβαις οἱ Ἕλληνες ἀνέλαβον πρωτεῖον μέρος ἐν τῇ ἀμύνῃ, ὑπὲρ ἧς ἠμελήθησαν κατόπιν. Τέλος οἱ ἐπιδρομεῖς ἀπέστησαν τῆς ἀποπειρας αὐτῶν καὶ ὤδυσαν κατ' εὐθείαν εἰς τὰ δυσμικὰ τῆς Πελοποννήσου, ὅπου τὸ Ναβαρρίνον φέρει μέχρι τοῦδε τὸ ὄνομα αὐτῶν. Οἱ δὲ Καταλώνιοι ἐσυνθηκολόγησαν μετὰ τοῦ Πέτρου Δ'. ἀπαραλλάκτως ὡς οἱ πρόγονοι αὐτῶν εἶχον συνθηκολογήσει μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας, καὶ ὁ Πέτρος, ὅστις ἦτο ἀνὴρ ἐμπορούμενος εὐγενῶν αἰσθημάτων, φαίνεται, ὅτι ἐκινῆτο ἐπὶ τῷ συνδυασμῷ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ πρὸς

τὴν Ἀκρόπολιν «τὸ κάστρον τῶν Setines, τὸ πολυτιμώτατον κειμήλιον τῶν ἐπὶ γῆς, καὶ δὴ τοιοῦτον, ὥστε ἅπαντες οἱ βασιλεῖς τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου οὐδὲν ἠδύναντο νὰ δημιουργήσωσι παραπλήσιον». Ἀλλὰ τὸ «κειμήλιον» ἐκεῖνο εὐρίσκειτο ἐν θέσει μὴ ἐνδιαφερούση. Οἱ Ναβαρραῖοι εἶχον συμπληρώσει τὴν καταστροφὴν τοῦ δουκάτου, ὅπερ εἶχεν ἐρημωθῆ κατοίκων ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ὁ Πέτρος ἐχορήγησεν ἴδια προνόμια εἰς πάντας τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς Ἀλβανοίς, οἵτινες ἠθέλον ἐγκατασταθῆ ἐν αὐτῷ. Ἡ διάταξις δὲ αὕτη ὑπῆρξεν ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀλβανικοῦ ἐποικισμοῦ τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Βοιωτίας ἡ ὅστις ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις ἔσχε χαρακτηριστικὴν ἐπίδρασιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος.

Τοιαύτη ἦτο ἡ κατάστασις τοῦ δουκάτου, ὅτε ὁ Νέριος Ἀτζαϊώλης προέβη εἰς τὸ τελευταῖον ἐγχείρημα, ὑπὲρ ἀπὸ πολλοῦ εἶχε μελετήσει. Ἀφορμὴ δὲ τῆς ἐπιθέσεως ταύτης ὑπῆρξεν ἡ μνηστεία τῆς νεαρᾶς κληρονόμου. Καὶ δὴ τὸ τιμᾶριον τῶν Σαλώνων, ὅπερ εἶχεν ἰδρυθῆ μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Φράγκων κατάκλισην τῆς Ἑλλάδος, εἶχε περιέλθει εἰς τὸν οἶκον τῶν Φαδρίγων, οὐ μόνον ἀντιπρόσωπος ἦτο νεαρὰ παρθένος. Ὁ Νέριος ἐσκέφθη νὰ συνάψῃ γάμον τῆς δεσποίνης τῶν Σαλώνων μετὰ τινος τῶν ἰδίων ἑαυτῶν συγγενῶν, ἀλλ' ἡ ἀριστοκρατία τοῦ γένους δὲν εἶχεν ἀκόμη διδαχθῆ νὰ ἐκτιμᾷ τὴν πλουτοκρατίαν, καὶ ἡ προταθεῖσα μνηστεία ἀπερρίφθη, προτιμηθέντος Σέρβου ἡγεμονίδου. Ἐπὶ τούτοις δ' ὁ Νέριος ὤδυσεν εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἥτις ὑπετάχθη εὐλόγως εἰς τὴν μικρὰν αὐτοῦ στρατιάν. Ὁ ἀντιβασιλεὺς ἦτο ἄπῶν, ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Ἀραγωνίας εὐρίσκειτο παρὰ πολὺ μακρὰν καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ βοηθήσῃ τοὺς ἠμελημένους αὐτοῦ ὑπηκόους. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἡ Ἀκρόπολις, τυγχάνουσα τῆς ὑπερασπίσεως Ἰσπανοῦ φρουράρχου, ἀντέσχεν ἐναντίον τῶν πολιορκητῶν. Ἀλλ' ὅτε οὐδεμίαν ἤλθε ἐπικουρίαν καὶ ἡ πολιορκία εἶχε διαρκέσει πολὺ πλέον ἐνδὸς ἔτους, ἡ γενναία φρουρὰ ἠναγκάσθη ἐνεκα λιμοῦ νὰ παραδοθῆ, καὶ ὁ Νέριος Ἀτζαϊώλης, ὁ ἐξάδελφος τοῦ Φλωρεντίνου τραπεζίτου, ἔγεινε πράγματι, ὡς ἐπώνόμαζεν ἑαυτόν «αὐθέντης τῆς Κορίνθου καὶ τοῦ δουκάτου». Οὕτω τῷ 1388 ἔληξεν ἡ κυριαρχία τῶν Καταλωνίων ἐν τῇ περιλαλήτῳ ἐκείνῃ χώρᾳ. Κατὰ τε τὸ αἰφνίδιον τῆς ἀναλήψεως τῆς ἀρχῆς καὶ τὸ αἰφνίδιον τῆς κα-

1. Ἰδε Σπυρ Π. Λάμπρου, Ἡ ὀνοματολογία τῆς Ἀττικῆς καὶ ἡ εἰς τὴν χώραν ἐποικίσις τῶν Ἀλβανῶν. (Ἐπετηρ. Παρνασσῶ τ. Α. 1896).

ταλύσεως οἱ Καταλώνοι ἐξηλείχθησαν ὅμοιοι πρὸς τοὺς Φράγκους, οὓς εἶχον διαδεχθῆ. Καθ' ἃ οὗτοι, οὕτω καὶ ἐκεῖνοι δὲν ἔταμον νέας ὁδοὺς, οὐδ' ἐροῖζοβόλησαν ἐν τῷ ξένῳ ἐδάφει καὶ ἀφῆκαν ὀπισθεν αὐτῶν ἀκόμη ὀλιγώτερα ἔχνη. Οὐδὲν ἔπραξαν ὑπὲρ τῆς ἐκπολιτίσεως τῶν Ἀθηνῶν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀπέβαλον τὴν μόνην τέχνην, ἐν ἣ εἶχον διακριθῆ, τὴν τῶν ὄπλων. Οἱ ἐπιζῶντες αὐτῶν ἐπέστρεψαν ἀδόξως εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἢ τὴν Σικελίαν, καὶ ἡ χώρα ἐκείνη, ὅπου ἐπὶ τρία τέταρτα αἰῶνας εἶχον ὑπάρξει οἱ ἀνάξιοι διάδοχοι ἀρχαίων ἡρώων καὶ σοφῶν, δὲν ἐγνώρισεν αὐταὺς πλέον. Τὸ βυζάντιον τοῦ τραπεζίτου ἐνίκησε τὸ ξίφος τοῦ τυχοδιώκτου.

Ὁ τρόπος, μεθ' οὗ ὁ Νέριος Α' προσηνέχθη πρὸς τοὺς νέους ἱπηκόους, ἀνταπεκρίνετο πρὸς τὸν ἐμπορικὸν χαρακτήρα τοῦ οἴκου αὐτοῦ. Δὲν εἶχε τιμαριωτικὰς παραδόσεις, οὐδ' οἱ μισθοφόροι, οἓς εἶχε πληρώσει χάριν κατακτῆ εως τοῦ δουκάτου, ἦσαν τὸ ὑλικὸν ἐκεῖνο, ἐξ οὗ ἠδύνατο νὰ κατασκευασθῆ νέα τιμαριωτικὴ ἱεραρχία. Δὲν ἔδωκε τιμάρια εἰς τοὺς ὁπαδοὺς αὐτοῦ, ἀλλὰ συνεκέντρωσε τὴν δύναμιν εἰς τὰς ἰδίας ἑαυτοῦ χεῖρας. Πρὸς τοὺς Ἑλληνας ὑπῆρξε πολὺ συνδιαλλικτικώτερος τῶν προκατόχων. Τὸ πρῶτον τότε ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἀκομινάτου ἐπετράπη εἰς Ἑλληνα μητροπολίτην νὰ ἐδρεύσῃ ἐν Ἀθήναις, ἀλλ' οὐχὶ ἐν τῷ Παρθενῶνι, ὅτις ἐξηκολούθησεν ἐπιφυλασσόμενος εἰς τὸν Λατῖνον ἀρχιεπίσκοπον, ἀλλ' ἐν οἰκίᾳ κειμένη οὐ μακρὰν τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου. Περὶ τὴν ἐκκλησίαν δ' αὐτῶν συνηθροίσθησαν, ὡς πάντοτε, οἱ Ἑλληνες, καὶ μέλλομεν μετ' οὗ πολὺ νὰ εὐρωμεν ἔχνη ἀναγεννήσεως ἑλληνικοῦ ἐθνικοῦ βίου καὶ ἑλληνικὴν ἐθνικὴν φαντασίαν ἐν Ἀθήναις. Ἄλλως δ' αὕτη ἡ πόλις ἀντικατέστησε τὰς Θήβας ὡς πρωτεύουσα τῶν Ἀττικῶν, ὧν τὸ μέγαρον ἐκεῖτο ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ ἑλληνικὴ ἀπέβη καὶ πάλιν ἡ ἐπίσημος γλῶσσα, ἧς ἀρχὴ γίνεται ἤδη καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν Καταλωνίων. Ἄλλ' ἡ δικαιοδοσία ἐπανῆλθεν εἰς τὸ φραγκικὸν σύστημα, καὶ αἱ Ἀσίζαι τῆς Ῥωμανίας εἰσῆχθησαν καὶ πάλιν ἐν τοῖς δικαστηρίοις.

Παρὰ τὴν πανουργίαν τοῦ Νερίου ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ δὲν ἐσιτέφθη ὑπὸ τελείας ἐπιτυχίας. Συνῆψε μὲν πολιτικούς γάμους τῶν ὕψιστων μετὰ τῶν ἰσχυρῶν αὐτοῦ γειτόνων, ἀλλ' ὑπερεξέτεινε τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἐν τῇ ἀποπέτρᾳ τῆς διὰ δόλου ἀφαιρέσεως τοῦ Ἄργους ἀπὸ τῶν κατεχόντων αὐτὸ Βενετῶν. Καὶ δὴ πρόπει νὰ ὑπομιμνήσωμεν, ὅτι τὸ Ἄργος καὶ ἡ Ναυπλία εἶχον ὑπάρξει πρότερον τιμάρια

τῶν δουκῶν τῶν Ἀθηνῶν καὶ εἶχον διαμεῖναι ἐν τῇ κατοχῇ τοῦ οἴκου τῶν Βριεννίων καὶ τῶν διαδόχων αὐτῶν μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Καταλωνίων κατάκτησιν τοῦ δουκάτου. Τῷ δὲ 1388 ἡ χήρα τοῦ τελευταίου τῶν Βριεννίων ἐπώλησεν ἀμφοτέρας ἐκεῖνας τὰς πόλεις εἰς τὴν βενετικὴν πολιτείαν πρὸς μεγάλην δυσαρέσκειαν τοῦ Νερίου, ὅστις ἐπόθει νὰ συνενώσῃ αὐτὰς μετὰ τῶν Ἀθηνῶν. Διὸ παρεκίνησε τὸν γαμβρὸν, Θεόδωρον Παλαιολόγον δεσπότην τῆς βυζαντιακῆς ἐν Πελοποννήσῳ ἐπαρχίας Μυστρᾶ, νὰ καταλάβῃ τὸ Ἄργος πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Βενετοῦ ἐπιτρόπου. Ἄλλ' οἱ Βενετοὶ ἦσαν ἐπ' ἴσης πανοῦργοι ὡς καὶ ὁ Νέριος, καὶ ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν ἐν Πελοποννήσῳ Ναβαρραίων μισθοφόρων. Ὁ δὲ Νέριος χάριν ἀποφυγῆς δευτέρας ἐπιδρομῆς τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ τῶν στρατιῶν ἐκείνης μετὰ πολλῆς ἀπλότητος ἐδέχθη ἐπὶ βεβαιώσει ἀσφαλείας νὰ ἔλθῃ εἰς προσωπικὴν συνέντευξιν μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ναβαρραίων. Ἄλλ' οὗτοι δὲν ἠκνησαν νὰ κρατήσωσιν αὐτὸν καὶ ἐχρειάσθησαν τεράστια προσπάθειαι παρὰ τῶν δυνατῶν αὐτοῦ ἐν Ἰταλίᾳ συγγενῶν καὶ μεγάλα λύτρα, ὅπως οἱ συλλοβόντες ἀπολυτρώσωσιν αὐτόν. Ὅπως δὲ συλλέξῃ τὰ παιτούμενα ποσὰ ἠναγκάσθη νὰ στερῆσθ τὸν Παρθενῶνα τῶν κειμηλίων αὐτοῦ καὶ νὰ τήξῃ τὰς ἀργυρᾶς πλάκας τῆς πύλης τῆς ὥραιας ἐκείνης μητροπολιτικῆς ἐκκλησίας. Οὐχὶ δὲ μόνον ὑπεχρεώθη νὰ ἐγκαταλίπῃ τὸ Ἄργος, ἀλλ' ἐπεφυλάσσετο εἰς αὐτὸν εἶτι χειροτέρα μοῖρα. Οἱ Τούρκοι, οἓτινες εἶχον τότε καταλύσει διὰ τῆς ἐν Κοσσυφοπεδίῳ νίκης τὸ σερβικὸν κράτος, κατάρθωσαν νὰ στρέψωσι τὴν προσοχὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐπὶ δὲ τῇ προσκλήσει τῶν Ναβαρραίων ὁ Τούρκος στρατηγὸς Ἐβρετὸς βένης εἰσῆλασεν εἰς τὰς κτήσεις τοῦ Νερίου, καὶ μόνον ἡ ὑπόσχεσις πληρωμῆς φόρου καὶ ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἐπικυριαρχίας τοῦ σουλτάνου ἔσωσαν τὸν Νέριον. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα ἦσαν ἡ ἀρχὴ τοῦ τέλους, καὶ ἡ ἀδυναμία τῶν Χριστιανῶν ἐν Ἑλλάδι κατεδείχθη ἐκ τῆς ὑπονοίας, ὅτι ὁ ἐπ' ἐσχάτων παλινορθωθείς Ἑλλην μητροπολίτης εὐρίσκετο εἰς σχέσεις μετὰ τῶν Τούρκων, ὅπως θεραπεύσῃ τὰ ἐναντίον τοῦ λατινικοῦ κλήρου θρησκευτικὸν αὐτοῦ μῖσος. Ἄλλ' οὐχ' ἦτο δὲ Νέριος ἐξηκολούθει καλύπτειν τὸ ἐπισφιλὲς τῆς θέσεως αὐτοῦ δι' ἐξωτερικῆς αἰγλης. Σχεδὸν δὲ τελευταία πράξις αὐτοῦ ὑπῆρξε τὸ νὰ ἐνεργήσῃ ὅπως παρὰ τοῦ βυσιλέως κῆς Νεαπόλεως Λαδισλάου, ὅστις ἠξίου, ὅτι ἦτο ἡγεμὼν τῆς Ἀχαΐας καὶ κατὰ ταῦτα ἐπικυρίαρχος τῶν Ἀθηνῶν, λάβῃ τὴν προσωνομίαν δουκὸς τῶν

Ἀθηνῶν καὶ τὸ προνόμιον τῆς ἀπ' εὐθείας ἐξαρτήσεως τοῦ στέμματος τῆς Νεαπόλεως. Συνέβη δὲ τοῦτο τῷ 1394, καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἀπέθανε ὁ Νέριος.

Ὁ Νέριος, μὴ ἔχων νομίμους υἱούς, ἀνέθηκε τὴν προστασίαν τοῦ ὄλου δουκάτου εἰς τὴν Βενετικὴν πολιτείαν. Τὴν δὲ πόλιν τῶν Ἀθηνῶν ἀφιέρωσεν εἰς τὴν «Ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας», ἴητοι τὸν Παρθενῶνα, εἰς ὃν ἐκληροδότησε τὸ ὄνομαστὸν αὐτοῦ ἱπποστάσιον, διατάξας καὶ ὅπως ἀποδοῦσιν εἰς αὐτὸν ἅπαντα τὰ κειμήλια ἅτινα εἶχεν ἀφαιρέσει χάριν τῆς ἀπολυτρώσεως αὐτοῦ. Ἀλλὰ δὲν ἦτο εὐκολόν, ὅπως οἱ Ἕλληνες τῶν Ἀθηνῶν συναινέσωσι νὰ μείνωσι κειῆσι ρωμαϊκῆς καθεδρικῆς ἐκκλησίας, καὶ διὰ ταῦτα ὁ Ἕλλην μητροπολίτης, καθ' ἃ ὁ προκάτοχος αὐτοῦ, ἐκάλεσε εἰς βοήθειαν τοὺς Τούρκους, οἵτινες καὶ κατέλαβον τὸ ἄστυ. Ἀλλ' οἱ Βενετοὶ ἔσχον τὴν δύναμιν νὰ ἐξώσωσιν αὐτούς, καὶ τότε πρῶτον ἦ σημαία τοῦ ἀγίου Μάρκου ἐκυμάτισεν ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως. Ἐκτοτε δ' ἐπὶ ὀλίγα ἔτη ἡ Βενετία ἐδέσποσε τῶν Ἀθηνῶν, αἵτινες ἐκυβερνοῦντο ὑπὸ ἐξουσιαστοῦ (podesta, ἐδρεύοντος ἐν τῷ «κάστρω τῶν Setines»). Ἀλλ' ἐν τούτοις ἐνεφανίσθη καὶ ἄλλος μνηστήρ τῆς κληρονομίας τοῦ Νερίου. Ὁ δούξ οὗτος εἶχε καταλίπει νόθον υἱόν, τὸν Ἀντώνιον, οὗ ἡ μήτηρ Μαρία Πένδη ἦτο Ἕλλητις καὶ ὅστις διὰ τοῦτο ἀπήλασε δυνάμειος τινος παρὰ τοῖς Ἰθαγενέσι. Καὶ διὰ μὲν τῆς διαθήκης τοῦ πατρὸς ὁ Ἀντώνιος εἶχε λάβει ὡς μερίδα αὐτοῦ τὴν Βοιωτίαν, ἀλλ' ἡ φιλοδοξία αὐτοῦ δὲν ἤρκετο εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ δουκάτου. Διὸ ἐκαιροφυλάκτησεν, ὡς καὶ ὁ πατήρ, καὶ τῷ 1402 κατέλαβε τὸ ἄστυ τῶν Ἀθηνῶν. Καὶ πάλιν δ' ἡ Ἀκρόπολις ὑπέστη μακρὰν πολιορκίαν, καὶ μόνον ἀφ' οὗ ἐχρησίμευσαν ὡς τροφὴ τῆς πειναλέας φρουρᾶς ὁ τελευταῖος ἵππος καὶ τὰ τελευταῖα παρθένια, ἡ παρεδόθη ὁ ἐξουσιαστής, καὶ τῆς πόλεως ἤρξε δεύτερος Ἀττιώλης.

Ἐπὶ μίαν ὄλην γενεάν αἱ Ἀθηναὶ ἀπῆλυσαν εἰρήνης ἐπὶ τῆς δεξιᾶς διοικήσεως τοῦ Ἀντωνίου. Ἡ Βενετία τῷ 1403 ἀνεγνώρισεν αὐτὸν ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ κρατήσῃ «τὴν χώραν, τὸ κάστρον καὶ τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν τῶν ἐν τοῖς νέοις χρόνοις καλουμένων «Sythines» ὡς ὑποτελῆς τῆς Βενετικῆς πολιτείας, καὶ ἡ Φλωρεντία συνωμολόγησε μετὰ τοῦ «ἀγαθοῦ φίλου καὶ συμπολίτου» ἐμπορικὴν συνθήκην, δι'

ἧς Φλωρεντινοὶ ἔμποροι ἔλαβον ἄδειαν ἐλευθέρως προσόδου εἰς ἅπαντας τοὺς λιμένας τῶν Ἀθηνῶν. Ἦτο δὲ φυσικόν, ὅτι ἐπὶ δουκὸς Ἰταλοῦ τὴν καταγωγὴν ἔμελλον νὰ ἔλθωσιν εἰς Ἀθήνας πολλοὶ Ἰταλοὶ. Εὕρισκομεν ἐν τῇ πόλει ἐγκατεστημένον κλάδον τινὰ τῶν Μεδίκων, οἵτινες ἐξελληνίσθησαν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστ' ἔκαλοῦντο διὰ τοῦ ἀντιστοίχου ἑλληνικοῦ ὀνόματος Ἰατροί. Τὸ ἐν τοῖς Προπυλαίοις μέγαρον, ἐν ᾧ λαμπρῶς ἐνδιητᾶτο ὁ Ἀντώνιος, ἀναζωπύρησε τὴν αἴγλην τῆς ἀρχῆς τῶν Δελαρός, καὶ οἱ Ἰταλοὶ συγγενεῖς τοῦ δουκὸς ἐξενίζοντο πολλάκις ἐν αὐτῷ ὑπ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἀθηναῖος ἱστορικὸς Χαλκοκονδύλης, οὗ ὁ πατήρ ὑπῆρξε εἰς τῶν προσκειμένων εἰς τὸν δούκα, μαρτυρεῖ, ὅτι ὁ Ἀντώνιος «καὶ σωφρονῶν ἐπὶ πολὺ δὴ τοῦ χρόνου διεγένετο εὐδαιμονῶν, ἀπὸ τε τῆς κατὰ τὴν ἀρχὴν οἰκονομίας πλοῦτον ἑαυτῷ περιποιούμενος καὶ τὴν πόλιν ὡς οἶόν τε μάλιστα κοσμῶν»¹. Καὶ δὲν γινώσκωμεν μὲν μετὰ βεβαιότητος ὅποια ὑπῆρξαν αἱ βελτιώσεις αὐταί, πλὴν ἢ ἂν προσγράψωμεν εἰς αὐτὸν μᾶλλον ἢ εἰς τὸν οἶκον τῶν Δελαρός τὴν συμπλήρωσιν τοῦ μεγάρου καὶ τὴν οἰκοδόμησιν τοῦ νῦν κατεστραμμένου φραγκικοῦ πύργου². Ἀλλ' εἶνε πιθανόν, ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀκροπόλεως ἦτο ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἀντωνίου κακαλυμμένη δι' οἰκιῶν, αἵτινες ἐχρησίμευσον χάριν ἐνοικίσεως τῆς φρουρᾶς, τῶν αὐλικῶν καὶ τῶν λειτουργῶν τῆς μητροπολιτικῆς ἐκκλησίας. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀνάκτισιν τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τῶν Βαυαρῶν κατηδραφίσθησαν πολλὰ μνημεῖα περιόδου, ἧτις δὲν παρεῖχεν ἐνδιαφέρον εἰς τοὺς σχολαστικοὺς ἀρχαιομαθεῖς τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος.

Ἐπ' ἰσῆς δ' εἶνε σχεδὸν ὁμοίως σκοτεινὰ τὰ κατὰ τὴν κοινωνικὴν κατάστασιν τοῦ λαοῦ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Ἀντωνίου. Καὶ οἱ μὲν δύο αὐτοῦ ἀλληλοδιάδοχοι γάμοι μετ' Ἑλληνίδων δεικνύουσιν, ὅτι δὲν ἐθεώρει τοὺς Ἰθαγενεῖς φυλὴν ἀξίαν περιφρονήσεως, ἀλλὰ μέλη τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ἐξήσκουν πειρατεῖαν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Ἕλληνες ἐπιφανεῖς ἐξηκολούθουν ἀξιούντες ἰδίας παραχωρήσεις πολιτικῶν δικαιωμάτων. Λοιμοὶ δὲ καὶ τουρκικαὶ ἐπιδρομαὶ ἐφείσθησαν μὲν τῶν Ἀθηνῶν αὐτῶν, ἀλλ' ἠρήμωσαν τὴν Ἀττικὴν διὸ Ἀλβανοὶ καὶ Βλάχοι ἔποικοι ἦσαν ἀσπαστοὶ ἐν αὐτῇ, καὶ ὁ Ἀντώνιος

1. Χαλκοκονδύλης ἐκδ. Βόν. IV σ. 216 στίχ. 4 ε.

2. Τοῦτο φρονεῖ ὁ Γρηγορόβ. Ὁ δὲ Φίνλαϋ εἶνε τῆς ἐναντίας γνώμης.

1. Ἴδε. Σπυρ. Π. Λάμπρου. Τὸ παρθένιον τῆς Ἀκροπόλεως ἐν τῷ Νέφ Ἑλληνομνημῶν Τόμ. Α' σ. 236 κ ε.

ἀσμένως ἀπέστειλε τοὺς ἐξαιρέτους αὐτοῦ ἵππους εἰς τὰς καλλιτέρας βοσκὰς τῆς Εὐβοίας¹, ὅπου καὶ οἱ ὑπήκοοι αὐτοῦ εὗρισκον ἄσυλον ὑπὸ τοὺς Βενετούς, σωζόμενοι ἀπὸ τῶν τουρκικῶν στιφῶν.

Παρὰ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν εὐημερίαν τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ ὁ Ἀντώνιος εἶχεν ἐξαίρετον πολιτικὴν δξυδέρκειαν, ὥστε νὰ κατανοῆ, ὅτι ἰφίστατο μόνον ἐξ ἀνοχῆς τοῦ σουλτάνου. Ἐπειδὴ τὰ σλαβικὰ κράτη εἶχον ἤδη ὑποκύψει εἰς τοὺς Τούρκους, ἡ τύχη τῆς Ἑλλάδος ἦτο μόνον ζήτημα χρόνου. Ἡ Θεσσαλία εἶχεν ὑποταχθῆ τῷ 1393, αἱ Νέαι Πάτραι εἶχον πέσει πρὸ μικροῦ, καὶ τότε τὰ ἱστορικὰ τιμάρια τῶν Σαλώνων καὶ τῆς Βοδονίτζης, ἀνα ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἦσαν συνδεδεμένα μετὰ τῆς ἱστορίας τοῦ δουκάτου, ἐξέλιπον. Ἐκ πικρᾶς εἰρωνείας τῆς τύχης ἡ αὐτὴ ἐκείνη εὐγενὴς δέσποινα τῶν Σαλώνων, ἥτις δὲν εἶχε καταδεχθῆ νὰ ἔλθῃ εἰς γάμον μετ' ἀνδρὸς ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Ἀτζαϊωλῶν, ἐπεράτωσε τὸν βίον ἐν χαρμελίῳ τουρκικῷ. Ὁ δ' Ἀντώνιος ἐπαπειλημένως ἐπεσκέφθη τὴν ἐν Ἀδριανουπόλει τουρκικὴν αὐλήν, ἐζήτησε παρὰ τοῦ σουλτάνου ἐπικύρωσιν τῆς ἐν αὐτῇ ἀθηγαϊκῷ δουκάτῳ ἀρχῆς αὐτοῦ καὶ ἐπλήρωσε τακτικῶς φόρον εἰς τὸν μονάρχην ἐκεῖνον. Ἀλλὰ καὶ παρὰ τὴν ἀφογον αὐτοῦ ἐκείνην στάσιν δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐμποδίσῃ τυχαίαν ἐπιδρομὴν τοῦ δουκάτου ὑπὸ τῶν Τούρκων, καὶ ἠνυγκάσθη ἄκων νὰ συνοδεύσῃ τοὺς Τούρκους ἐπιδραμόντας τὴν Πελοπόννησον τῷ 1423. Μετὰ δὲ τὸν ἐν ἔτει 1435 θάνατον αὐτοῦ ἐπῆλθεν ἡ καταστροφή.

Ὁ Ἀντώνιος εἶχεν ὀρίσει διάδοχον τὸν Νέριον, τὸν μικρὸν ἀνεψιὸν τοῦ Νερίου Α'. Ἀλλ' ἡ ἔθνικὴ φατρία, ἣς ἠγέται ἦσαν ἡ χήρα τοῦ θανόντος δουκὸς καὶ ὁ συγγενὴς αὐτῆς Χαλκοκονδύλης, ὁ πατήρ τοῦ ἱστορικοῦ, ἐφρόνουν ὅτι εἶχεν ἐπιστῆ ἡ ὥρα νὰ μεταβάλλωσι τὸ δουκάτον εἰς πολιτείαν ἑλληνικὴν. Αἱ δ' ὁ Χαλκοκονδύλης ἐστάλη νὰ τύχη τῆς ἐπικυρώσεως τοῦ σουλτάνου ἐν Ἀδριανουπόλει, ἐκ τῆς ἀποφάσεως τοῦ ὁποίου ἐξηρτάτο τότε ἡ τύχη τῶν Ἀθηναίων. Ὁ δὲ σουλτάνος ἀπηξίωσε νὰ δεχθῆ τὸ χρῆμα, ὅπερ προσέφερον εἰς αὐτὸν οἱ πονηροὶ Ἕλληνες καὶ διέταξε τὴν φυλάκισιν τοῦ ἀποστόλου αὐτῶν. Δὲν ὑπῆρξε δὲ πολὺ ἐπιτυχστερά ὁμοίως ἀπόπειρα καταλήψεως τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Θηβῶν παρὰ τοῦ δεσπότη Πελοποννήσου Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, τοῦ κατόπιν τελευταίου αὐ-

τοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ ἱστορικὸς Φραντζῆς ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ δεσπότη, ὅπως διαπραγματευθῆ μετὰ τῆς χήρας τοῦ Ἀντωνίου περὶ τῆς παραχωρήσεως τῶν πόλεων τούτων ἐπ' ἀνταλλάγματι κτήσεων ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ἡ χήρα δούκισσα δὲν ἦτο ἀπρόθυμος εἰς ἀποδοχὴν τῶν ὄρων ἐκείνων. Ἀλλ' ἐν ᾧ αἱ διαπραγματεύσεις ἔβαινον καλῶς, ἡ φραγκικὴ φατρία τῶν Ἀθηναίων, βοηθουμένη ὑπὸ κόμματός τινος Ἑλλήνων, εἶχεν ἀνκηρύξει τὸν Νέριον Β' καὶ καταλάβει τὴν Ἀκρόπολιν. Συγχρόνως δ' οἱ Τούρκοι κατέλαβον τὰς Θήβας καὶ ἐπέτρεψαν εἰς τὸν Νέριον νὰ κρατήσῃ τὸ δουκάτον ὡς ὑπόφορος ὑποτελῆς τοῦ σουλτάνου. Μεταξὺ δὲ σφύρας καὶ ἄκμονος τῶν Ἑλλήνων πατριωτῶν, οὗς ἀντιπροσώπευεν ὁ δεσπότης Κωνσταντῖνος, καὶ τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων κατακτίσεως καὶ κρατερός τις ἀνὴρ θὰ εὗρισκε δύσκολον τὴν διαίτησιν τοῦ δουκάτου, ὁ δὲ Νέριος δὲν ἦτο ἀνὴρ κρατερός. Ἐπὶ τινα ἔτη ἐξώσθη τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀντωνίου, καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὴν Φλαρεντίαν, τὴν γενέτειραν τοῦ ἰδίου οἴκου, ἕως ὁ θάνατος τοῦ ἀδελφοῦ κατέστησε δυνατὴν τὴν κάθοδον αὐτοῦ. Ὁ δεσπότης Κωνσταντῖνος, ὁ σθεναρώτατος καὶ μάλιστα φιλόπατρις τῶν Ἑλλήνων, ἐπειράθη καὶ πάλιν νὰ νασκλήσῃ τὰς Ἀθήνας χάριν τοῦ ἔθνικοῦ ἀγῶνος, ἐπέδραμε τὸ δουκάτον κατὰ τὴν εἰς τὸν Αἶμον ἀπουσίαν τοῦ ἐπικυριάρχου τοῦ Νερίου, τοῦ σουλτάνου, καὶ ἠνάγκασε τὸν ἀπεγνωσμένον δοῦκα ν' ἀποστῆ τῆς πρὸς τὸν σουλτάνον ὑποτελείας, προσκυνῶν τὸν Κωνσταντῖνον καὶ γινόμενος ὑπόφορος εἰς αὐτὸν. Καὶ ἀνεξωπυρήθη μὲν πρὸς ὄραν ἐν τῇ βορείῳ Ἑλλάδι πνεῦμα φιλοπατρίας, ἀλλ' ἡ νίκη τῶν Τούρκων ἐν Βάρνη ἀφῆκε τὸν σουλτάνον ἐλεύθερον νὰ μεταχειρισθῆ ὡς ἤθελε τὸν Κωνσταντῖνον καὶ τὸν παρόσπονδον αὐτοῦ ὑποτελῆ. Ὁ ἀτυχὴς Νέριος ἠπειλεῖτο ὑπὸ τε Τούρκων καὶ Ἑλλήνων, ἀλλὰ προετίμησε νὰ πληρώσῃ φόρον εἰς τὸν ἀπιστον μᾶλλον ἢ εἰς τὸν σχισματικὸν καὶ συνέπραξ μετὰ τοῦ Μουράτ Β' κατὰ τὴν εἰσβολὴν αὐτοῦ εἰς τὴν Πελοπόννησον. Μεταξὺ δὲ τῶν αὐλικῶν τῶν συγωθουμένων ἐν τῷ στρατηγίῳ τοῦ νικηφόρου σουλτάνου ἐν Θήβαις ἡ οἰκτρὰ μορφή τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηναίων ἐξήγειρε βεβαίως τὴν περιφρόνησιν τῶν Τούρκων καὶ τὴν συμπάθειαν τῶν Φράγκων. Τῷ δὲ 1451 ἔληξεν ἡ ἄδοξος ἀρχὴ τοῦ Νερίου Β'.

Καίτοι δ' ἡ πολιτικὴ κατάστασις τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τὴν ἀσθενῆ ἀρχὴν τοῦ Νερίου ὑπῆρξεν ἐλεεινὴ, ἀπὸ τῆς περιόδου ταύτης δυνά-

1. Σχθκ Μνημεῖα Ἑλληνικῆς Ἱστορίας Τόμ. Α' σ. 178.

μεθὰ γὰρ χρονολογήσωμεν τὴν ἔναρξιν τοῦ ἐνδιαφέροντος Ἑσπερίων ἀρχαιοδιφῶν ὑπὲρ τῶν ἐρειπίων τῆς πόλεως. Καὶ δὴ τότε ἐπεσκέφθη τὰς Ἀθήνας δις Κυριακὸς ὁ Ἀγκωνίτης καὶ κατέλιπε διαφόρους εἰδήσεις περὶ αὐτῆς οὔσας μὲν ἀτελεστέρας ἀλλ' οὐχ ἦττον ἐνδιαφερούσας τῶν περιγραφῶν τοῦ Παισανίου. Ὁ Κυριακὸς λέγει μὲν ὅτι «εἶρε τὸν Νέριον ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως» ἀλλ' ἀτυχῶς οὐδὲν μαρτυρεῖ περὶ τοῦ δουκὸς καὶ τοῦ μεγάρου αὐτοῦ, ὑπολαμβάνων κατὰ τὸ σύστημα τῶν περὶ μόνης τῆς ἀρχαιότητος ἀσχολουμένων, ὅτι αἱ μεσαιωνικαὶ Ἀθήναι ἦσαν ἀνάξιοι τῆς προσοχῆς ἀνδρὸς λογίου. Ἡ πρώτη δ' αὐτοῦ αἴσθησις ὑπῆρξεν, ὅτι ἡ πόλις ἦτο κατάσπαρτος σωροῦ λαμπρῶν ἐρειπίων, ἐξ ὧν ἀντέγραφεν ἀρχαίας ἐπιγραφάς. Παρὰ δὲ τῶν οἰκούντων ἐν τῇ πόλει δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ λάβῃ ἀκριβεῖς εἰδήσεις, ἐπειδὴ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον οἱ Ἀθηναῖοι παρεδοξολόγουν πολλά περὶ τῶν ἀρχαίων μνημείων. Οὕτω τὸ χορηγικὸν μνημεῖον τοῦ Λυσιγράτους ἐκαλεῖτο καινῶς Φανάριον τοῦ Δημοσθένους, ὁ ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς δυσκόλως ἀνεγνωρίζετο ἐπὶ τὸ ὄνομα Παλατίου τοῦ Ἀδριανοῦ, τὰ λείψανα τοῦ ὑδραγωγείου τοῦ αὐτοκράτορος ἐκείνου ἐνομίζοντο ὄντα Σχολεῖον τοῦ Ἀριστοτέλους, τὸ Ὡδεῖον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ εἶχε μεταβληθῆ εἰς Παλάτιον τοῦ Μιλτιάδου. Ὁ δὲ Πειραιεὺς δὲν ἦτο πλέον πολυφοιτητὸς λιμὴν, ἀλλ' ὁ μέγας λίθινος λέων, ἐξ οὗ προῆλθε τὸ μετεγενέστερον αὐτοῦ ὄνομα Porto Leone παρὰ τοῖς Ἰταλοῖς, Πόρτο Δράκο παρὰ τοῖς Ἑλλησι καὶ Ἀσλὰν Λιμάνι τουρκιστὶ καὶ ὅστις νῦν εὐρίσκεται ἐξώθεν τοῦ Ναυστάθμου τῆς Βενετίας, προσεῖλκυσε τὴν προσοχὴν τοῦ περιέργου περιηγητοῦ, τοῦ προδρομοῦ τῶν ἀρχαιολογικῶν σχολῶν τῶν νῦν ἀνθουσῶν ἐν Ἀθήναις.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Νερίου Β' ἡ χήρα αὐτοῦ, ἔλαβε παρὰ τοῦ σουλτάνου τὴν ἀδελφίαν τοῦ διοικεῖν τὸ δουκάτον ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἀνηλίκου υἱοῦ Φραγκίσκου. Ἀλλὰ τρομερὰ οἰκογενειακὴ τραγωδία κατέστρεψε πάσαν προσδοκίαν εὐημερίας καὶ ἐπέσπευσε τὴν πτώσιν τῆς κλονουμένης πολιτείας. Ἡ εὐπαθὴς καὶ ὠραία νεαρὰ χήρα περιέπεσεν εἰς βίαιον ἔρωτα πρὸς τὸν εὐμορφον Βενετὸν εὐπατρίδην Βαρθολομαῖον Κονταρίνην ὅστις εἶχεν ἔλθει εἰς Ἀθήνας ἕνεκεν ὑποθέσεων. Τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Κονταρίνης εἶχεν ἤδη σύζυγον

ἐν Βενετία δὲν ὑπῆρξε κώλυμα διὰ τὴν ἀκάθεκτον δούκισσαν κατὰ τὸν ἔραστὴν αὐτῆς. Ὁ Κονταρίνης ἐδηλητηρίασε τὴν γαμετὴν καὶ ἐνυμφεύθη τὴν ἐπίτροπον τοῦ νεαροῦ δουκὸς, μεθ' ἧς συνεμερίσθη τὰ ἔργα τοῦ ἀξιώματος αὐτῆς. Ἀλλ' ἡ αἰξουσα αὐτοῦ δύναμις ἐξήγειρε τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες ὑπέβαλον καταγγελίαν κατ' αὐτοῦ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ σουλτάνου. Ὁ σφετεριστὴς τῆς ἀρχῆς ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ συνηγορήσῃ αὐτὸς ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐνώπιον τοῦ Μωάμεθ Β'. Διὸ ἀνεχώρησε, συμπαραλαβὼν τὸν μικρὸν προγονόν, ὅπως τύχη ἐπικυρώσεως παρὰ τοῦ σουλτάνου. Ἀλλ' ἐν τῇ τουρκικῇ αὐλῇ εὐρίσκειτο ἤδη ἄλλος μνηστήρ τοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν ὁ Φράγκος Ἀτζαϊώλης, ἀνεψιὸς τοῦ Νερίου Β', ὅστις καὶ δὲν ἐδυσκολεύθη νὰ πείσῃ τὸν Μωάμεθ νὰ ναδεῖξῃ αὐτὸν δοῦκα. Ὁ μέγας ἐκεῖνος Ὀθωμανὸς πολιτευτῆς δὲν ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ τὰς Ἀθήνας περιερχομένας εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν Βενετῶν, οἵτινες εἶχον καταλάβει τὴν Αἴγιαν πρὸς τινῶν ἑτῶν. Διὸ ἔστειλε τὸν Φράγκον ὅπως ἀρξῆ τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες ἐδεξιώθησαν τὸν ὑπ' αὐτοῦ διορισθέντα μετ' ἐπευφημιῶν. Πρώτη δὲ πράξις τοῦ Φράγκου ὑπῆρξε νὰ συλλάβῃ τὴν δούκισσαν καὶ ῥίψῃ αὐτὴν εἰς τὴν φυλακὴν τῶν Μεγάρων, ὅπου καὶ ἐφρονεύθη κατὰ διαταγὴν αὐτοῦ. Πάραυτα ὁ Κονταρίνης παρεπονέθη εἰς τὸν σουλτάνον ἐπὶ τῇ ἀνοσιουργίᾳ ταύτῃ, ἐλπίζων ἀναμφιβόλως, ὅτι θὰ ἐλάμβανεν αὐτὸς τὸ δουκάτον εἴτε ὡς δοῦξ εἴτε ὡς κηδεμὸν τοῦ Φραγκίσκου. Ἀλλ' ὁ Μωάμεθ εἶχεν ἤδη ἐκπορθήσει τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐφρόνει, ὅτι εἶχεν ἐπιστῆ πλέον ὁ καιρὸς νὰ σαρώσῃ καὶ τὰ τελευταῖα ἕχνη τῆς ἐν Ἑλλάδι κυριαρχίας τῶν Χριστιανῶν. Διὸ διέταξε τὸν υἱὸν τοῦ Τουραχάν, τὸν Ὀμάο, νὰ ὑποτάξῃ τὸ δουκάτον καὶ μεταβάλλῃ αὐτὸ εἰς τουρκικὴν ἐπαρχίαν. Κακοὶ οἰωνοὶ ἐφαίνοντο προαγγέλλοντες τὴν πτώσιν τῶν Ἀθηνῶν. Ἐν μὲν τῷ οὐρανῷ εἶχεν ἐμφανισθῆ κοιμήτης, τοὺς δὲ πεφοβημένους κατοίκους ἐπέδραμε λιμός. Τῷ 1456 ὁ Ὀμάο κατέλαβε τὸ ἄστυ, ἀλλ' ὁ Φράγκος ὑπερήσπισε τὴν Ἀκρόπολιν μετὰ τοῦ θάρρους τῆς ἀπογνώσεως. Οὐδὲ μίᾳ χριστιανικῇ δυνάμει ἐκίνησε χεῖρα ὑπὲρ διασώσεως τῶν Ἀθηνῶν. Οὐδὲ αὐτὴ ἡ προσφορὰ τῶν Ἀθηναίων, προτεινάντων εἰς τὴν Βενετίαν νὰ τεθῶσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῆς, ἔπεισε τὴν προνοητικὴν βενετικὴν πολιτείαν νὰ βοηθήσῃ τοὺς πολιορκουμένους. Τέλος ὁ Φράγκος παρεδόθη ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ κρατήσῃ τὰς Θήβας καὶ τὴν Βοιωτίαν ὡς ὑποτελῆς τοῦ σουλτάνου. Τὰ κοινοτικά προνόμια τῆς πόλεως διε-

1. Ὁ Πορτ. ἐνθ. ἀν. τόμ. 86. σ. 128 ὅστις ὀνομάζει τὸν ἀνδρα, ἐν ᾧ παρὰ τῷ Finlay (Τόμος Δ' σ. 163) καλεῖται Πέτρος Ἀλμέριος.

τηρήθησαν, καὶ εἰς ἐπιτροπείαν ἀρχόντων ἐπετράπη νὰ συμπράτῃ μετὰ τοῦ διορισθέντος Τούρκου βοεβόδα, ἔνιοι δὲ τῶν ἀθηναϊκῶν οἴκων ἀπηλλάγησαν ἰδίᾳ τοῦ χαρατσίου, ἦτοι τοῦ κεφαλικοῦ φόρου.

Ὁ Μωάμεθ Β', ἀνὴρ φιλόκαλος καὶ λαλῶν τὴν ἑλληνικὴν, ὅστις μάλιστα ἔχει χαρακτηρησθῆ ὡς φιλέλληνα ὑπὸ τοῦ Ἑλληνοστρατιώτου βιογράφου Κριτοβούλου, ἐπεθύμει νὰ ἐπισκεφθῆ αὐτοπροσώπως τὴν πόλιν ἐκείνην, περὶ ἧς καὶ τῆς ἐν τῷ παρελθόντι εὐκλείας αὐτῆς εἶχεν ἀκούσει πλεῖστα ὄσα. Διὸ τῷ 1458 κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἀπὸ τῆς εἰς τὴν Πελοπόννησον ἐκστρατείας αὐτοῦ εἰσηλθε διὰ τῶν πυλῶν, ὧν τὰς κλεῖδας, καθ' ἃ μαρτυρεῖται ἄλλαν χαρακτηριστικῶς, παρέδωκεν εἰς αὐτὸν ὁ Ἕλληνας ἡγούμενος τῆς ἐπὶ τοῦ Ὑμηττοῦ μονῆς Καισαριανῆς. Καὶ δὴ ἡ ἑλληνικὴ φρατρία εἶχεν ἐπιδείξει τὴν προτίμησιν αὐτῆς πρὸς τοὺς Τούρκους μᾶλλον ἢ τοὺς Λατίνους, καὶ ὁ πορθητὴς μετὰ πολλῆς συνέσεως ἠνέχθη ἀμφοτέρας τὰς χριστιανικὰς λατρείας ἐν τῇ νέᾳ ὑπ' αὐτοῦ κατακτηθείσῃ ἐπαρχίᾳ. Ἄλλ' ἡ προνομιούχος θέσις τῶν καθολικῶν, ἣτις εἶχεν μεγάλως ἐξηρηθῆσει τοὺς Ἕλληνας, ἔπαυσε σὺν τῇ μεταβολῇ τοῦ Παρθενῶνος ἀπὸ καθολικῆς μητροπόλεως εἰς τουρκικὸν τζαμίον.

Καὶ ἐπετράπη μὲν εἰς τὸν Λατῖνον ἀρχιεπίσκοπον νὰ διοικῆ τὸ φθῖνον αὐτοῦ ποίμνιον μέχρι τοῦ θανάτου, ἀλλ' ὁ μεγαλοπρεπὴς Παρθενῶν, ὅστις ὑπέστη τοιαύτας μεταβολὰς λατρείας, ἐκονιάθη καί, πρὶν ἢ παρέλθῃ πολὺς χρόνος, εὐπετῆς μιναρὲς, οὗ ἡ βᾶσις εἶνε μέχρι καὶ τῆς σήμερον ὄρατῆ, ὑψώθη ὑπὲρ τὸ κτίριον ἐκεῖνο, ὅπερ ἀλληλοδιαδόχως εἶχε χρησιμεύσει ὡς εἰδωλολατρικὸς ναός, ἑλληνικὴ μητρόπολις καὶ λατινικὴ καθεδρική ἐκκλησία. Τουρκικὴ φρουρὰ ἐγκατεστάθη ἐν τῇ βεβηλωθείσῃ Ἀκροπόλει, καὶ ὁ φρούραρχος ἠδρυνεν ἐν τῷ κατὰ τὰ Προπύλαια μεγάρῳ τῶν Ἀτσαῖωλῶν. Τὰ λαμπρὰ μνημεῖα τῆς Ἀκροπόλεως κατέπληξαν τὴν φαντασίαν τοῦ σουλτάνου ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἀνεφώνησε «τὸ Ἰσλάμ εἶνε ἀληθῶς τὰ μέγιστα ὑπόχρεων εἰς Ὁμάρ τὸν υἱὸν τοῦ Τουραχάν». Διέμεινε δ' ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας ἐν τῷ μεστῷ κήπων προαστείῳ τῶν Πατησίων, ὅπερ ὑπὸ τινῶν ὑπολαμβάνεται κληθῆναι ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ Πατισιάχ, ὅπως ἐπισκεφθῆ πάντα τὰξιοθέατα τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ Πειραιῶς. Ἐπειτα δ' ἀνεχώρησεν εἰς Θήβας, ὅπου ὁ ὑποτελής αὐτοῦ Φράγκος ἐδεξιώθη αὐτὸν ἐν τῷ κάστρῳ τῆς Καδμείας.

Ἐπὶ δύο ἀκόμη ἔτη ὁ Φράγκος ἐξικολούθησε διατηρῶν τὴν σκιάν τοῦ δουκικοῦ ἀξιώματος ἐν Βοιωτίᾳ. Ἀλλὰ τὸ 1460 μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Πελοποννήσου ὁ Μωάμεθ ἐπεσκέφθη τὸ δεύτερον τὰς Ἀθήνας, ὅπου ἤκουσε ψιθυριζομένην συνωμοσίαν χάριν πολυνορθώσεως τοῦ δουκός. Διὸ ἀπέστειλε πάραυτα δέκα τῶν πρωτευόντων κατοίκων ὡς δμήρους εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ διέταξε τὸν Φράγκον νὰ παραστῆ πρὸ τοῦ πασσᾶ τῆς Πελοποννήσου Ζαγανοῦ. Ὁ τελευταῖος δούξ τῶν Ἀθηναίων ἐστραγγαλίσθη ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ κατὰ διαταγὴν τοῦ πασσᾶ, τὰ δὲ τρία ἀνήλικα αὐτοῦ τέκνα ἀπήχθησαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀργότερον κατετάχθησαν εἰς τοὺς γενιτσάρους, ἡ δὲ χήρα αὐτοῦ ἠγαγκάσθη νὰ συζευχθῆ τὸν Ἀμηρούτζην, τὸν φερόμενον προδότην, τὸν παραδώσαντα εἰς τοὺς Τούρκους τὴν αὐτοκρατορίαν τῆς Τραπεζοῦντος. Ἀρχομένου δὲ τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος εἰς τὸν Γάλλον περιηγητὴν Πουκεβίλλ ἐπεδείχθη ἐν Ἀθήναις ὀνηλάτης εἰς οὗ τὰς φλέβας ἔρρεε τὸ αἷμα τῶν Ἀτσαῖωλῶν, καὶ ἡ σημερινὴ οἰκογένεια Νέρη καυχᾶται ἔλκουσα τὸ γένος ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐπιφανοῦς οἴκου.

Οὕτω μετὰ διακόσια πεντήκοντα καὶ πέντε ἔτη ἐξέλιπον τὰ τελευταῖα ἴχνη τοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηναίων. Ἐπὶ τε τῆς ἀρχῆς τῶν Δελαρὸς ὡς καὶ ἐπὶ τῶν Καταλωνίων καὶ τῶν Ἀτσαῖωλῶν ἡ ἀδυναμία τῶν Λατίνων δυναστῶν ἐνέκειτο εἰς τὴν ἀνικανότητα αὐτῶν ὅπως ἀφομοιωθῶσι μετὰ τῶν Ἑλλήνων. Ἡ ἀντιζηλία τῶν οἰκείων ἐκκλησιῶν ὑπῆρξε καὶ εἶνε ἀκόμη σήμερον ἐν ἄλλοις μέρεσι τῆς ἐγγύς Ἀνατολῆς τὸ μέγιστον ἐμπόδιον στεροῦς ἐνώσεως τῶν χριστιανικῶν φύλων ἐναντίον τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ. Ἀλλ' οὐχ ἦττον, ἂν οἱ Φράγκοι τῶν Ἀθηναίων οὐδὲν ἄλλο ὑπῆρξαν διὰ παντὸς τοῦ χρόνου ἢ ξένη παροικία, παρέσχον δάνειον αἴγλην διὰ τῆς λαμπρᾶς αὐτῶν αὐλῆς εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην, ἣτις ἦνθησε καὶ πάλιν καὶ προσείλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν ἀνθρώπων. Ἄν αἱ Ἀθηναὶ ἠγλαῖσαν αὐτοὺς, ἐκεῖνοι τοῦλάχιστον ἔπραξαν τι ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων, καὶ αὐτῆ δὲ ἡ σκοτεινότης ἐποχῆ τῆς ἀρχῆς αὐτῶν φαίνεται λαμπρὰ περιβαλλομένη πρὸς τὴν ἀχλὺν τὴν κατασκεδισθεῖσαν ἐπὶ τῆς ἀρχαίας πόλεως ἐπὶ τοῦς τρεῖς καὶ ἥμισυν αἰῶνας τῆς τουρκοκρατίας.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ι. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΞΕΝΙΑΣ

Α'.

Χαρτ. Αιῶνος XVI (φύλ. 155) κώδιξ ἀστάχως.

Ἐν στήματι 4^ω μεγάλῳ διατήλῳ περιέχεται Εὐαγγέλιον κατὰ Λογάνην. Τα ἀρχικά κεφαλαῖα εἶναι ἐρυθρὰ διὰ κινναβάρους καὶ ἀκομψα, ὡς καὶ αἱ ἐπικεφαλίδες τῶν περιχωρῶν, τὰ δὲ κείμενα διὰ μελάνης ὑποξάνθου. Ἀρχεται ἐκ τῆς περικοπῆς: «Εἰσηλθεν δ' Ἰησοῦς σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ εἰς πλοῖαριον», καὶ τελευτᾷ: «ἄκου εἰς τὰς γραφάς καὶ οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία, ἀμήν». Ἐχει ἀνορθογραφίας τινάς. Το δὲ κεφαλαῖον Ε' φέρει χεῖρα ἐκτεταμένην.

Παρατηρητέον ὅτι ἀντὶ στίξεως γίνεται χηρῆσις σταυροῦ.

Β'.

Χαρτ. Αἰῶνος XVI (φύλλα 223). Στάχως ξυλίνῃ καὶ βυροίνῃ.

Ὁ κώδιξ εἶναι μονότυπος, περιέχει δὲ τὰς: 1) Εὐχὴ συγχωρητικὴ τοῦ σοφωτάτου κυρίου Ἐμμανουὴλ τοῦ Μεγάλου Ῥήτορος, προσηροτημένη ἐν τρισὶ φύλλοις ἔμπροσθεν, μεθ' ὃ ἔσσεται ἐν ἀρχῇ τοῦ κυρίου κώδικος: 2) Λόγος περὶ ἀρετῆς καὶ κικίας.—3) Τοῦ αὐτοῦ, ὅτι κατὰ τρεῖς τρόπους κακοπαθοῦσιν οἱ ἄνθρωποι.—4) Τοῦ Ἀγ. Νεῖλου ἐκ τῶν ὄρων: «Ἄδης ἐστὶ χωρὶον ἀφεγγές.—5) Τοῦ Ἀγ. Μακαρίου, ἐν τῇ ἀναστάσει ὅλα τὰ μέλη ἀίστανται.—6) Γερασίου χρονολογικοῦ, «Ἐπὶ τῆς βασιλείας τῶν Ῥωμαίων τὸ Βέζιον (1) ὄρος ἐν τῇ δύσει κατὰ κορυφῆς ὄργεν πῦρ ἀνέβλυσε τοσοῦτον, ὥστε καταφλέξει τὴν παρακειμένην χώραν σὺν ταῖς πόλεσιν.—7) Τοῦ Ἀγ. Εὐφραῖμ, περὶ προσευχῆς.—8) Σύνταγμα Γλυκᾶ κυροῦ Μιχαήλ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου λόγος λε. τῷ μοναχῷ κυρῷ Θεοφάνῳ περὶ τῆς ὀπτασίας, ἣ ἐξείλετο ὁ Προφήτης Ἰεζεκιὴλ καὶ ὅπως αὐτὴν εἰς τοὺς τέσσαρας Εὐαγγελιστὰς ἐξείλαβοντο.—9) Τοῦ αὐτοῦ, λόγος εἰς χάριτος ἀναδέχεται τοῖς λέγουσιν ὅτι ἀποφάσει μόνῃ καὶ οὐκ ἀληθείᾳ εἰσηλθεν εἰς τὸν παράδεισον ὁ λησιῆς.—10) Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου, ἐκ τοῦ λόγου ἰδ' περὶ τῆς Ἀγ. Τριάδος.—11) Παλλίδου πατρὸς πρὸς Λαίσιον περὶ νηστείας.

—12) Θεοδωρήτου, τοῦ Ἀγ. Ἐπιφανίου περὶ τῶν ἰβ' λίθων.—13) Εὐαγγελίου, ὑποτύπωσις μοναχικῆ διδασκούμεσα πῶς δεῖ ἀσκεῖν καὶ ἡσυχάζειν.—14) Τοῦ αὐτοῦ, περὶ τῶν ἐκπιπτόντων ἐξ οἰκείας ἀμελείας καὶ προφασισομένων προφάσεων ἀμαρτίας.—15) Τοῦ αὐτοῦ πρὸς ἀδελφὸν ἐκπεσόντα καὶ περὶ μετανοίας.—16) Περὶ τοῦ μὴ ἔχοντος φόβον Θεοῦ ἐν ἑαυτῷ.—17) Περὶ τοῦ μὴ ἔχοντος ἀγάπην.—18) Περὶ τοῦ κεντημένου μακροθυμίας.—19) Περὶ τοῦ μὴ ἔχοντος μακροθυμίας.—20) Περὶ τοῦ κεντημένου ὑπομονῆς.—21) Περὶ τοῦ ἔχοντος πραΐτητα.—22) Περὶ τῶν μὴ ἔχοντων πραΐτητα, ἀλλὰ πονηρία συνεζευγμένων.—23) Τοῦ αὐτοῦ περὶ ἀληθείας.—Περὶ ψεύδους.—24) Τοῦ αὐτοῦ, περὶ τοῦ ἔχοντος ὑπακοὴν ἀληθινήν καὶ ἀνυπόκριτον.—25) Περὶ ἀνυποτάκτου καὶ γογγιστοῦ.—26) Περὶ τοῦ μὴ εἶναι λοιδῶρον.—27) Περὶ λοιδῶρια; καὶ λοιδῶρων.—28) Τοῦ αὐτοῦ, περὶ ἐγκρατείας.—29) Τοῦ αὐτοῦ, ὅτι οὐ δεῖ γελᾶν καὶ μετρωρίζεσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον πενθεῖν καὶ κλαίειν ἑαυτούς.—30) Τοῦ αὐτοῦ, παραίνεσις πρὸς περὶ ὑπακοῆς.—Δι' ἄλλης γραφῆς.—31) Ἐπιστολὴ τοῦ Ἀββᾶ Ἰωάννου, ἡγουμένου τῆς Ῥαϊθοῦ, πρὸς τὸν ὄσιον Ἰωάννην τὸν Σχολαστικόν, τοῦ Ξενιά Ὁρους ἡγούμενον.—32) Τοῦ καθηγουμένου τοῦ Ξενιά Ὁρους ἀντιγραφὸν πρὸς τὴν ἀναγεγραμμένην ἐπιστολὴν ἐπιστελλαντος.—33) Περὶ ἀποταγῆς κόσμου βαθμῶς, ἃ, Ἐρμηνεία τῆς Κλίμακος, † Ἔτος 1568 (1) μηνὶ Δεκεμβρίῳ κα'. Θεοῦ τὸ δῶρον καὶ Νεοφύτου κόπος Ἐπομένως ὁ κώδιξ ἐδῶ εἶναι κερυονολογημένος.

Ἐπιβταῖ συνερομμένου ἕτερον βιβλίον ἔχον ἄλλοιαν γραφὴν διὰ γραμμάτων ἀγκυλωτῶν μεγάλων καὶ καλλιγραφικῶν.

1) Τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλῃ Παρασκευῇ, Εὐσεβίου ἐπισκόπου λόγος εἰς τὸ τοῦ Διαβόλου καὶ τοῦ ἄβου συμβούλιον πρὸς τοὺς Ἰουδαίους κατὰ συλλογισμῶν.—2) Ἐκ τῶν συλλογισμῶν.—3) Ἐκ τῶν αὐτῶν χάρτου δι' ἄλλης γραφῆς: 2) Ἐκ τῶν ἀποκρίσεων καὶ διδαχῶν τοῦ ὄσιου πατρὸς ἡμῶν Νικήτα, περὶ Βασιλείου μονῆς τινος καθηγουμένου.—3) διήγησις περὶ σημειοφόρου Πατρὸς.—4) Λόγος ἀσκητικὸς πίνυ ὠφέλιμος τοῦ Μεγάλου Ἀτωνίου.—5) Τοῦ ὄσιου Πατρὸς ἡμῶν Εὐφραῖμ, Λόγος κατανυκτικὸς περὶ τῆς δευτέρας παρουσίας καὶ περὶ τῶν Θεῶν Γραφῶν.—6) Διήγησις τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου πρὸς τὸν Ἀγ. Ἰάκωβον ὄν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου περὶ ἐξόδου ψυχῆς.—7) Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου λόγος.—8) Λόγος ὠφέλιμος ἐκάστη ἡμέρα ὠφείλει ἀναγινώσκεσθαι.—9) Περὶ φυλακῆς καρδίας καὶ θεωρίας λεπτοτέρας.—10) Περὶ τῶν ἔγγιστα τοῦ Θεοῦ ζώντων καὶ ἐν τῇ ζωῇ τῆς γνώσεως πάσης τὰς ἡμέρας αὐτῶν διαγόντων.—11) Σχόλια καὶ δηλώσεις περὶ τῶν ἐν ταῖς μαρτυραῖς διαφόρων νοημάτων ποῖα ἐστὶ χρεῖα ἐκάστη τούτων.—12) Πῶς ὀφείλει ὁ διακριτικὸς καθίσθαι (sic) ἐν τῇ ἡσυχίᾳ.—13) Τοῦ ὄσιου πατρὸς ἡμῶν Συμεῶν τοῦ νέου καὶ Θεολόγου, λόγος περὶ γαστριμαργίας καὶ τοῦ μηδόλως γογγίζειν.—14) Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαάκ,

1. Ἡ γρονολογία 7064 ἀνταπακρίεται πρὸς τὸ ἔτος 1568 μ. Χ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν (τῆς 13 Ἀπριλίου 1925) ὁ κ. Ἰ. Κ. Βογιατζίδης ὠμίλησε περὶ τῆς βασιλείας Μανουήλ Β' τοῦ Παλαιολόγου ἐπὶ τῇ θάσει ἀνεκδότων πηγῶν, αἰτί- νες θὰ περιελαμβάνοντο ἐν τῷ Γ' τόμῳ τῶν Παλαιολογείων καὶ Πελο- ποννησιακῶν τοῦ **Σπυρ. Λάμπρου**. Ἐκ τούτων ἐξῆρεν ἰδίᾳ α) τὰς πραγματευομένας περὶ τῆς ἐνεργοῦ συμμετοχῆς τοῦ Μανουήλ εἰς τὴν παρὰ τὴν Νικόπολιν τῷ 1396 μάχην τῶν Φράγκων κατὰ τῶν Τούρ- κων β) περὶ καταφυγῆς εἰς Κ)πόλιν, μετὰ τὴν παρὰ τὴν Νικόπολιν ἤτταν, τοῦ βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας Σιγισμούνδου γ) περὶ ἀντιπερι- σπασμοῦ τῆς κατὰ γῆν πολιορκίας τῆς Κ)πόλεως τῷ 1399 ὑπὸ τῶν Τούρκων διὰ τῆς ἐλευθερίας τῆς Προποντιδος καὶ τοῦ Εὐξείνου δ) περὶ συμμαχίας τοῦ Ταμερλάνου μετὰ τοῦ Μανουήλ τῷ 1399.

— Ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐπιστημονικῆς Ἑταιρείας (τῆς 18 Ἰανουαρίου 1926) ὁ κ. Ἰ. Κ. Βογιατζίδης ὠμίλησε περὶ τοῦ ἀγῶνος πρὸς κατάλυσιν τῆς φραγκοκρατίας ἐν Πελοποννήσῳ ἀπὸ τοῦ 1407-1427, ἐπὶ τῇ θάσει ἀνεκδότων πηγῶν, περιληφθεισῶν ἐν τῷ Γ' τόμῳ τῶν Παλαιολογείων καὶ Πελοποννησιακῶν τοῦ **Σπυρ. Λάμ- ρου**. Τοῦ ἀγῶνος τούτου τῶν Παλαιολόγων ἐξῆρεν ἰδίᾳ τὴν παρὰ τὰς Ἐχινάδας ναυμαχίαν τοῦ βυζαντινοῦ στόλου ὑπὸ τὸν Δημήτριον Λεοντάρην καὶ τοῦ φραγκικοῦ ὑπὸ τὸν Τύρνον Γόκκον. Ἡ νίκη κατὰ ταύτην τῶν βυζαντινῶν ὀριστικῶς ἀνέτρεψε τὴν φραγκοκρατίαν τῆς Πελοποννήσου.

— Ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 27 Ἰανουαρίου 1926 τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐπιστημονικῆς Ἑταιρείας ὁ κ. Ἰ. Κ. Βογιατζίδης ὠμίλησε περὶ τῆς δευτέρας πολιορκίας τῆς Κ)πόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων τῷ 1422, ἐπὶ τῇ θάσει ἀνεκδότων πηγῶν, περιληφθεισῶν ἐν τῷ Γ' τόμῳ τῶν Παλαιολογείων καὶ Πελοποννησιακῶν τοῦ **Σπυρ. Λάμπρου**. Ἐκ τῶν πηγῶν τούτων ἐγνώσθη τὸ πρῶτον ποῦ ὀφείλεται ἡ ἐπιτυχῆς ἀμύνα τῶν πολιορκουμένων, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἀποτυχούσης τῆς ἐλώσεως ὁ ἀποκλεισμός αὐτῆς Κ)πόλεως ἐξηκολούθησε διὰ μικρῶν

Τουρκικῶν δυνάμεων, τοῦτο δ' ἐξηνάγκασε τοὺς βυζαντινοὺς νὰ ἐπι- διώξωσι συγγνώμην πρὸς τοὺς Τούρκους.

— Ἐξεδόθη ὁ Β' τόμος τῆς Ἐπετηρίδος τῆς Ἑταιρείας Βυζαν- τινῶν Σπουδῶν περιέχων ἀξιολογώτατας μονογραφίας. Περιεχόμενα αὐτοῦ. **Φ. Κουκουλέ**, Συμβολὴ εἰς τὸ περὶ τοῦ γάμου παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς κεφάλαιον. **Στ. Ξανθουδίδου**, Μολύβδινα δοῦλλα: ἐκ τῆς Κρήτης. **Κ. Δυοβουνιώτου**, **Κοσμᾶ Βεσιτίωρος**, ἀνέκδοτα ἐγκώμια εἰς τὴν ἀνακομιδὴν τοῦ λειψάνου τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου. **Ἀνθ. Α. Παπαδοπούλου**, Οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τοὺς Τούρκους. **Α. Συγγοπούλου**, Τὸ ἀνάγλυφον τῆς ἐπισκόπης Βόλου. **Ν. Βέη**, Λέων-Μανουήλ Μακρὸς, ἐπίσκοπος Βελλᾶς-Καλοσπίτης μητροπολίτης Λαρίσσης-Χρυσοβέργης, μητρο- πολίτης Κορίνθου. **Ι. Βογιατζίδου**, Τὸ χρονικὸν τῶν Μετεώρων. Ἱστορικὴ ἀνάλυσις καὶ ἐρμηνεία. **Γ. Ἀρβανιτάκη**, Χριστιανικὰ σύμ- βολα. Αἱ «Ἐβλογίαι» τοῦ ἀγίου Μηνᾶ. **Α. Σιγάλα**, Ἀωνύμου, Βίος καὶ ἀνατροφή τοῦ ἀγίου Θεοδώρου τοῦ Ἱήρωνος. **Ν. Γιαννοπούλου**, Αἱ παρὰ τὴν Δημητριάδα βυζαντιναὶ μυναί. Μέρος δεύτερον. Τὰ σωζόμενα μνημεῖα. **Γ. Α. Σωτηρίου**, Ἡ ὁμορφὴ ἐκκλησία Ἀγι- νης. Συμβολὴ εἰς τὴν βυζαντινὴν εἰκονογραφίαν καὶ τέχνην. **Κ. Ἀμάντου**, Γλωσσικαὶ παρατηρήσεις εἰς μεσαιωνικοὺς συγγραφεῖς. **Ἀν. Ὀρλάνδου**, Αἱ καμαροσκέπαστοι βασιλικαὶ τῶν Ἀθηνῶν. **Γ. Π. Ἀναγνωστοπούλου**, Περὶ τῆς ἐπιδράσεως τῆς Βενετίας εἰς τὰς ὑπ' αὐτῆς καταληφθείσας Ἑλληνικὰς χώρας. **Γ. Ε. Τιπάλδου**, Ὁ Ρῖος Σολυμᾶς τῶν Βυζαντινῶν καὶ οἱ Ρωσόλυμοι τῆς Κεφαλληνίας.

Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν σχετικὴν μὲ τὴν Ἐπετηρίδα ἀπευθυν- τέον εἰς τὸν Γεν. Γραμματέα τῆς Ἑταιρείας, κ. Κ. Φ. Κουκουλέν ὁδὸς Μεθώνης 47.

— Ἐξηκολούθησαν καὶ ἐφέτος αἱ ἐπιστημονικαὶ ἀνακοινώσεις τῶν μελῶν τῆς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν περὶ διάφορα θέματα περιστραφεῖσαι. Οὕτως ὁ κ. Ἀρβανιτάκης, ὠμίλησε περὶ διδασμάτων, ἀπὸ τῶν μωσαϊκῶν χάρτην τῆς Μαδνηδᾶς, ὁ κ. Φ. Κουκουλές, περὶ τῶν ἐπιθέτων τῆς Παναγίας, ὁ κ. Ι. Βογιατζίδης, περὶ τῆς βασιλείας Μανουήλ τοῦ Παλαιολόγου, ὁ κ. Μιχ. Στεφανίδης, περὶ τῆς πραγμα- τείας τοῦ Ἀνεπιγράφου, περὶ μουσικῆς καὶ χρυσοποιίας, ὁ κ. Π. Ζω-

γράφος, περί τῆς τεχνικῆς τῶν τοιχογραφιῶν καὶ φορητῶν εἰκόνων τῶν Μεσαιωνικῶν μονῶν καὶ ὁ κ. Ἄν. Ὀρλάνδος, περί νεωτέρων ἐρευνῶν εἰς τὸν ἅγιον Ἴτιον τῆς Κρητικῆς Γορτύνης

— Ἐσχάτως ἐκλήσθησαν εἰς Ἀθήνας ἐκ Γεργέστης ἐντὸς δύο μεγάλων κειμήτων τὰ χειρόγραφα τοῦ ἀοιδίου μεσαιωνοδίκου Κ. Σάθα. Ταῦτα κἀτέταξε προχαίρων διὰ τοῦ συμβούλου τῆς κ. Γ. Ἵπεριδου ἢ Ἐταιρεία Βυζαντινῶν Σπουδῶν, ἣτις ἀνέλαβε νὰ φροντίσῃ περὶ ἔξαγορᾶς αὐτῶν καὶ χρησιμοποίησάς τιν ἐπειτα ὑπὸ τῶν Βυζαντινολόγων καὶ λογίων. Εὐχόμεθα ἢ εὐγενῆς πρωτοβουλία νὰ στεφθῇ ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας, ἵνα μὴ ἀπολεσθῇ πολύτιμον ὕλικόν σχετιζόμενον μὲ τὴν ἱστορίαν τοῦ Βυζαντινοῦ καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν Ἑλληνισμοῦ.

— Ὁ ἔφορος τῶν Βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων κ. Γ. Σωτηρίου ἀγγέλλει τὴν ἐναρξιν τῆς ἀνοικοδομήσεως τῆς καυθείσης κατὰ τὴν πυρκαϊάν τῆς Θεσσαλονίκης κατ' Αὐγούστον τοῦ ἔτους 1917 περιφύμμου Χριστιανικῆς Βασιλικῆς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου.

Ταῖς ἐνεργείαις τῆς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης καὶ τῆς ὑπηρεσίας τῶν Βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων παρεχωρήθησαν ἐκτὼ ἑκατομμύρια, προερχόμενα ἐκ τῶν περιττευμάτων τῆς Κτηματικῆς Ὀμάδος Θεσσαλονίκης, οὕτω δὲ ἐξησφαλίσθη ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ προέχοντος τούτου βυζαντινοῦ μνημείου τῆς Θεσσαλονίκης.

Ἡ διεύθυνσις τῆς οἰκοδομήσεως ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Γμήματος τοῦ Ἰπουργείου Ἐκκλησιαστικῶν κλπ. εἰς τὸν ἀρχιτέκτονα κ. Ἄρ. Ζάχον, ὅστις καὶ μετὰ τὴν πυρκαϊάν ἐνήργησε μετὰ τοῦ κ. Σωτηρίου τὴν προσωρινὴν ἐξασφάλισιν τῶν ἐρείπων, κατηρτίσθη δὲ ἐποπτικὴ ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν: Διευθυντοῦ τοῦ Γραφείου ἀνοικοδομήσεως Θεσσαλονίκης, τοῦ τμηματάρχου τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Γμήματος, τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου, τοῦ Διευθυντοῦ Ἀναστυλώσεως ἀρχαίων καὶ τοῦ Κοινοτικοῦ ἀντιπροσώπου κ. Κούσκουρα ὑπὸ τὴν π. σιδρεῖαν τῶν: Γεν. Διοικητοῦ Μακεδονίας καὶ τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης.

Ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ παλαιοῦ ναοῦ τῆς Θεσσαλονίκης ἀπεφασίσθη ἐν συνείρᾳ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου, ἐχαρακτηρισθῆναι δὲ ὡς ἀναστύλωσις τοῦ μνημείου διὰ τοὺς ἑξῆς λόγους, οἷς ἀνέπτυ-

ξεν ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 19ης Δεκεμβρίου π. ἔ. ὁ Διευθυντῆς τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου κ. Σωτηρίου.

Ὁ ναὸς τοῦ Ἁγ. Δημητρίου, ὡς ἐκτισμένος δι' ἀργολιθοδομῆς καὶ πλίνθων, δὲν δύναται νὰ διατηρηθῇ ὡς ἐρείπιον, ὡς δύναται τοῦτο νὰ γίνῃ εἰς τὰ ἐκ μαρμάρου μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος, καὶ μάλιστα εἰς μέρη, ὅπου τὸ κλίμα δὲν εἶναι τοσοῦτο ψυχρόν· εἰδικῶς δὲ διὰ τὴν Θεσσαλονίκην, ὅπου αἱ φύξεις κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι μεγάλαι, φθίρονται αἱ τοιχογραφαὶ καὶ τὰ μάρμαρα εἰς μέγαν βαθμόν. Ἀφ' ἐτέρου ἐπιζητεῖται καὶ ὑπὸ τῶν κατοίκων ἢ ἀνοικοδομήσις τοῦ ναοῦ τοῦ πολιούχου τῆς Θεσσαλονίκης, ἢ ἐπιμονὴ δὲ ταύτων, ὡς στηριζομένη εἰς ἱστορικοὺς λόγους, καθ' οὓς ὁ ναὸς τῆς Θεσσαλονίκης ἦτο ἀνάκαθεν προσκύνημα τοῦ Βυζαντίου, δὲν πρέπει νὰ παραρῶθῃ. Οὔτε εἶναι ὀρθόν νὰ γίνῃ ἀνοικοδόμησις ἐτέρου ναοῦ τοῦ Ἁγ. Δημητρίου εἰς ἄλλο μέρος τῆς πόλεως, ἐφ' ὅσον αἱ παραδόσεις τοῦ λατρευομένου εἰσέτι τάφου τοῦ Ἁγίου συνδέονται ἀμέσως μὲ τὸν ἡρειπωμένον ναόν, ἢ ἀνεύρεσις δὲ τῆς Κρύπτῆς κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς προσέδωκεν ἀκόμη μεγαλυτέραν θρησκευτικὴν σημασίαν εἰς τὰ σημερινὰ ἐρείπια.

Εἰς γενικὰς γραμμὰς ὁ τρόπος τῆς ἀνοικοδομήσεως τοῦ Βυζαντινοῦ Ναοῦ καθωρίσθη ἐν συνεργασίᾳ τῶν κ. κ. Ζάχου καὶ Σωτηρίου οὕτως:

Ἡ ἐξασφάλισις τῶν σφισμένων πολυτίμων τμημάτων τοῦ μνημείου γίνεται μόνον διὰ γενικῆς στεγάσεως αὐτοῦ. Ἀλλὰ στέγαις τοιαύτη τιθεμένη ἀκαταλλήλως θὰ παρεμόρφωνε τὸ μνημεῖον, ὅπερ θὰ παρείχεν εἰκόνα ἀτελοῦς ἀποθήκης.

Ἐπιβάλλεται λοιπὸν ἀνοικοδόμησις, καθ' ἣσον δι' αὐτῆς ἢ στέγη θὰ ἐλάμβανε τὴν ἀρχικὴν τῆς θέσιν καὶ τὸ ἕλον μνημεῖον τὴν ἀληθῆ, αὐτοῦ ὄψιν, ἐσωτερικῶς δὲ θὰ παρείχε τὴν ἀληθῆ ἐννοίαν τοῦ χώρου.

Ὁ τρόπος, καθ' ὃν πρέπει νὰ γίνῃ ἡ ἀνοικοδόμησις, εἶναι ὁ ἑξῆς: πᾶν τὸ σφισμένον θὰ διατηρηθῇ ἄθικτον, συμπληρούμενον κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ διακρίνηται ἡ νέα συμπλήρωσις, χωρὶς νὰ παραβλάπτηται ἡ αἰσθητικὴ ἐντύπωσις π. χ. αἱ ἀσβεστοπεριημένοι κίονες θ' ἀντικατασταθῶσι δι' ἑμοίων, θὰ διατηρηθῶσι δὲ τὰ κιονόκρανα μετὰ τῶν ἀνωθεν αὐτῶν ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν, ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατόν.

Οἱ ἐξωτερικοὶ τοῖχοι, ἐφ' ὅσον ἡ στερεότης τμημάτων αὐτῶν δὲν ἦεν εἰς ἐκείνην τὴν ἐπιπέδωσιν ἐπιτιθέμενα βάρη, θέλουσι λάθει εἰς ἐπίσχυτον ἐντοιχισμένους κίονας ἀφανίσει ἐκ σειδηροπαγοῦς σκιρροκοκιάματος, θὰ καταβληθῆ δὲ πᾶσα προσπάθεια νὰ παραμείνωσιν οἱ ὑπάρχοντες ἐξωτερικοὶ τοῖχοι.

Ἡ τοιαύτη ἐργασία, προκειμένη μάλιστα περὶ τῶν διασωθέντων ἐκατέρωθεν τοῦ Βήματος μεγάλων τόξων, θὰ συντελέσῃ καὶ εἰς τὴν ἀρχικὴν ἐμφάνισιν τοῦ μνημείου κατὰ τὸ μέρος τοῦτο, ἀφαιρουμένων τῶν Τουρκικῶν προσθηκῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τῶν ἐντοιχισμένων ἤδη πολυτίμων μωσαϊκῶν, ὧν ἡ ἀποκάλυψις δὲν ἦτο δυνατὴ τότε ἄνευ κινδύνου πτώσεως.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ δάπεδα τοῦ Γυναικωνίου καὶ τὴν στέγασιν, ταῦτα θὰ γίνωσιν ἐξ ὑλικῶν ἀποκλείοντος πᾶσαν ἀνάφλεξιν καὶ τὴν ἐκ σεισμῶν κίνδυνον, εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα, ὄγκον καὶ ἐμφάνισιν, ὡς καὶ πρότερον.